

LUONNOS 6/2021

**Kristiinankaupungin-Isojoen
kalatalousalueen käyttö- ja
hoitosuunnitelma**

-

Osa 1: Sisävesialueet

Riku Palo

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Suunnitelma sisävesialueille	3
2.1. Perustiedot vesialueista sekä kalakantojen ja kalastuksen nykytilasta	3
2.1.1. Lapväärtin-Isojoki.....	3
2.1.2. Teuvanjoki	13
2.1.3. Järvivesistöt.....	16
2.2. Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet	20
2.2.1. Lapväärtin-Isojoki.....	21
2.2.2. Teuvanjoki	22
2.2.3. Järvivesistöt.....	24
2.3. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi ja edistämiseksi	24
2.3.1. Lapväärtin-Isojoki.....	24
2.3.2. Teuvanjoki	33
2.3.3. Järvivesistöt.....	37
2.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen alueella.....	38
2.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet	38
2.4.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset.....	39
2.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet	40
2.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen	41
2.4.5. Yhteistoiminnan kehittäminen	42
2.5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä	42
3. Suunnitelma kalastusvalvonnan järjestämisestä	45
4. Vaelluskalojen, uhanalaisten kalakantojen ja biologisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen toimenpiteissä.....	48
5. Täpläravun ja muiden vieraslajien huomioon ottaminen toimenpiteissä	48
6. Ehdotus kalastushoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi	49
7. Alueellinen edunvalvonta	50
8. Suunnitelma viestinnästä.....	50
9. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano.....	51
10. Vaikuttavuuden arviointi ja suunnitelman päivitys	52
11. Kirjallisuus	54

LIITTEET

1. Johdanto

Tässä käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tarkastellaan Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalueeseen sisältyviä vesialueita, joihin kuuluu pääasiassa Lapväärtin-Isojoen sekä Teuvanjoen valuma-alueilla sijaitsevat virtavedet, järvet ja lammet. Erikseen mainitsemattomat järvet ja lammet sekä jokien latvapurot käsitellään valuma-alueensa osana. Sisävesien lisäksi kalatalousalueeseen kuuluu merialuetta Kristiinankaupungin ja Kaskisten edustalla. Alueet kuuluvat pääasiassa Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen hallinnoimaan alueeseen ja Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueeseen (ns. läntinen vesienhoitoalue). Kalataloustehtävistä alueella vastaa Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Lapväärtin-Isojoki sijaitsee Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Satakunnan maakuntien alueella ja virtaa kuuden kunnan alueella, Siikainen, Teuva, Kauhajoki, Isojoki, Karijoki ja Kristiinankaupunki. Pääuoman alinta osaa Kärjenjoen haaran ja meren välillä kutsutaan Lapväärtinjoeksi ja sen yläpuolista osuutta Isojoeksi. Kalastus jokialueella on lähes täysin yleiskalastusoikeuksiin sekä vesialueiden kalastusoikeuksien haltijoiden alueelleen myymiin erityislupiin perustuvaa vapaa-ajankalastusta. Etenkin meritaimenen vaellusaikaan keväällä ja syksyllä kalastus keskittyy voimakkaimmin joen alaosille sekä myöhemmin kesällä mm. Vanhakylän alueelle. Joen suistoalueella sekä joen alimmilla koskialueilla harjoitetaan jonkin verran nahkiaisen kaupallista sekä vapaa-ajanpyyntiä. Rikkaan lajistonsa vuoksi joki on Etelä-Pohjanmaan luonnontaloudellisesti arvokkaimpia vesistöjä. Joessa esiintyy mm. jokihelmisimpukkaa eli raakua, valtakunnallisesti arvokas alkuperäinen meritaimenkanta, paikallisia vaeltamattomia taimenkantoja sekä harjasta. Myös vaellussiika, nahkiainen ja monet kevätkutuiset kalat käyttävät jokea ja sen suistoaluetta kutupaikkanaan. Vesistön eri osissa esiintyy lukuisia, ainakin osittain erilaistuneita taimenpopulaatioita eli osakantoja (Jutila ym. 2015). Lapväärtin-Isojoen latva- ja sivupuroissa esiintyvät taimenet ovat pääosin ns. paikallista kantaa, kun taas pääuomassa sekä suurimmissa sivujoissa pääosa taimenista tekee jokipoikasvaiheen jälkeen syönnösvaelluksen mereen ja palaa sukukypsyyden lähestyessä takaisin lisääntymisalueilleen jokeen. Tällaisen vaelluskäyttäytymismallin omaavia yksilöitä kutsutaan meritaimeniksi. Meritaimenella on Villamon padon purkamisen ansiosta mahdollisuus nousta pääuomassa nykyään aina joen latvaosille saakka. Meritaimenen tiedetään pääuoman lisäksi nousevan sivujoista ainakin Karijokeen, Metsäjokeen, Heikkilänjokeen sekä Pajuluomaan ja muutamiin muihin pieniin luomiin (Huovinen ym. 2005, Jutila ym. 2015, Koivurinta ym. 2019, Huovinen 2020). Lapväärtin-Isojoen meritaimenkanta on ainoa Selkämeren alueen luontaisesti lisääntyvä alkuperäinen meritaimenkanta ja yksi koko maan yhdestätoista jäljellä olevasta alkuperäisestä meritaimenkannasta. Se on kalatalouden kannalta poikkeuksellisen arvokas myös sen vuoksi, että se on eteläisen Suomen rannikolla eniten istutuksiin käytetty meritaimenen viljelykanta. Suomen lajien uhanalaisuusluokituksessa vuonna 2019 rannikon meritaimenkannat sekä eteläisen Suomen sisävesien taimenkannat on arvioitu erittäin uhanalaisiksi (Hyvärinen ym. 2019). Lapväärtin-Isojoen vesistöalue kuuluu kalataloudellisesti arvokkaan meritaimenkantansa takia UNESCO:n kansainvälisiin ns. Project Aqua -vesiensuojelukohteisiin. Natura 2000-alueisiin kuuluu Lapväärtin-Isojoen vesistöalueella koko Lapväärtin-Isojoen pääuoma ja Heikkilänjoki sivuhaaroinen jokihelmisimpukan ja meritaimenen perusteella. Joen suistoalue on tärkeä lintualue ja se kuuluu valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan sekä myös laajempaan Lapväärtin kosteikot -nimiseen Natura 2000 -verkoston suojelualueeseen.

Teuvanjoki virtaa Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueella ja ulottuu viiden kunnan, Kristiinankaupungin, Karijoen, Teuvan, Kauhajoen ja Jurvan alueelle. Pääuoman alinta osaa Kristiinankaupungin alueella kutsutaan myös Tiukanjoeksi. Kalastus jokialueella on lähes täysin yleiskalastusoikeuksiin perustuvaa kotitarve- ja virkistyskalastusta. Joen suistoalueella, Kristiinankaupungin Pohjoislahdella, harjoitetaan jonkin verran nahkiaisen kaupallista- ja kotitarvepyyntiä. Joen kalasto koostuu rannikkoalueelle tyypillisistä lajeista, ja nahkiainen sekä monet kevätkutuiset kalat käyttävät jokea ja sen suistoaluetta kutupaikkanaan. Joen meritaimenkanta on patoamisen sekä heikon vedenlaadun vuoksi käytännössä hävinnyt, mutta Peninluomassa esiintyy ns. paikallista kantaa olevaa taimenta. Ravinne-, sameus- ja kiintoainepitoisuudet ovat korkeita valuma-alueeltaan maatalousvaltaisella ja eroosioherkällä joella. Lisäksi Teuvanjoen vedenlaadulle on ominaista suoalueilta huuhtoutuva runsas orgaanisen aineen määrä. Valuma-alueen erittäin vähäisestä järvisyydestä (0,08 %) ja tehokkaasta maankäytöstä johtuen ongelmana ovat myös suuret virtaamavaihtelut, ja kesän kuivina kausina joen virtaama saattaa tyrehtyä lähes kokonaan. Joen suistoalueella sijaitsevat Pohjoislahden metsän ja Tiilitehtaanmäen Natura-alueet sekä Fjärdsgrundin luonnonsuojelualue.

Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalueella on varsin vähän järviä. Sekä Lapväärtin-Isojoen että Teuvanjoen valuma-alueet ovat vähäjärvisiä. Alueelta löytyy kuitenkin muutamia järviä, joilla on merkitystä vapaa-ajankalastukselle, tärkeimpinä Isojoen Kangasjärvi sekä Kristiinankaupungin Suurjärvi ja Härkmerifjärden. Alueen järvien kalastuksesta on vähän tietoa. Kangasjärvelle ja Suurjärvelle myydään erityiskalastuslupia ja niihin istutetaan kalaa säännöllisesti. Ne ovatkin suosittuja vapakalastuskohteita myös ulkopaikkakuntalaisten keskuudessa. Muilla alueen järville on merkitystä lähinnä paikallisten vapaa-ajankalastuskohteina. Härkmerifjärden, Blomträsket, Syndersjön sekä Haapajärvi ovat osa Natura 2000 -verkostoa.

Vuonna 2016 voimaan tullut kalastuslaki (379/2015) edellyttää, että lain voimaantulon myötä perustetut kalatalousalueet laativat alueilleen käyttö- ja hoitosuunnitelmat, joissa kuvataan toiminnan tärkeimmät päälinjat kalavarojen hoidolle. Yksityiskohtaiset vuositason tavoitteet ja toimenpiteet kirjataan jatkuvasti päivitettäviin toimintasuunnitelmiin. Kalastuslain 1 §:n mukaisesti kalatalousalueen tulee parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito siten, että turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja suojelu. Käyttö- ja hoitosuunnitelmien tulee täten perustua parhaaseen käytettävissä olevaan alueelliseen tutkimus- ja seurantatietoon ja niiden painoarvon ja sitovuuden tulisi olla aiempia kalastusalueiden vastaavia suunnitelmia suurempi. Käyttö- ja hoitosuunnitelmissa tulee näkyä kalastuslain yleiset kehittämistavoitteet kuten kalavarojen käytön kestävyys, vapaa-ajankalastuksen ja kaupallisen kalastuksen toimintaedellytysten parantaminen, kalojen luontaisen elinkierron ja lisääntymisen turvaaminen, siirtyminen istutuskeskeisestä kalavesien hoidosta kalastuksensääteilyyn perustuvaan kalavarojen hoitoon ja erityisesti vaelluskalakantojen elinvoimaisuuden turvaamiseen. Lisäksi käyttö- ja hoitosuunnitelmissa tulee huomioida muut kansalliset kalavarojen käyttöön ja hoitoon liittyvät strategiat, joista Kristiinankaupungin-Isojoen alueella tärkeimpiä ovat Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle sekä kansallinen rapustrategia. Lisäksi luonnonvaraisten meritaimenkantojen osalta Maa- ja metsätalousministeriön laatimat vesistökohtaiset elvytys- ja hoitosuunnitelmat tulee sisällyttää kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin. Käyttö- ja hoitosuunnitelmat ovat

voimassa enintään kymmenen vuotta niiden hyväksymisestä lähtien. Tässä suunnitelmassa kyseistä ajanjaksoa kutsutaan tästä eteenpäin suunnittelukaudeksi.

Alueen sisävesien kalakantojen elinvoimaisuutta ja vahvistumista voimakkaimmin rajoittavat tekijät liittyvät valuma-alueiden eri maankäyttömuodoista aiheutuviin vedenlaadullisiin ongelmiin sekä jokiuomien perkauksista ja muista muokkaustöistä aiheutuneisiin elinympäristömuutoksiin. Kalojen vaellusmahdollisuuksien turvaamiseksi jokialueiden jäljellä oleviin patorakenteisiin on rakennettava kalatiet tai mahdollisuuksien mukaan nousuesteet tulee poistaa kokonaan. Etenkin Lapväärtin-Isojoen kohdalla joki- ja merialueilla tapahtuvasta pyynnistä johtuva kuolleisuus rajoittaa osaltaan meritaimenkannan vahvistumista. Uuden kalastuslain myötä rauhoitetun rasvaevällisen taimenen päätymistä saaliiksi tulisi vähentää kalastusta ohjaamalla. Kalastonhoidon keskeisiä päämääriä kalatalousalueen sisävesillä ovat eri kalalajien elinympäristöistä huolehtiminen, vaellusmahdollisuuksien turvaaminen sekä kalastuksen järjestely ja hoito maksimaalisen poikastuoton mahdollistavalla tavalla. Alueen paikallistoimijoiden yhteistyötä tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä lisäämään ja edesauttaa laajempien kalastuksellisten kokonaisuuksien luomista alueelle. Näillä toimilla olisi suora vaikutus etenkin vapaa-ajankalastuksen toimintaedellytyksien paranemiseen kalatalousalueella.

2. Suunnitelma sisävesialueille

2.1. Perustiedot vesialueista sekä kalakantojen ja kalastuksen nykytilasta

2.1.1. Lapväärtin-Isojoki

Vesialueet

Lapväärtin-Isojoen pääuoman pituus on n. 75 km ja pudotuskorkeutta sillä on n. 160 m. Valuma-alueen pinta-ala on 1098 km². Jokivesistö voidaan jaotella pääuoman sekä tärkeimpien sivujokien osalta seitsemään osa-alueeseen: Isojoki, Pajuluoma, Heikkilänjoki, Karijoki, Metsäjoki, Kärjenjoki ja Lapväärtinjoen alaosa (Kuva 1 & Taulukko 1). Merkittävimpien sivujokien yhteenlaskettu pituus on n. 115 km. Lisäksi vesistöön kuuluu iso joukko pienempiä puroja eli luomia. Joen valuma-alue on vähäjärvinen (järvisyysprosentti 0,2 %). Isojoen-Teuvanjoen vesistöalueiden vesienhoidon toimenpideohjelmassa käytetyn rajauksen mukaan Lapväärtin-Isojoen valuma-alueen merkittävimmät järvimuodostumat ovat Härkmerifjärden, Blomträsket, Syndersjön, Haapajärvi, Stora Sandjärv, Lilla Sandjärv, Tönijärvi, Kangasjärvi ja Peurajärvi (Haldin ym. 2016). Rajausta on täydennetty tähän suunnitelmaan ottamalla Kivijärvi mukaan tarkasteluun. Koko kalatalousalueen merkittävimpiä järviä käsitellään tässä suunnitelmassa omana osuutenaan. Vesistöalueen järviä ei säännöstellä. Lapväärtin-Isojoki on pohjavesivaikutteinen, minkä ansiosta sen vedenlaatu ja virtaamat ovat tasaisempia kuin muissa alueen virtavesistöissä yleensä.

Kuva 1. Lapväärtin-Isojoen tarkastelualue.

Taulukko 1. Lapväärtin-Isojoen vesistöalueen jokiuomaston tärkeimmät osat sekä niiden ekologinen luokitus.

Joki	Pituus (km)	Valuma-alueen pinta-ala (km ²)	Kunta	Ekologinen luokitus (2019)
Isojoki	52,4	693,2	Isojoki, Karijoki, Kristiinankaupunki	Hyvä
Heikkilänjoki	32,0	183,7	Isojoki, Karijoki, Kauhajoki	Hyvä
Pajuluoma	14,1	46,6	Isojoki, Kauhajoki	Hyvä
Karijoki	26,7	195,3	Kauhajoki, Kristiinankaupunki, Teuva	Hyvä
Metsäjoki	17,1	87,8	Karijoki, Kristiinankaupunki	Hyvä
Kärjenjoki	25,7	266,8	Isojoki, Kristiinankaupunki	Tyydyttävä
Lapväärtinjoen alaosa	16,0	1098,1	Kristiinankaupunki	Tyydyttävä

Vesialueet ovat pääosin osakaskuntien sekä yksityisten vesialueiden omistajien hallinnoimia. Laajempien yhtenäislupa-alueiden puuttuminen sekä kalastusta koskevien sääntöjen erot alueiden välillä hankaloittavat kalastuksen valvontaa ja yhteisten hoitotoimien suunnittelua. Iivari-Polvenkylän, Isojoen, Villamo-Heikkilän ja Vanhankylän kalastuskunnat ovat aloittaneet syksyllä 2020 valmistelut yhdistymisestä yhdeksi suuremmaksi osakaskunnaksi. Karijoella ja Härkmerellä on niin ikään valmistellussa laajempien hallinnollisten kokonaisuuksien perustaminen. Mahdollisten uusien yhdistymisien myötä jokialueella toimisi jatkossa 11? osakaskuntaa: uusi Isojoen osakaskunta, Kauhajoen osakaskunta, Karijoen iso jakokunta, Dagsmarkin jakokunta, **Kärjenkosken kalastuskunta**, **Siiron jakokunta**, **Suojoen jakokunta**, Kodesjärven kalastuskunta, Lålbyn jakokunta, Lapväärtin jakokunta ja Härkmeren jakokunta. Dagsmarkin, Lålbyn ja Lapväärtin osakaskunnat ovat luovuttaneet vesialueiden kalastusoikeuksien hallinnan Lapväärtin kalastuskunnalle, joka järjestää alueiden kalastuksen ja lupien myynnin. Dagsmarkin jakokunta hallinnoi kuitenkin alueellaan ravustusta. Villamon uuden kalatien ja alapuolisen koskijakson vesialueiden omistus siirtyi vanhan patoalueen kunnostushankkeen yhteydessä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle. Freshabit-hankkeen päätyttyä alueen hallinasta vastaa jatkossa Metsähallitus. Kalatalousalue tulee käymään keskusteluja Metsähallituksen kanssa alueen kalastusoikeuksien hallinnan luovuttamisesta uudelle Isojoen osakaskunnalle.

Lapväärtin-Isojoen tilaa heikentää selvimmin voimakas hajakuormitus. Pelloilta ja metsistä peräisin olevat ravinteet sekä kiintoaineet vaikuttavat koko valuma-alueen tilaan (Haldin ym. 2016). Vaikka joen valuma-alueella on muihin Etelä-Pohjanmaan jokiin verrattuna paljon metsää ja vähän peltoja, niin jokiuoman rantojen läheisistä alueista suuri osa on maatalouskäytössä (Raitalampi ym. 2015). Metsätalouden osuus rantojen läheisestä maankäytöstä on runsainta joen latvaosilla. Valuma-alueen metsistä pääosa on voimakkaasti ojitettuja suometsiä ja kalaston kannalta haitallista onkin juuri erityisesti runsaiden metsä- ja suo-ojitusten aiheuttamat ongelmat. Maaperä on etenkin joen yläosilla eroosioherkkää, mikä on laajojen metsäojitusten kautta aiheuttanut vakavia haittoja vesistölle. Eroosioherkän maaperän takia koskialueet hiekoittuvat, kutusoraikot tukkeutuvat ja kutukalojen suoja-alueinaan käyttämät suvantojaksot madaltuvat. Laaja-alaiset ojitukset ovat lisäksi vaikuttaneet joen hydrologiaan, mikä on näkynyt muun muassa tulvariskien lisääntymisenä (Haldin ym. 2016). Turvetuotantoa löytyy Karijoen, Isojoen sekä Kärjenjoen valuma-alueiden latvoilta. Näistä kaksi turvetuotantoaluetta ollaan sulkemassa lähitulevaisuudessa ja Isojoelle jää jatkossa toimintaan

ainoastaan yksi turvetuotantoalue. Muita yksittäisiä jokivesistöä kuormittavia toimijoita ovat Isojoen kunnan jätevedenpuhdistamo, Vanhakylän kalanviljelylaitos sekä Nevalan Peruna Oy.

Alunamailta tuleva happamuuskuormitus heikentää tulva-aikoina veden laatua alueella, mutta sen merkitys on selvästi vähäisempi kuin monessa muussa Pohjanmaan rannikon joessa. Alunamaiden osuus Lapväärtin-Isojoen valuma-alueesta on melko pieni, minkä vuoksi vakavat happamuushaitat ovat alueella melko harvinaisia (Haldin ym. 2016). Ilmaston lämpenemisen seurauksena maaperän happamuudesta johtuvat haitat tulevat kuitenkin todennäköisesti lisääntymään alueella tulevaisuudessa. Happamien sulfaattimaiden aiheuttamia happamuusongelmia esiintyy ajoittain erityisesti Kärjenjoella ja pääuoman alaosalla, mikä aiheuttaa osaltaan ongelmia etenkin lohikalojen mädin ja poikasten selviämiseksi. Alueen jokivedet ovat väriltään pääosin ruskeahkoja. Tummin ja samalla samein on Karijoki. Isojoen vesi on kuivina aikoina varsin kirkasta, mutta samenee nopeasti sateiden jälkeen. Alueella on arvokasta ja hyvin säilynyttä virtavesiluontoa varsinkin Isojoen latvoilla ja paikoin vedenlaatu on ainakin ajoittain jopa lähes luonnontilaista (Haldin ym. 2016).

Vesistö rakentamisen (perkaukset, pengerrykset, padot ja patoaltaat) ekologiset vaikutukset ovat alueella vähäisempiä kuin Pohjanmaalla yleensä. Kärjenjokea ja Lapväärtin-Isojoen alaosa on kuitenkin perattu ja pengerretty ja latvapuroja sekä pikkujokia on myös paikoin perattu ja suoritettu. Joen pääuomassa, Karijoessa ja Kärjenjoessa on vaellusesteitä, jotka haittaavat ainakin ajoittain kalojen liikkumista (Kuva 2). Lapväärtin-Isojoen pääuomassa on osittaisina vaellusesteinä toimivia patorakenteita Sandgrundsforsissa (kalatie valmistui 2014), Holmforsissa (kalatiesuunnitelma olemassa), Peruksessa (kalatie valmistui 2014), Penttilänkoskessa sekä Isojoen yläosalla Iivarinkylässä Kienokoskella (kalatie valmistui 2018). Villamon pato purettiin kokonaisuudessaan vuonna 2018 ja padon tilalle valmistui tekninen kalatie. Karijoen Ylikylässä sijaitsee totaalisenä vaellusesteenä toimiva vanha myllypato, jolle on suunniteltu ohitusratkaisua. Lisäksi Kärjenjoessa on kalojen totaalisenä vaellusesteenä toimiva patorakennelma Kärjenkoskessa, jolle on myös suunniteltu ohitusratkaisua.

Kuva 2. Lapväärtin-Isojoen jäljellä olevat keskeiset patorakenteet ja niiden esteellisyys kalojen vaelluksen kannalta (kartta: Katja Vainionpää).

Lapväärtin-Isojoki on yksi harvoista joista Etelä-Suomessa, jossa jokihelmisimpukkaa edelleen esiintyy. Lajin esiintymisalueet Lapväärtin-Isojoella sijaitsevat joen pääuomassa. Helmenpyynnin takia jokihelmisimpukka suojeltiin vuonna 1955, mutta suojelu ei estä lajin elinympäristöjen tuhoamista. Lajia uhkaa jokiuomien perkaukset, vesien rehevöityminen ja pilaantuminen, metsäojitukset ja jokihelmisimpukoiden isäntäeläinten populaatioiden vähentyminen (Oulasvirta ym. 2016). Lapväärtin-Isojoen taimenkannoilla on tärkeä rooli jokihelmisimpukan elinkierrossa, taimenen toimiessa väli-isäntänä glockidiotoukille. Jokihelmisimpukka eli raakku on luontodirektiivin liitteisiin II

ja IV kuuluva erittäin uhanalainen, suojeltu ja rauhoitettu laji. Se on yksi maailman pitkäikäisimmistä selkärangattomista. Jokihelmisimpukkayksilöt voivat elää jopa 280-vuotiaiksi. Jokihelmisimpukka saavuttaa sukukypsyyden 18–20-vuotiaana. Koiraat hedelmöittävät naaraan kantamat munat, jotka jonkin ajan kuluttua vapautuvat veteen glokidiotoukkina. Toukat kiinnittyvät väli-isäntänä toimivan kalan kiduksille (lohi tai taimen) ja ottavat tarvitsemansa energian kalan verenkierrosta. Noin 6 kk kuluttua toukat irrottautuvat kiduksilta ja jatkavat kasvua joen pohjan sedimentissä. Vain yhden n. 100 miljoonasta toukasta onnistuu kasvaa täysikasvuiseksi simpukaksi. Jokihelmisimpukka on herkkä laji, joka vaatii erityiset elinolosuhteet selviytymiseen. Laji tarvitsee muun muassa puhdasta virtaavaa vettä, puhtaan hiekka- tai sorapohjan, johon kaivautua ja terveen lohikalakannan isäntäeläimikseen. Laji on erityisen herkkä veden happamoitumiselle sekä korkeille ravinne- ja metallipitoisuuksille.

Saukko kuuluu luontotyyppidirektiivin liitteissä II ja IV (a) olevaan lajiluetteloon ja muodostaa osaltaan perustan Lapväärtin-Isojoen Natura-alueen suojelemiselle. Saukko on suojattu metsästyslain (1993/615) mukaisesti. Se liikkuu pääosin vesistöjä pitkin ja pyydystää kaiken ravintonsa vedestä. Saukon elinpiiri on laaja, sisältäen tavallisesti 20–40 km vesistöreittejä. Saukot liikkuvat alueellaan ympäri vuoden. Etenkin virtaavat vedet ovat lajille tärkeitä, sillä talvella vain virtavesistä löytyy sulana pysyviä tai jäänalaisia tunneleita muodostavia alueita, joissa saalistus on mahdollista (Liukko 1999). Lapväärtin-Isojoella ei ole tehty saukkoinventointeja, mutta paikallisten asukkaiden mukaan saukko on yleinen koko jokialueella. Saukon ravinto koostuu pääosin kaloista, sammakoista, linnunpoikasista ja linnunmunista. Joen kalakantoihin kohdistuu täten saalistuspainetta myös saukon osalta ja saukon tiedetään käyttävän ravinnokseen myös jokeen kudulle nousevia täysikasvuisia taimenia.

Suomessa tavataan kahta eri majavalajia: euroopanmajavaa sekä kanadanmajavaa. Lapväärtin-Isojoella esiintyy ainoastaan euroopanmajavaa ja se kuuluu alueen alkuperäislajistoon. Laji on metsästyslain suojaama. Euroopanmajavakanta on lisääntynyt alueella huomattavasti viime vuosina. Se kuuluu luontotyyppidirektiivin liitteisiin II, IV ja V. Kesällä 2019 joella toteutettiin majavakartoituksia (Hauhia & Kiiskinen 2019). Kartoitusalue sisälsi Lapväärtinjoen suiston ja joen alajuoksun, pääuoman Villamosta joen yläjuoksulle, sekä Riitaluoman ja Heikkilänjoen sivu-uomineen. Tulokset osoittavat, että majavaa esiintyy käytännössä koko kartoitusalueella, sekä pääuomassa että sivujoilla. Suurin osa havainnoista tehtiin joen yläjuoksulla, etenkin Uuronluomassa ja Kärkiluomassa. Oikein suuret ja koko jokiuoman tukkivat majavanpadot voivat osaltaan heikentää mm. kalojen liikkumista sekä vaellusmahdollisuuksia joella.

Jokisuun läheisillä rannikkoalueilla sijaitsee merimetsokolonioita, joissa pesivien lintujen aiheuttama saalistuspaine kohdistuu osaltaan joen alaosille sekä edustan merialueelle (Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueellinen merimetsoyhteistyöryhmä 2017). Lapväärtin-Isojoen suualue on mantereen ympäröimä kapea jokisuu, jossa merimetso kykenee ajoittain saalistamaan tehokkaasti ja erityisesti kesä-syyskuussa ne myös saalistavat kapeassa ulkosaaristovyöhykkeessä todennäköisesti samoilla alueilla, joita ensimmäisen merivuoden meritaimenet hyödyntävät ravinnonhankinnassa. Meritaimenen kokonaismerkitys merimetson ravinnossa lienee vähäinen lajin harvalukuisuudesta johtuen, ja siten merimetson vaikutusta alueen taimenkantaan on hankala todentaa. Mahdollisena uhkana Lapväärtin-Isojoen meritaimenkannalle on pidettävä myös merimetson levittäytymistä jokialueelle ja koskipaikkoihin.

Jokialueilla pääasiallinen vesienkäyttömuoto on vapaa-ajankalastus ja muu toiminta rajoittuu lähinnä satunnaisiin melojiin ja muihin luonnossa liikkujiin. Suistossa on jonkin verran kaupalliseen ja vapaa-ajankalastukseen sekä mökkiasutukseen liittyvää veneliikennettä. Kangasjärvellä toimii leirintäalue, jonka yhteydessä on alueen ainoa virallinen EU-uimaranta (Haldin ym. 2016). Pienemmät yleiset uimarannat löytyvät lisäksi Peurajärveltä, Lilla Sandjärveltä sekä Suojoelta. Joen latvavesistöt sijaitsevat osin Lauhanvuoren kansallispuiston alueella ja joen pääuoma, Heikkilänjoki sivuhaaroinen, Härkmerifjärden, Blomträsket, Syndersjön sekä Haapajärvi kuuluvat Natura 2000 – ohjelmaan. Valuma-alueella on runsaasti muitakin Natura-alueita, joilla ei kuitenkaan ole rajoittavaa vaikutusta kalastukselle.

Jokivarren asutus on keskittynyt Isojoen, Karijoen sekä Lapväärtin taajamiin ja pienempiä kyläkeskittymiä löytyy mm. Isojoen, Heikkilänjoen, Karijoen, Metsäjoen sekä Kärjenjoen varsilta (Raitalampi ym. 2015). Alueella ei tiettävästi käytetä pintavettä raakavetenä asutuksen tai elintarviketeollisuuden tarpeisiin, mutta pohjavettä otetaan runsaasti sekä juomavedeksi että muihin tarkoituksiin. Runsaalla pohjaveden otolla voi olla vaikutusta myös pintavesien tilaan.

Kalakannat

Lapväärtin-Isojoen jokialueelta ja suistosta on tavattu Lipkinin ja Setälän (1989) mukaan 27 kalalajia nahkiaiset mukaan luettuna. Nämä lajit ovat ahven, ankerias, harjus, hauki, kampela, kiiski, kirjolohi, kivenuoliainen, kivisimppu, kivinilkka, kolmipiikki, kuore, kymmenpiikki, lahna, made, nahkiainen, pasuri, pikkunahkiainen, salakka, seipi, suutari, särki, säyne, taimen, törö vaellussiika ja vimpaa. Varsin laajan sähkökoekalastusaineiston sekä muiden tutkimusten ja havaintojen perusteella jokialueen lajistoon voidaan lisätä ainakin kuha ja ruutana sekä joki- ja täplärapu (Liite 1). Lajeista vaellussiikaa, vimpaa, suutaria, ruutanaa, töröä, kuhaa, kivinilkkää, kuoretta, kampelaa ja ankeriasta on mahdollista tavata lähinnä jokisuistosta ja joen alaosilta, joskin vimpan ja törön esiintyminen on nykyisellään epävarmaa.

Kalakantojen tilasta ja runsaudesta ei ole lajikohtaisesti juurikaan saatavilla yksityiskohtaista tietoa. Ainoastaan sähkökoekalastusaineistoa on kerätty jokialueelta säännöllisesti ja taimenkannan tilaa on seurattu vuosien saatossa useiden eri selvitysten yhteydessä. Vaellussiikakannan sekä nahkiaiskannan tilaa on käsitelty muutamissa selvityksissä sekä raporteissa tämän vuosituuhannen puolella (Huovinen ym. 2005, Tolonen & Huovinen 2016, Koljonen ym. 2019). Edellä mainittujen lajienkin osalta tiedot ovat kuitenkin varsin hajanaisia ja vajaita. Kannanvaihteluista ja kantojen runsaudesta ei voida nykyisin saatavilla olevalla tiedoilla vetää kovinkaan tarkkoja johtopäätöksiä. Merivaelteisen taimenen kohdalla vuosittaisen nousumäärän sekä smolttituotannon osalta on aiemmin voitu esittää ainoastaan karkeita arvioita. Vuosien 2019 ja 2020 smolttipyynnin, nousutaimenten telemetriaseurannan sekä Peruskosken Vaki-laskuriseurannan tulosten myötä arviot joen smolttituotannosta sekä nousutaimenmääristä tulevat tarkentumaan huomattavasti.

Lapväärtin-Isojokeen nouseva taimenkanta on Selkämeren ainoa jäljellä oleva alkuperäinen meritaimenen luonnonkanta. Lapväärtin-Isojoen meritaimenista perustettu viljelykanta on eteläisen Suomen rannikolla eniten istutuksiin käytetty meritaimenkanta. Vuonna 2015 valmistuneen Luonnonvarakeskuksen geneettisen selvityksen mukaan vesistön pääuoman taimenet yhdessä Karijoen, Heikkilänjoen ja Pajuluoman alaosien taimenten kanssa muodostaisivat meritaimenen

hoitoyksikön (Jutila ym. 2015). Vesistön yläosien taimenet yhdessä Karijoen ja Heikkilänjoen yläjuoksujen taimenten kanssa muodostavat toisen, pääasiassa paikallisten taimenpopulaatioiden hoitoyksikön. Tämän lisäksi latvaosien sekä muutamien sivupurojen taimenpopulaatioita on tarkasteltava hoidon kannalta purokohtaisesti erikseen. Viimeisimpien telemetriaseurantojen perusteella meritaimen nousee kuitenkin lisääntymään ainakin Karijoessa, Metsäjoessa sekä Heikkilänjoessa aivan latvoille asti sekä joihinkin sivupuroihin. Tällä perusteella aiempi, genetiikkaan perustuva hoitoyksikköajattelu ei ole täysin paikkaansa pitävä. Lapväärtin-Isojokeen on viime vuosikymmeninä istutettu vuosittain joen omaa kantaa olevia taimenia niin mätinä, jokipoikasina kuin 2-vuotiaina vaelluspoikasina.

Joen koskialueita on sähkökalastettu 1970-luvulta lähtien ja vuosittainen seuranta vakiokoealoilla (11kpl) aloitettiin 1990-luvun puolivälissä (Jutila ym. 2015). Vakiokoealoista 10 sijaitsee pääuomassa ja yksi Heikkilänjoen alaosalla, joissa luontaista lisääntymistä on seurattu kesänvanhojen taimenenpoikasten esiintymistiheyksistä. Kesänvanhojen poikasten tiheydet vakiokoealoilla ovat vaihdelleet voimakkaasti ollen pääsääntöisesti melko alhaisia. Luontainen poikastuotanto on erittäin vähäistä Lapväärtin-Isojoen alaosalla, mistä kesänvanhoja poikasia on löytynyt vain satunnaisesti. Sähkökoekalastustulosten, geneettisten selvitysten sekä telemetriatutkimusten perusteella voidaan arvioida, että pääosa meritaimenen poikastuotannosta tapahtuu ylempänä joen pääuomassa sekä sivujoista Karijoen, Metsäjoen ja Heikkilänjoen alueilla (Koivurinta ym. 2019).

Lapväärtin-Isojoen vuotuiseksi taimenen vaelluspoikastuotannoksi arvioitiin 1970-luvulla noin 5 000 smolttia ja potentiaalisesti poikastuotannoksi 10 000–25 000 smolttia vuodessa (Nissinen 1977). 2000-luvun alussa vuosituotannon on arvioitu sähkökoekalastustulosten perusteella olevan 1 500–2 000 smolttia (Kallio-Nyberg ym. 2002). Joen nykyistä tuotantoa on arvioitu smolttiruuvipyyntin avulla vuosina 2019 ja 2020. Keväällä 2019 toteutetun smolttiruuvipyyntin kokonaissaalis oli 487 smolttia. Smolteista 290 yksilöä määritettiin alkuperältään luontaisiksi, 103 istutusperäisiksi ja 94 alkuperä jäi epäselväksi. Tulosten perusteella joen laskennallinen kokonaissmolttituotanto vuonna 2019 oli 7298 ($\pm$ 1827) yksilöä (Lähteenmäki 2020). Kevään 2020 smolttipyyntin kokonaissaalis oli 534 smolttia. Smolteista 467 määritettiin alkuperältään luontaisiksi ja loput istutusperäisiksi. Tulosten perusteella joen laskennallinen kokonaissmolttituotanto vuonna 2020 oli 6084 ($\pm$ 1876) yksilöä (Lähteenmäki, julkaisematon). Pääsyyksi alhaiseen poikastuotantoon ja sen vaihteluun on arveltu jokeen nousevien emokalojen vähäistä määrää ja luonnonolosuhteiden vuoksi vuosittain vaihtelevia nousumahdollisuuksia joen osittaisten vaellusesteiden ohi. 2000-luvulla merkityistä Lapväärtin-Isojoen meritaimenista saatujen palautustietojen mukaan meritaimenista on kalastettu merellä 96 % ja vain 4 % joesta (Koivurinta ym. 2019). Meritaimenista 60–80 % kalastettiin ensimmäisen ja toisen merivuoden aikana pääasiassa siian ja ahvenen verkkokalastuksen sivusaaliina. Ensimmäisen merivuoden aikana kalastuskuolevuus ei ole erityisen korkea, mutta seuraavien vuosien aikana kalastuskuolevuus kasvaa. Noin 90 % taimenista joutuu saaliiksi ennen niiden keskimääräistä sukukypsyyssikää. Vaikka vapaa-ajan verkkokalastuksen aiheuttama kalastuskuolevuus on vähentynyt viime vuosina, se on silti tasolla, joka heikentää osaltaan joen meritaimenkannan vahvistumista. Lapväärtin-Isojoen meritaimenet vaeltavat jokisuulta pääasiassa pohjoiseen. Suuri osa meritaimenista kalastetaan jokisuun edustalla ja sen läheisellä rannikkoalueella, sillä merkkipalautuksista noin kolmasosa on peräisin alle 10 km:n etäisyydeltä jokisuusta, ja 75 % palautuksista on tullut 62 km säteellä jokisuusta (Koivurinta ym. 2019). Kova verkkokalastuspaine meressä on pääsyyinä siihen, että Lapväärtin-Isojokeen kudulle nousevien

meritaimenten määrä on jatkuvasti ollut riittämätön vahvan luonnontuotannon ylläpitämiseksi (Jutila ym. 2015). Myös jokikalastus on osaltaan verottanut vähäistä kudulle nousevien meritaimenten joukkoa, mutta nykyinen rasvaevällisten taimenten pyyntikielto niin merialueilla kuin joessakin voi kuitenkin jo lähitulevaisuudessa näkyä hienoisena nousukalamäärien kasvuna. Jokialueen kalastuksensäätelystä tulee huomioida nykyinen rasvaevällisten meritaimenten rauhoitus ja ohjata kalastusta sekä käytettäviä pyyntimenetelmiä sellaisiksi, että vapautettavat luonnonkalat selviäisivät mahdollisimman hyvin pyyntirasituksesta. Lisäksi jokeen jää syksyllä kudun jälkeen huomattava määrä ns. talvikkotaimenia, joihin kohdistuu kevään kalastuskaudella tarpeetonta pyyntipainetta. Kalastamista merkittävimmissä talvikoiden leposuvannoissa suositellaan vältettäväksi keväisin, sillä tutkimusten perusteella iso osa Lapväärtin-Isojokeen kudulle nousevista taimenista on uudelleenkutijoita, joilla on osaltaan suuri merkitys joen poikastuotannolle.

Harjusta esiintyy käytännössä koko pääuoman matkalla aivan joen alajuoksua sekä yläosia lukuun ottamatta. Vahvimmat harjuksen esiintymisalueet löytyvät sähkökoekalastusten perusteella pääuoman keskijuoksulta Ohrikylän, Vanhakylän ja Isojoen k:n alueilta sekä sivujoista Karijoen alaosilta. Harjuskantojen voidaan katsoa olevan Lapväärtin-Isojoella esiintymisalueillaan elinvoimaiset, mutta taantuneet. Eteläisen suomen sisävesissä esiintyvät harjuskannat luokitellaan yleisesti vaarantuneiksi. Suurimmat uhat harjuskantojen elinvoimaisuudelle tulevaisuudessa ovat vapakalastuksen aiheuttama liiallinen kalastuspaine, vedenlaadulliset ongelmat sekä lisääntymisalueiden hiekoittuminen uomaerosion seurauksena. Harjus on jokialueen vapakalastuksen tärkeimpiä pyyntikohteita. Vahvat harjuskannat ovatkin jokikalastuksen kiinnostavuuden kannalta erittäin oleellisessa asemassa ja niiden ylläpitoon tulee kiinnittää erityistä huomiota. Harjus on suhteellisen helposti tavalla pyydettävä laji, ja vahvojen harjuskantojen säilymiseen pystytään täten vaikuttamaan tehokkaasti kalastusta säätelemällä.

Silmälläpidettäväksi luokiteltua nahkiaista esiintyy Lapväärtin-Isojoessa ja se lisääntyy siellä onnistuneesti. Nahkaisen esiintymisalueen laajuudesta ja tärkeimpien lisääntymisalueiden tarkemmasta sijainnista ei ole kuitenkaan saatavilla juurikaan tietoa. Vahvimmat nahkaisen esiintymisalueet sijaitsevat joen alaosilla. Nahkiaisten elinolosuhteita Lapväärtin-Isojoella ovat heikentäneet pääasiassa patoaminen, perkaukset ja pengerrykset, joten hoitotoimista tärkeimpiä nahkaisen kannalta ovat elinympäristöjen parantaminen ja ennallistaminen.

Erittäin uhanalaiseksi luokiteltua mereistä vaellussiikaa nousee vähäisiä määriä kudulle joen suistoon sekä alimmille virta-alueille aina Sandgrundsforsille saakka (Lähde 2002, Huovinen & Latvala 2005, Koljonen ym. 2019). Vaellussiian kutunousua, sopivia kutualueita ja siianpoikasten esiintymistä joen suistoalueella ja alaosalla on selvitetty mm. vuosina 2003 ja 2011–2015 (Huovinen ym. 2005, Tolonen & Huovinen 2016). Em. selvitysten perusteella vaellussiian kutualueet Lapväärtin-Isojoessa sijaitsevat alimmilla koski- ja virta-alueilla sekä suistossa sopivilla sorapohjaisilla alueilla. Erilaiset uomaan kohdistuvat toimenpiteet, valuma-alueen maankäyttö sekä poikkeukselliset tulvat aiheuttavat kuitenkin pohjan liettymistä kyseisillä alueilla, mikä osaltaan heikentää vaellussiian lisääntymismahdollisuuksia. Vaellussiian syksyinen rysäpyyntisaalis tutkimuksissa vuosina 2011–2014 on vaihdellut 2–130 yksilön välillä. Keskimäärin saaliiksi saadut siiat ovat olleet n. 47 cm mittaisia ja 1 kilon painoisia. Siikaa pyydetään pääasiassa verkoilla jokisuun edustalla ja sen läheisillä rannikkoalueilla. Tutkimusten perusteella vaellussiian määrät joen alaosan esiintymisalueilla ovat varsin alhaiset ja vaihtelevat voimakkaasti vuosien välillä. Keväisin tutkimuksissa havaittujen

kuoriutuneiden poikasten määrä on myös jäänyt pieneksi (Tolonen & Huovinen 2016). Oletettavasti kova verkkokalastuspaine jokiedustan rannikolla yhdessä rajallisten lisääntymisalueiden kanssa estävät vaellussiikakannan vahvistumisen Lapväärtin-Isojoella. Vaellussiikakantaa on tuettu istuttamalla alueelle joen omaa kantaa olevia poikasia. Viljelyssä olevat Merenkurkun alueen siikakannat, sekä Isojoen kanta ovat geneettisesti keskenään hyvin samankaltaisia ja eroavat luonnonkannoista, joten ne ovat mahdollisesti sekoittuneet viljely- ja istutustoiminnan seurauksena (Koljonen ym. 2019).

Vaelluskalat käyttävät Lapväärtin-Isojoen vesistöä keskeisenä vaellusreittinään ja lisääntymisalueenaan, joten Lapväärtin-Isojoki on 1.1.2016 voimaan astuneen uuden kalastuslain (379/2015) 64 §:n mukainen vaelluskalavesistö. Lisäksi kalatalousalue ja osakaskunnat ovat asettaneet omia rajoituksia kalastukselle. Nykyiset joen poikastuotantomääräarviot huomioon ottaen meri- ja jokialueiden rajoitukset eivät kuitenkaan ole kyenneet kasvattamaan riittävästi emokalojen määrää joessa, jotta Lapväärtin-Isojoen luonnonpoikastuotanto olisi merkittävästi lisääntynyt taimenen ja vaellussiian osalta.

Kalastus

Vapaa-ajankalastus

Vapaa-ajankalastajilla tarkoitetaan kotitarvekalastajia, alueella aktiivisesti liikkuvia vapavälineitä käyttäviä kalastajia, satunnaisesti kalastavia sekä kaikkia näiden väliin sijoittuvia kalastajia. Osa alueen vapaa-ajankalastajista omistaa tai on osakkaina kalavesiin ja kalastaa pääosin omilla vesillä. Toisaalta iso osa kalastajista kalastaa pääasiassa pelkästään osakaskuntien myöntämillä erityislupiin perustuvilla kalastusoikeuksilla. Lapväärtin-Isojoki on tärkeä alue vapaa-ajankalastukselle. Vastaavanlaista, kohtuullisia harjus- ja taimenkantoja sisältävää vesistöä ei lähialueilta löydy. Vapakalastus jokialueen alaosilla ja keskijuoksulla on sesonkiaikaan suosittua. Viimeisimmät selvitykset Lapväärtin-Isojoen vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista koskevat vuosien 2009, 2013 ja 2017 kalastusta ja ne ovat olleet osa Lapväärtin-Isojoen kalataloudellista yhteistarkkailua (Aho 2014, Leppänen & Alaja 2018). Lisäksi suistoalueella on viimeisimpänä toteutettu kalastustiedustelut koskien vuosien 2002, 2011 ja 2014 kalastusta (Huovinen ym. 2005, Tolonen & Huovinen 2016). Vuosien 2011 ja 2014 tiedustelut ovat olleet osa Lapväärtinjoen alaosan väylien kunnostushankkeen velvoitetarkkailua. Edellä mainitut tiedustelut ovat koskeneet vain osaa jokialueesta, eikä koko jokialueen käsittävää laajempaa tiedustelua ole toteutettu vuosien 1992 ja 1998 jälkeen (Laamanen ym. 1994, Koivurinta ym. 2001). Tiedusteluiden kohdejoukko on myös vaihdellut riippuen siitä, kuinka jokialueelle kalastusluvan ostaneiden kalastajien osoitetietoja on ollut saatavilla. Täten eri tiedusteluiden tulokset eivät ole olleet keskenään täysin vertailukelpoisia.

Tiedusteluiden perusteella kalastus jokialueella keskittyy kesän avovesikauteen. Kalastus painottuu selkeästi joen pääuomaan ja sivujoissa kalastus on vähäisempää. Pyyntiponnistuksesta suurin osa koostuu virveli- ja perhokalastuksesta, onkea ja pilkkiä käytetään vähän. Pääuoman pyyntiponnistus vapavälinein on ollut 1990-luvulla vuositasolla n. 3000–5000 kalastusvuorokautta ja viimeisimmissä kalastustiedusteluissa pyyntiponnistuksen on arvioitu olevan vähintään samaa luokkaa (Aho 2014, Leppänen & Alaja 2018). Taimen on tiedusteluiden perusteella pääuoman runsain saalislaji ennen harjusta ja haukea. Taimensaalisarvioiden perusteella taimenkannan tila on pysytellyt melko vakaana aina 1990-luvulta tähän päivään asti. Sen sijaan harjussaaliiden selkeä pieneneminen 1990-

luvun tasosta viittaa jokialueen harjuskantojen heikentymiseen ainakin pääuoman alueella (Aho 2014). Ravustus Lapväärtin-Isojoen alueella on hyvin vähäistä. Pääuoman jokirapukannan voidaan katsoa tiedusteluiden perusteella kadonneen kokonaan, mutta Kärjenjoesta löytyy vielä jokirapukanta, jota ainakin muutamat paikalliset kalastajat hyödyntävät (Aho 2014, Leppänen & Alaja 2018). Lisäksi tiedusteluihin vastanneet ovat maininneet täpläravun esiintymisestä Lapväärtin-Isojoen jokialueella, mikä saattaa osaltaan heikentää jokiravun elinmahdollisuuksia entisestään. Täplärappua esiintyy nykytiedon mukaan jossain määrin ainakin pääuoman alaosilla. Kalastusta haittaaviksi tekijöiksi tiedusteluissa nousi useimmin esiin vedenlaadun heikkeneminen, vaellusesteet sekä vähäiseen virtaamaan ja vedenkorkeuteen liittyvät tekijät.

Suistoalueella kalastus on keskittynyt niin ikään kesäkuukausille. Muuhun vuodenaikaan kalastaneet ovat olleet kuitenkin muita aktiivisempia, sillä kalastuspäivien keskimääräinen lukumäärä kuukaudessa on ollut tiedusteluissa suurimmillaan alkuvuodesta sekä syksyllä (Huovinen ym. 2005, Tolonen & Huovinen 2016). Kalastusta on harjoitettu lähes koko suistoalueella, mutta erityisen suosittua aluetta on ollut Storstenenin ja Fyrmästargrundin lähialueet sekä Solaxgrundenin ja Granöskatanin länsilaidan väylä. Käytetyimpiä pyyntivälineitä suiston vapaa-ajankalastuksessa ovat olleet verkot. Vuoden 2011 tiedustelussa suurin pyyntiponnistus oli solmuvälin 41–55 mm verkoilla, mutta vuonna 2014 käytetyimmäksi pyyntivälineeksi oli noussut yli 55 mm solmuvälin verkot. Molempina vuosina verkoilla pyydettiin n. 60 % suiston kokonaissaaliista. Lisäksi passiivipyynnissä oli käytetty ko. vuosina myös katiskaa, rysää, nahkiaisrysiä sekä koukkupyödyksiä. Aktiivivälineistä suosituimpia suistossa ovat olleet heitto- sekä vetouistelu ja onki. Vuonna 2011 tutkimusalueella ilmoitti kalastaneensa 31 ruokakuntaa ja vuonna 2014 34 ruokakuntaa, jotka olivat molempina vuosina osuudeltaan n. puolet vastanneista. Vastanneet ruokakunnat olivat saaneet kalaa vuonna 2011 yhteensä noin 3200 kg ja vuonna 2014 noin 2800 kg. Suiston pyyntiponnistus passiivivälinein vuonna 2011 oli 1343 pyydysvuorokautta ja vuonna 2014 935 pyydysvuorokautta. Aktiivivälineiden pyyntiponnistus kyseisinä vuosina on ollut hieman alle 800 tuntia per vuosi. Tiedusteluiden perusteella suistosta on saatu runsaimmin saaliiksi haukea, erilaisia särkikaloja sekä ahventa. Kyseisten lajien osuus saaliin kokonaismassasta on ollut molempina tarkasteluvuosina 88 %. Vuonna 2011 saaliiksi saatiin 770 nahkiaista sekä 70 rapua ja vuonna 2014 500 nahkiaista sekä 43 rapua. Taimenia tiedusteluun vastanneet olivat saaneet saaliiksi 37 kg vuonna 2011 ja 51 kg vuonna 2014. Siian osalta vastaavat luvut olivat 101 kg ja 40 kg. Suistossa kalastusta haittaaviksi tekijöiksi oli tiedusteluissa useimmiten ilmoitettu vesikasvillisuus sekä runsas särkikalojen määrä. Myös veden sameuden ja heikon laadun sekä pyydysten likaantumisen todettiin aiheuttavan haittaa kalastukselle. Verkkokalastus on joessa kielletty ja kalastustiedusteluissa käsitelty alue kuulukin tätä nykyä jokisuupisteen siirron myötä verkkokalastuskieltoalueen piiriin.

Joen alaosan nahkiaispyynnillä on alueellisesti suuri merkitys ja siitä saatu tuotto on paikallisille kalastajille tärkeä. Alaosalla nahkiaispyyntiä harjoitti vuonna 2019 13 kalastajaa, joista kolme oli kaupallisia kalastajia. Myös muita alueella nahkiaisia pyytäviä kalastajia, jotka myyvät saalistaan merkittävässä määrin eteenpäin, kehoitetaan rekisteröitymään kaupallisiksi kalastajiksi. Muut kuin kaupallisten kalastajien rekisteriin merkityt toimijat eivät saa myydä sisävesiltä tai merialueilta kalastamaansa tai lukuunsa kalastettua saalista. Poikkeuksen tekee sisävesillä satunnainen vähäisen kalaerän myyminen suoraan kuluttajalle. Jokainen kalastaja saa käyttää pyynnissä kolmea nahkiaisrysiä. Nahkiaispyytäjien kalastusta ja saaliita on selvitetty tarkemmin Lapväärtinjoen alaosan väylien kunnostushankkeen velvoitetarkkailuun liittyvän kirjanpitopyynnin avulla vuosina

2011–2014 (Tolonen & Huovinen 2016). Säännöllisesti joka vuonna alueella pyytäneiden kalastajien (6kpl) yhteenlaskettu pyyntiponnistus vaihteli n. 1000–1700 rysävuorokauden välillä ja yksikkösaaliin keskiarvo n. 0,5–2 kg/rysävuorokausi välillä. Yksikkösaaliiden vaihtelu vuosien välillä oli varsin suurta, koska joen virtaamalla ja sääoloilla on suuri vaikutus nahkiaisien kutunousuun. Kirjanpitopyytäjien yhteenlasketut kokonaissaaliit kyseisinä vuosina ovat olleet keskimäärin n. 1000–2000 kg/vuosi.

Kaupallinen kalastus

Kaupallisesta kalastuksesta ja saaliista ei ole saatavilla kattavaa tietoa. Alueen vähäinen kaupallinen kalastus on ollut pääasiassa verkkopyyntiä sekä nahkiaisien rysäpyyntiä suistoalueella. Laajemmin kaupallista kalastusta harjoitetaan tarkastelualueen ulkopuolella, jokisuun edustan merialueella. Suiston ammattikalastusta on selvitetty vuosina 2011 ja 2014 liittyen Lapväärtinjoen alaosan väylien kunnostushankkeen velvoitetarkkailuun (Tolonen & Huovinen 2016). Tiedustelu lähetettiin ammattikalastajarekisterissä olleille Kristiinankaupungissa asuneille henkilöille. Vuonna 2011 alueella ilmoitti kalastaneensa kolme ammattikalastajaa, joista yksi päätoimisesti, yksi sivutoimisesti ja yksi ilmoitti olevansa kotitarvekalastaja. Vuonna 2014 alueella kalasti yksi päätoiminen ammattikalastaja ja yksi sivutoiminen sekä yksi alueella koemielessä yhtenä päivänä kalastanut. Alueella pyytäneiden ammattikalastajien vähyyden ja pyynti- ja saalistietojen puutteiden vuoksi tiedusteluiden anti jäi vähäiseksi. Kalastusta haittaaviksi tekijöiksi kalastajat nostivat molempina vuosina mm. heikon vedenlaadun, heikot kalakannat, särkikalojen runsauden, vesikasvillisuuden ja veden sameuden.

2.1.2. Teuvanjoki

Vesialueet

Teuvanjoki virtaa Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntien alueella ja ulottuu viiden kunnan, Kristiinankaupungin, Karijoen, Teuvan, Kauhajoen ja Jurvan alueelle. Teuvanjoki saa alkunsa Teuvan kunnan pohjoisosasta ja laskee Karijoen kunnan kautta Kristiinankaupungin kohdalla Pohjoislahteen (Kuva 3). Kristiinankaupungin alueella virtaavasta osasta jokea käytetään myös nimitystä Tiukanjoki, mutta tässä suunnitelmassa koko pääuomaa käsitellään jatkossa Teuvanjokena. Joen pääuoman pituus on n. 60 km ja pudotuskorkeutta tällä matkalla kertyy n. 85 m. Valuma-alueen pinta-ala on 542 km². Jokivesistö voidaan jaotella Isojoen-Teuvanjoen vesistöalueiden vesienhoidon toimenpideohjelmassa käytetyn rajauksen mukaan pääuoman sekä tärkeimpien sivu-uomien osalta kolmeen osa-alueeseen: Riipinluoma, Teuvanjoki ja Peninluoma (Taulukko 2). Merkittävimpien sivu-uomien yhteenlaskettu pituus on n. 28 km. Lisäksi vesistöön kuuluu joukko pienempiä puroja eli luomia. Joen valuma-alue on erittäin vähäjärvinen (järvisyysprosentti 0,08 %), mikä osaltaan vaikuttaa siihen, että virtaamavaihtelut ovat suuria. Valuma-alueen merkittävin järvimuodostuma on Suksenjärvi, jota käsitellään tässä suunnitelmassa kalatalousalueen järvien yhteydessä. Teuvanjokea on muokattu vähän muihin Pohjanmaan jokiin verrattuna. Joen latvaosilla uoma ja rantatörmä ovat lähes luonnontilaisia. Korkeiden rantatörmien vuoksi tulvaongelmat ovat vähäisiä. Joen suistoalueella sijaitsevat Pohjoislahden metsän ja Tiilitehtaanmäen Natura-alueet sekä Fjärdsgrundin luonnonsuojelualue.

Kuva 3. Teuvanjoen valuma-alue

Taulukko 2. Teuvanjoen vesistöalueen jokiuomaston tärkeimmät osat sekä niiden ekologinen luokitus.

Joki	Pituus (km)	Valuma-alueen pinta-ala (km ²)	Kunta	Ekologinen luokitus (2019)
Riipinluoma	10,5	97	Teuva	Välttävä
Teuvanjoki	60	542	Jurva, Kauhajoki, Teuva, Karijoki, Kristiinankaupunki	Tyydyttävä
Peninluoma	17,6	87	Teuva, Karijoki, Kristiinankaupunki	Hyvä

Teuvanjoen vedenlaatuun vaikuttaa selvimmin pelloilta sekä metsistä peräisin oleva voimakas hajakuormitus (Haldin ym. 2016). Alunamaiden osuus Teuvanjoen valuma-alueesta on melko pieni, joten Pohjanmaalle tyypilliset happamilta sulfaattimailta peräisin olevat ongelmat ovat myös vähäisempiä kuin alueen muissa vesistöissä. Ilmaston lämpenemisen seurauksena maaperän happamuudesta johtuvat haitat tulevat kuitenkin mahdollisesti lisääntymään alueella tulevaisuudessa. Vaikka joen valuma-alueella on paljon metsää ja vähän peltoja, niin jokiuoman rantojen läheisistä alueista suuri osa on maatalouskäytössä (Nuotio 2008). Metsätalouden osuus rantojen läheisestä maankäytöstä on runsainta uomien latvaosilla. Valuma-alueen metsistä pääosa on voimakkaasti ojitettuja suometsiä ja vesistön kannalta haitallista onkin juuri erityisesti runsaiden metsä- ja suo-ojitusten aiheuttamat ongelmat. Laaja-alaiset ojitukset ovat lisäksi vaikuttaneet joen hydrologiaan, mikä on näkynyt muun muassa suurina virtaamavaihteluina sekä alivirtaamakauden vähävetisyytenä. Alueen jokivedet ovat väriltään pääosin ruskeahkoja. Turvetuotantoa löytyy joen valuma-alueen latvoilta. Muita yksittäisiä jokivesistöä kuormittavia toimijoita ovat Teuvan kunnan jätevedenpuhdistamo sekä Parran vapaa-aikakeskus. Vesistö rakentamisen (perkaukset, pengerrykset, padot ja patoaltaat) ekologiset vaikutukset ovat alueella vähäisempiä, kuin Pohjanmaalla yleensä. Joen pääuomassa on yksi vaelluseste, Lillmahlin pato Puskamarkissa, joka toimii lähes täydellisenä vaellusesteenä vaeltaville kaloille (Kuva 5). Patoa ollaan lähivuosina muokkaamassa kalankulun mahdollistavaksi.

Kuva 4. Lillmahlin pato Puskamarkissa kesällä 2020.

Joen vettä ei käytetä talousvetenä, mutta paikoin sitä hyödynnetään kastelu-, sauna- ja pesuvedenä. Teuvanjoella pääasiallinen vesienkäyttömuoto on kotitarve- ja vapaa-ajankalastus ja muu toiminta rajoittuu lähinnä satunnaisiin melojiin ja muihin luonnossa liikkujiin. Suistossa on jonkin verran kalastukseen liittyvää veneliikennettä. Jokivarren asutus on keskittynyt Teuvan taajamaan ja pienempiä kyläkeskittyymiä löytyy mm. Äystön, Riipin, Perälän, Myrkyn ja Tiukan alueilta.

Vesialueet ovat osakaskuntien sekä yksityisten vesialueiden omistajien hallinnoimia. **Jokialueella toimii x osakaskuntaa.** Osakaskuntien järjestäytymättömyys sekä laajempien yhtenäislupa-alueiden puuttuminen hankaloittaa osaltaan kalastuksen järjestämistä ja yhteisten hoitotoimien suunnittelua.

Kalakannat

Teuvanjoen jokialueilta ja suistosta on tavattu Storbergin (1988) mukaan 13 kalalajia nahkiainen mukaan luettuna. Nämä lajit ovat ahven, hauki, kiiski, lahna, made, nahkiainen, ruutana, salakka,

seipi, särki, säyne, taimen ja vimpa. Sähkökoekalastusaineiston perusteella kalastoon kuuluu myös kivenuoliainen, kivisimppu ja harjus (Liite 2). Luultavasti Teuvanjoessa esiintyy myös pikkunahkiaista. Hurmeen (1961) mukaan joessa on tavattu aiemmin myös siikaa. Pohjoislahdella runsaana esiintyvä kuha saattaa nousta myös joen alaosille. Lajeista siikaa, vimpaa, ruutanaa, kuhaa ja säynettä on mahdollista tavata lähinnä jokisuistosta ja joen alaosilta, joskin siian ja vimpan esiintyminen on nykyisellään epävarmaa.

Teuvanjoessa on aiemmin esiintynyt myös meritaimenta, mutta vaeltava kanta on hävinnyt joesta ilmeisesti alaosan patoamisen, huonon vedenlaadun ja koskien liettymisen seurauksena (Sivil 2000, Kallio-Nyberg ym. 2002). Peninluomassa on jäljellä paikallinen, lisääntyvä taimenkanta, joka lienee jäännös tästä joen alkuperäisestä meritaimenkannasta (Nyman ym. 2004).

Sähkökoekalastuksissa on saatu joen alaosilta saaliiksi joitakin harjuksia. Istutuksista peräisin olevat harjukset ovat myös mahdollisesti lisääntyneet onnistuneesti joessa (Nyman ym. 2004). Harjuskannan voidaan kuitenkin katsoa olevan nykyisellään erittäin heikko.

Silmälläpidettäväksi luokiteltua nahkiaista esiintyy Teuvanjoessa joessa ja se lisääntyy siellä onnistuneesti. Nahkiaisen esiintymisalueen laajuudesta ja tärkeimpien lisääntymisalueiden tarkemmasta sijainnista ei ole kuitenkaan saatavilla tietoa. Vahvimmat nahkiaisen esiintymisalueet sijaitsevat joen alaosilla. Nahkiaisten elinolosuhteita ja vaelluksia Teuvanjoella ovat heikentäneet pääasiassa patoaminen, veden vähyyys ja vedenlaadulliset ongelmat.

Teuvanjoessa ennen erittäin runsaana esiintynyt jokirapu lienee kadonnut lajistosta kokonaan. Viimeisimmät kirjalliset havainnot jokiravusta ovat vuodelta 2002 joen yläosilta (Sivil 2005). Tarkkaa syytä jokiravun katoamiseen ei tiedetä. Vuosien 2002–2003 rapusumputuksissa joessa ei tavattu rapuruttoa (Tuhkanen 2004). Loistartunnan, joen heikon vedenlaadun sekä veden vähyyden on arveltu olevan mahdollisia syitä rapukannan häviämiseen (Sivil 2005).

Kalakantojen tilasta ja runsaudesta ei ole käytännössä saatavilla yksityiskohtaista tietoa. Ainoastaan sähkökoekalastusaineistoa on kerätty jonkin verran jokialueelta viime vuosina. Viimeisin tarkempi selvitys on vuodelta 2002, jolloin Kauppilan ja Myrkyn välisellä jokialueella suoritettiin koeverkko- ja sähkökoekalastuksia sekä koeravustus (Tuhkanen 2004). Kannanvaihteluista ja kantojen runsaudesta ei voida nykyisin saatavilla olevilla tiedoilla vetää kovinkaan tarkkoja johtopäätöksiä.

Vaelluskalat käyttävät Teuvanjoen vesistöä keskeisenä vaellusreittinään ja lisääntymisalueenaan, joten Teuvanjoki on 1.1.2016 voimaan astuneen uuden kalastuslain (379/2015) 64 §:n mukainen vaelluskalavesistö.

Kalastus

Vapaa-ajankalastus

Vapaa-ajankalastajilla tarkoitetaan kotitarvekalastajia, alueella liikkuvia vapavälineitä käyttäviä kalastajia, satunnaisesti kalastavia sekä kaikkia näiden väliin sijoittuvia kalastajia. Teuvanjoen kalastuksesta ei ole juuri tehty tarkempia selvityksiä. Aluehallintoviraston ympäristölupapäätöksessä (Nro 54/2013/1) on maininta vuonna 2008 tehdystä kalastustiedustelusta, jonka mukaan Teuvan

kirkonkylän ja Perälän välisellä jokiosuudella kalasti 19 ruokakuntaa. Ruokakunkohtainen keskisaalis oli 15,4 kg. Pyynnin kannalta merkittävimmät lajit olivat hauki ja ahven. Muita saalislajeja olivat kiiski, särki, lahna ja salakka. Osa alueen vapaa-ajankalastajista omistaa tai on osakkaina kalavesiin ja kalastaa pääosin omilla vesillä. Toisaalta iso osa kalastajista kalastaa todennäköisesti pääasiassa pelkästään valtion kalastonhoitomaksun tai yleiskalastusoikeuksien turvin. Teuvanjoki on tärkeä alue lähinnä paikallisten asukkaiden vapaa-ajankalastuskohteena. Nykyisellään joen tila ja kalasto eivät riitä houkuttelemaan paikalle ulkopaikkakuntalaisia virkistyskalastajia.

Jokiiston nahkiaispyynnillä on alueellisesti suuri merkitys paikallisille kalastajille myös Teuvanjoella. Alaosalla nahkiaispyyntiä harjoitti vuonna 2020 x kalastajaa, joista x oli kaupallisia kalastajia. Jokainen kalastaja saa käyttää pyynnissä kolmea nahkiaisryssä. Viime vuosina alueen kokonaisryssämäärä pyyntikaudella on ollut 4 kpl.

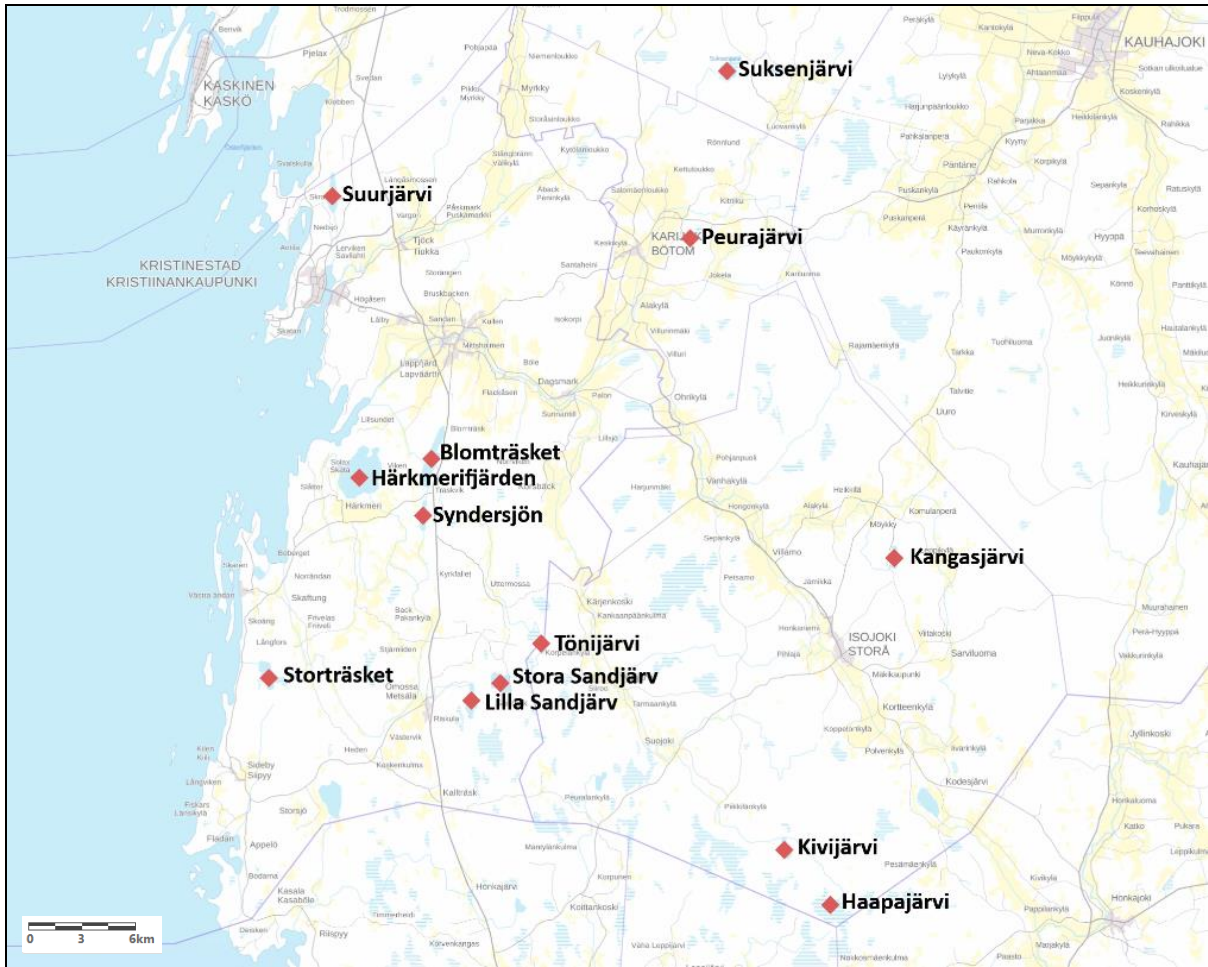
Kaupallinen kalastus

Teuvanjoen vesistöalueella ei ole juurikaan edellytyksiä kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen eikä kaupallisesta kalastuksesta ja saaliista ole saatavilla tarkempia tietoja. Alueen vähäinen kaupallinen kalastus on ollut nahkiaisryssäpyyntiä suistoalueella. Laajemmin kaupallista kalastusta harjoitetaan tarkastelualueen ulkopuolella, jokisuun edustan merialueella.

2.1.3. Järvivesistöt

Vesialueet

Tarkasteluun mukaan otettujen järvien valinnassa on käytetty osin perusteena Isojoen-Teuvanjoen vesistöalueiden vesienhoidon toimenpideohjelmaa ja siinä käytettyä rajausta alueen tärkeimmistä järviuodostumista (Haldin ym. 2016). Lapväärtin-Isojoen valuma-alueelta merkittävimmiksi järviuodostumiksi voidaan katsoa Härkmerifjärden, Blomträsket, Syndersjön, Haapajärvi, Kivijärvi, Stora Sandjärv, Lilla Sandjärv, Tönijärvi, Kangasjärvi ja Peurajärvi (Kuva 5). Järvistä Härkmerifjärden, Blomträsket, Syndersjön ja Haapajärvi kuuluvat Natura 2000 -verkostoon ja ovat merkittäviä lintuvesistöjä. Teuvanjoen valuma-alueelta merkittävämmäksi järviuodostumaksi voidaan katsoa Suksenjärvi. Muita kalatalousalueella sijaitsevia merkittäviä järviä ovat Kristiinankaupungin Suurjärvi sekä Skaftungin Storträsket.

Kuva 5. Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalueen merkittävimmät järvet (MML).

Alueen järvistä on vähän tietoa. Valuma-alueiden yläosissa olevien järvien merkittävin kuormittaja on metsätalous. Maataloutta alueen järvien valuma-alueella on vähän tai ei lainkaan. Alueen järvet ovatkin vähemmän kuormitettuja, kuin järvet Pohjanmaalla yleensä. Pitkään jatkunut kiintoaine- ja humuskuormitus on kuitenkin pitkällä aikavälillä saattanut muuttaa järvien olosuhteita mm. pohjan laatua muuttamalla, mataloittamalla ja väriarvoja kasvattamalla. Perustiedot järvistä on esitetty taulukossa 3.

Taulukko 3. Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalueen tärkeimmät järvi muodostumat sekä niiden ekologinen luokitus.

Järvi	Pinta-ala (ha)	Valuma-alueen pinta-ala (km ²)	Kunta	Ekologinen luokitus (2019)
Härkmerifjärden	466	-	Kristiinankaupunki	Tyydyttävä
Blomträsket	142	54,8	Kristiinankaupunki	Hyvä
Syndersjön	60	8,1	Kristiinankaupunki	Hyvä
Stora Sandjärv	82	5,9	Kristiinankaupunki	Ei luokiteltu
Lilla Sandjärv	58	34,8	Kristiinankaupunki	Ei luokiteltu
Tönijärvi	41	4,5	Isojoki, Kristiinankaupunki	Ei luokiteltu
Kangasjärvi	47	1,7	Isojoki	Erinomainen

Haapajärvi	52	1,8	Isojoki	Hyvä
Kivijärvi	38	-	Isojoki	Ei luokiteltu
Peurajärvi	6	0,3	Karjajoki	Ei luokiteltu
Suksenjärvi	20	-	Teuva	Ei luokiteltu
Suurjärvi	70	-	Kristiinankaupunki	Ei luokiteltu
Storträsket	83	-	Kristiinankaupunki	Ei luokiteltu

Härkmerifjärden

Härkmerifjärden on kapean salmen kautta yhteydessä Lapväärtin-Isojoen suistoon. Tämä näkyy muun muassa veden laadussa, sillä merivesi pääsee ajoittain tunkeutumaan järveen. Myös kaloilla on vapaa nousuväylä järveen merestä. Järveen kohdistuu hajakuormitusta ja alueella on happamia sulfaattimaita, minkä vuoksi järvi luokitellaan ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi. Järvi on myös laaja ja matala, syvimmän kohdan yltäessä vain 1,5 metriin. Tämän vuoksi pintasedimenttiä ravinteineen sekoittuu tuulella veteen, mikä samentaa vettä ja nostaa muun muassa fosforipitoisuuksia. Vesistön rannoilla on joitakin loma- ja asuinkiinteistöjä.

Blomträsket

Blomträsket on matala runsashumuksinen järvi. Järven syvin kohta on vain 3 m. Blomträsketiin kohdistuu jonkin verran maa- ja metsätalouden hajakuormitusta ja sen ekologinen tila on hyvän ja tyydyttävän rajoilla. Vesistön rannoilla on joitakin loma- ja asuinkiinteistöjä.

Syndersjön

Välittömästi Blomträsketin vieressä sijaitseva Syndersjön on erittäin matala, lähes umpeenkasvanut ja runsashumuksinen järvi. Järven syvin kohta yltää vain 0,7 metriin. Vesistön rannoilla on vain muutama loma- tai asuinkiinteistö.

Stora Sandjärv ja Lilla Sandjärv

Molemmat ovat matalia ja humuspitoisia järviä, joiden rannoilla on joitakin loma- ja asuinkiinteistöjä. Järvien syvimmat kohdat yltävät vain n. 2 metriin. Lilla Sandjärveltä löytyy myös yleinen uimaranta.

Tönijärvi

Tönijärvi on Kangasjärven ohella ainoa valuma-alueen järvistä, joka on luokiteltu vähähumuksiseksi. Vesistön rannalta tai välittömästä läheisyydestä löytyy vain muutamaloma- tai asuinkiinteistö.

Kangasjärvi

Kangasjärvi on pieni erinomaisessa kunnossa oleva vähähumuksinen ja hyvin kirkasvetinen järvi Isojoen kunnassa. Isojoen kalastuskunta hoitaa järven kalastusjärjestelyistä. Järven valuma-alue on pieni ja ihmistoiminnan aiheuttamat vaikutukset melko vähäisiä. Ominaisuuksiensa vuoksi järvi on kuitenkin hyvin herkkä mahdolliselle kuormitukselle. Järven syvin kohta on 6,7 metriä. Järven rannalla toimii leirintäalue ja sen yhteydessä yleinen uimaranta. Järven rannalla on myös runsaasti vapaa-ajanasutusta.

Peurajärvi

Karijoen kirkonkylän kupeessa sijaitseva Peurajärvi on alueelle tyypillinen pieni ja matala runsashumuksinen lampi. Järven syvin kohta on vain 1,7 metriä. Järvellä sijaitsee virallinen uimaranta ja yksi vapaa-ajanasunto. Karijoen kalastuskunta vastaa järven kalastusjärjestelyistä.

Haapajärvi

Niin ikään matala ja runsashumuksinen Haapajärvi sijaitsee keskellä ojittamatonta Natura-suota, ja sen on paineiden perusteella arvioitu olevan vähintään hyvässä tilassa. Myös itse järvi kuuluu Natura 2000 -verkostoon.

Kivijärvi

Kivijärvi on matala ja tummavetinen humusjärvi Kärjenjoen latvaosilla. Vesistön rannalta tai välittömästä läheisyydestä löytyy vain kaksi lomakiinteistöä.

Suksenjärvi

Suksenjärvi on matala, lähes umpeenkasvanut lintujärvi Teuvassa. Teuvanjoen sivu-uoma Peninluoma saa alkunsa järvestä. Järveä on kuivattu viljelytarkoituksiin jo 1700-luvulla, ja 1990-luvulla se kunnostettiin lintujärveksi.

Suurjärvi

Suurjärvi on pienehkö humuspitoinen järvi Kristiinankaupungin keskustasta pohjoiseen. Se laskee vetensä Flybäckinojaa pitkin Pohjoislahteen. Järven rannalla sijaitsee huvilamuseo sekä muutamia asuinkiinteistöjä.

Storträsket

Storträsket on matala, osin umpeenkasvanut järvi kalatalousalueen eteläosassa, Skaftungin ja Siipyyn välimaastossa. Järven vedet laskevat Rågårdsdiketiä pitkin mereen. Merestä nousee kaloja kutemaan järveen keväisin.

Kalakannat

Järvien luontaiseen kalastoon kuuluvat ainakin ahven, kiiski, särki, lahna ja hauki. Kangasjärveen on istutettu eri kalalajeja aina vuodesta 1949 alkaen (Isojoen kirkonkylän kalastuskunta 2020). Viimeisen reilun 20 vuoden aikana istutuksissa on käytetty ainoastaan vastakuoriutuneita sekä 1-kesäisiä siianpoikasasia. Aiemmin järveen on istutettu myös kokeiluluontoisesti mm. kuhaa, harjusta ja järvitaimenta. Myös Peurajärveen on tehty muutamana viime vuonna siikaistutuksia 1-kesäisillä siianpoikasilla (Karijoen kalastuskunta 2020). Suurjärveen on istutettu paikallisen kalastusseuran toimesta jo vuosia kirjolohta. Blomträsketin ahventen elohopeapitoisuudet ylittävät ympäristölaatonormien rajat, minkä takia järvi on luokiteltu kemialliselta tilaltaan hyvää huonommaksi. Myös muut järvet ovat valuma-alueeltaan tai ominaisuuksiltaan sellaisia, että riski elohopeapitoisuuksien ylitykseen on olemassa.

Kalastus

Härkmerifjärden, Blomträsket, Stora Sandjärv ja Lilla Sandjärv sekä Tönijärvi

Järvien kalastuksesta ei ole olemassa tarkkoja tietoja, mutta se on pääasiassa pienimuotoista paikallisten harjoittamaa vapaa-ajankalastusta.

Syndersjön

Järven kalastuksesta ei ole tietoja, mutta umpeenkasvun vuoksi kalastus järvellä on käytännössä mahdotonta.

Kangasjärvi

Kangasjärven kalastuksesta ei ole saatavilla tarkkoja tietoja. Kalastus järvellä perustuu Isojoen kalastuskunnan myymiin virkistyskalastuslupiin. Järvi onkin varsin suosittu vapaa-ajankalastuskohde etenkin vahvan siikakannan sekä kirkasvetisyyden vuoksi. Paikalla vierailee vuosittain myös runsaasti ulkopaikkakuntalaisia kalastajia. Järvellä järjestetään vuosittain myös mm. perhokalastuskilpailut. Sallittuja pyydyksiä järvellä ovat perho, uistin, onki, harppuuna, tuulastus ja pilkki.

Peurajärvi

Myöskään Peurajärven kalastuksesta ei ole olemassa tarkkoja tietoja. Karijoen kirkonkylän läheisyydestä sekä alueen muusta virkistyskäytöstä johtuen järvellä liikkuu jonkin verran todennäköisesti pääasiassa paikallisia vapaa-ajankalastajia. Karijoen kalastuskunta järjestää järvellä myös mm. onkikilpailuja.

Haapajärvi ja Kivijärvi

Järvien kalastuksesta ei ole olemassa tietoja. Järvien syrjäisen luonteen vuoksi kalastus on todennäköisesti hyvin vähäistä tai lähes olematonta.

Suksenjärvi

Suksenjärven kalastuksesta ei ole olemassa tietoja. Järven umpeenkasvun sekä syrjäisen luonteen vuoksi kalastus on käytännössä olematonta.

Suurjärvi

Järven kalastuksesta ei ole saatavilla tarkkoja tietoja. Suurjärven kalastusjärjestelyiden ja toiminnan kehittämiseksi on asetettu työryhmä, johon kuuluvat kaupungin kalastuskomitean ja kalakerho Salarin edustajat. Kalastus järvellä perustuu kaupungin myymiin virkistyskalastuslupiin. Järvi on suosittu vapaa-ajankalastuskohde etenkin paikallisten keskuudessa ja järvellä järjestetään myös kalastuskilpailuja. Paikalla vierailee vuosittain myös ulkopaikkakuntalaisia kalastajia. Sallittuja pyydyksiä järvellä ovat perho, uistin ja pilkki.

Storträsket

Järven kalastuksesta ei ole olemassa tietoja. Järven umpeenkasvun sekä syrjäisen luonteen vuoksi kalastus on käytännössä olematonta.

2.2. Kalakantojen ja kalastuksen tavoitetilat ja osatavoitteet

Tavoitetila seuraavalle suunnittelukaudelle

Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalueen sisävesien kalaston- ja kalastuksenhoito järjestetään kalastuslain 1 §:n hengen mukaisesti siten, että kalavarojen käyttö ja hoito on ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää, turvataan kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto, kalakantojen luontainen elinkierto sekä kalavarojen ja muun vesiluonnon monimuotoisuus ja

suojelu. Vesistöjen tarjoamat mahdollisuudet kaupalliselle- sekä vapaa-ajankalastukselle säilyvät ja vahvistuvat. Kalavarojen sekä vesistöjen kaikenlainen hyödyntäminen toteutetaan kalakantojen tuottoa ja monimuotoisuutta vaarantamatta. Vapaa-ajankalastus tuottaa paljon hyvinvointia ja elämyksiä, jokialueiden nahkiaispyynti muodostaa elävän osan paikalliskulttuuria ja kalastustoiminnasta tulee tuottoa vesialueiden omistajille. Kalastukselle keskeisten lajien kannat ovat vahvat. Alueen kalastus ja tärkeimpien kalakantojen tila tunnetaan hyvin ja tietoa käytetään kalastuksen ohjauksessa.

Osatavoitteet

Tavoitetilaan pyritään asettamalla suunnittelukaudelle osatavoitteita. Osatavoitteiden toteutumiseen tähtäävät toimet on kuvattu luvuissa 2.3., 2.4., 2.5., 3, 4 ja 5 alalukuineen ja niiden toimeenpano aikatauluineen on esitetty luvussa 9. Osatavoitteiden toteutumisen tarkasteluajataulu on kuvattu luvussa 10. Siellä on myös kuvattu toimet, joihin ryhdytään, jos tavoitteen toteutuminen on selkeästi epäonnistumassa. Yhteenvedot osatavoitteista, niiden toteutumista edistävistä keinoista sekä toteutumisen mittaamisesta on koottu taulukoiksi liitteisiin 3, 4 ja 5.

2.2.1. Lapväärtin-Isojoki

Kalakannat

OSATAVOITE 1. Kalastukselle keskeisten lajien, taimenen, harjuksen, siian ja nahkiaisien kannat ovat elinvoimaisia. Kalakantojen luontaisen lisääntymisen edellytyksiä vahvistetaan ja pyritään luonnontuotannon kasvuun. Jokialueen kalastusmahdollisuuksien ylläpitämiseksi taimen- ja harjuskantoja tuetaan tarvittaessa pienimuotoisin istutuksin. Siikakannat ja niistä saatavat saaliit perustuvat edelleen pääosin istutuksiin, joita jatketaan. Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan, kun tietoa vapaa-ajankalastuksen saaliista ja muuta tietoa kalakannoista saadaan lisää.

OSATAVOITE 2. Lapväärtin-Isojoen meritaimenen luonnonkannat vahvistuvat. Meri-, suisto- ja jokialueella turvataan emokalojen riittävä pääsy lisääntymisalueille ja vaellusta hankaloittavat jokialueen nousuesteet poistetaan. Toteutumista mitataan jokialueen poikastiheyksien, smolttituotannon ja nousukalamäärän seurantalulosten perusteella. Tulevalla suunnittelukaudella asetetaan tavoitteeksi jokialueen vakiokoealojen keskimääräisen kesänvanhojen (0+) taimenten esiintymistiheyden (poikasta/100 m²) kasvu. Smolttituotannon ja nousukalamäärien nykytason selvittämistä jatketaan ja tulosten avulla pyritään määrittelemään tulevaisuudessa tavoitetaso sekä smolttituotannolle että nousukalamäärälle. Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan tarvittaessa, kun tarkempaa tietoa meritaimenkannan tilasta saadaan lisää. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

OSATAVOITE 3. Alueella olevat jokirapukannat vahvistuvat ja uusia jokirapualueita perustetaan istutusten avulla. Täpläravun levinneisyysalue joella tunnetaan ja lajin aiheuttamia haittoja jokirapukannalle ehkäistään tehokkaan poistopyynnin sekä tiedotuksen avulla. Toteutumista mitataan koeravustusten saalismäärien perusteella. Tavoitteena on elinvoimaiset jokirapukannat sekä täpläravun leviämisen rajoittaminen alueella. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arviona.

OSATAVOITE 4. Alueen keskeisistä kala- ja rapukannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kala- sekä rapukantojen tilaan liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus- ja hoitotoimien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

Kalastus

OSATAVOITE 5. Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa myös lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun jokialueen vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista saadaan parempaa tietoa.

OSATAVOITE 6. Jokialueen ja suiston paikallisesti tärkeä nahkiaispyynti säilyy osana alueen kalastuskulttuuria. Pyynti mitoitetaan kestäväksi siten, että edellytykset säilyvät vahvana myös jatkossa. Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun alueen nahkiaiskannan tilasta sekä nahkiaispyynnin saaliista saadaan tarkempaa tietoa.

OSATAVOITE 7. Jokialueelle kehittyy kestäviin jokirapukantoihin perustuva ravustuskulttuuri. Ravustuslupien myynti alueittain aloitetaan, kun jokirapukannat ovat vahvistuneet pyynnin kestäväälle tasolle. Toteutumista arvioidaan myytyjen ravustuslupien sekä koeravustussaaliiden yksilötiheyksien kehityksen perusteella. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

OSATAVOITE 8. Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden järjestäytymistä ja vesialueiden yhdistämistä nykyistä isompiin kokonaisuuksiin selvitetään ja edistetään. Tämä on käytännössä edellytys sille, että alueelle saadaan myöhemmin mahdollisesti muodostumaan yhtenäislupa-alueita, jotka lisäävät kalastuksen laatua ja alueen houkuttelevuutta vapaa-ajankalastuskohteena. Toteutumista mitataan yhteistoiminnan määrän lisääntymisenä, yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottona. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

OSATAVOITE 9. Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista edistetään säännöllisin kalastustiedusteluihin. Toteutumista arvioidaan tehtyjen selvitysten pohjalta asiantuntija-arvioina.

2.2.2. Teuvanjoki

Kalakannat

OSATAVOITE 1. Teuvanjoen kalaston kehittämisen kannalta keskeisten lajien, taimenen, harjuksen, siian ja nahkiaisen kannat elpyvät ja voimistuvat. Teuvanjoen kalastusmahdollisuuksien parantamiseksi taimen- ja harjuskantoja tuetaan istutuksin. Joen siikakanta ja siitä saatavat saaliit perustuvat edelleen pääosin istutuksiin, joita jatketaan. Nahkiaiskannan luontaisia lisääntymismahdollisuuksia jokialueella parannetaan. Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan, kun tietoa vapaa-ajankalastuksen saaliista ja muuta tietoa kalakannoista saadaan lisää.

OSATAVOITE 2. Teuvanjoen meritaimenkanta palautetaan. Meri-, suisto- ja jokialueella turvataan emokalojen riittävä pääsy lisääntymisalueille ja vaellusta hankaloittavat jokialueen nousuesteet poistetaan. Taimenen lisääntymisalueita kunnostetaan. Toteutumista mitataan jokialueen poikastiheyksien kehityksen perusteella. Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan myöhemmin, kun tarkempaa tietoa meritaimenkannan kehittymisestä saadaan lisää. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

OSATAVOITE 3. Alueen jokirapukantojen tila selvitetään. Mahdollisesti jäljellä olevat jokirapukannat vahvistuvat ja uusia jokirapualueita perustetaan istutusten avulla. Toteutumista mitataan koeravustusten saalismäärien perusteella. Tavoitteena on elinvoimaiset jokirapukannat alueella. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arviona.

OSATAVOITE 4. Alueen keskeisistä kala- ja rapukannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kala- sekä rapukantojen tilaan liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus- ja hoitotoimien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

Kalastus

OSATAVOITE 5. Alue kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa myös lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun jokialueen vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista saadaan parempaa tietoa.

OSATAVOITE 6. Jokialueen ja suiston paikallisesti tärkeä nahkiaispyynti säilyy osana alueen kalastuskulttuuria. Pyynti mitoitetaan kestäväksi siten, että edellytykset säilyvät vahvana myös jatkossa. Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun alueen nahkiaiskannan tilasta sekä nahkiaispyynnin saaliista saadaan tarkempaa tietoa.

OSATAVOITE 7. Jokialueelle kehittyy kestäviin jokirapukantoihin perustuva ravustuskuulttuuri. Ravustuslupien myynti alueittain aloitetaan, kun jokirapukannat ovat vahvistuneet pyynnin kestäväälle tasolle. Toteutumista arvioidaan myytyjen ravustuslupien sekä koeravustussaaliiden yksilötiheyksien kehityksen perusteella. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

OSATAVOITE 8. Osakaskuntien ja muiden omistajajyksiköiden järjestäytymistä ja vesialueiden yhdistämistä nykyistä isompiin kokonaisuuksiin selvitetään ja edistetään. Tämä on käytännössä edellytys sille, että alueelle saadaan myöhemmin mahdollisesti muodostumaan yhtenäislupa-alueita, jotka lisäävät kalastuksen laatua ja alueen houkuttelevuutta vapaa-ajankalastuskohteena. Toteutumista mitataan yhteistoiminnan määrän lisääntymisenä, yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottona. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

OSATAVOITE 9. Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista edistetään säännöllisin kalastustiedusteluin. Toteutumista arvioidaan tehtyjen selvitysten pohjalta asiantuntija-arvioina.

2.2.3. Järvivesistöt

Kalakannat

OSATAVOITE 1. Kalastukselle keskeisten lajien kannat pysyvät elinvoimaisina. Järvialueiden kalakannat perustuvat pääosin luonnonvaraiseen lisääntymiseen. Kangasjärven ja Peurajärven siikakannat ja niistä saatavat saaliit perustuvat edelleen istutuksiin, joita jatketaan. Suurjärven erityiskalastuskohdetta ylläpidetään säännöllisin kirjolohi-istutuksin. Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan, kun tietoa vapaa-ajankalastuksen saaliista ja muuta tietoa kalakannoista saadaan lisää.

OSATAVOITE 2. Järvialueiden kalakannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kalakantojen tilaan liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjauksen ja hoitotoimien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.

Kalastus

OSATAVOITE 3. Järvet säilyvät ja kehittyvät kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa myös lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Pyrkimyksenä on pitää alueen vapaa-ajankalastuksen määrä kalakantojen kestävästä käytöstä edellyttämällä tasolla. Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun järvien vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista saadaan parempaa tietoa.

OSATAVOITE 4. Kalatalousalue tuntee kalatalouden kannalta tärkeimpien järvien kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista edistetään mm. saalispalautetietojen keräämisellä. Toteutumista arvioidaan tehtyjen selvitysten pohjalta asiantuntija-arviona.

2.3. Toimenpiteet kalakantojen hoitamiseksi ja kalastuksen kehittämiseksi ja edistämiseksi

2.3.1. Lapväärtin-Isojoki

Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Joen meritaimenkannan vahvistamiseen kohdistuvat ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi on johdettu kansallisen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle (Maa- ja Metsätalousministeriö 2015) sekä Itämeren meritaimenen vesistökohtaiset elvytys- ja hoitosuunnitelmat (Koivurinta ym. 2019) -julkaisujen pohjalta. Lapväärtin-Isojoen edustalla on kalastuslain edellyttämät vaelluskalajokien suualueiden verkko-, isorysä- ja troolikieltoalueet sekä kalaväylä, joiden tavoitteena on joen meritaimenkannan suojelu. Meritaimenten jokeen ja joesta merelle vaellukset tulee ottaa huomioon koko avovesikauden ajan jokisuussa ja edustan merialueella. Erityisen kriittisesti tulee tarkastella verkkokalastusta ja asettaa pyynnille rajoituksia, mikäli alueen kalastuspaineen todetaan jatkossakin olevan meritaimenen kannalta liian voimakasta. Vuonna 2016 voimaan tullessa kalastuslaissa verkkojen enimmäismäärä muilla kuin kaupallisilla

kalastajilla rajattiin 240 metriin, mikä saattaa osaltaan vähentää verkkokalastuspainetta. Kalastusasetuksen 12 § mukaan taimenen pintaverkkopyynti meressä on kielletty ja pintaverkolla tarkoitetaan veden pintaan tai lähemmäksi kuin 1,5 metriä veden pinnasta asetettua verkkoa. 1 km:n verkkokalastusrajoituksen nykyiseen voimassaoloon (15.8.–31.10.) haetaan muutosta siten, että rajoitus on voimassa myös meritaimenen kevätnousun aikaan 1.4.–15.5. Lisäksi tulevaisuudessa voidaan tarvittaessa tarkastella myös kalaväylän laajentamista nykyisestä, mikäli jokisuun verkkokalastuspaineen todetaan edelleen liaksi haittaavan meritaimenkannan kehitystä. Merialueella vahvemman kuin 0,20 mm havaksesta, punotusta langasta tai vahvasta kuitumateriaalista tehtyjen verkkojen asettamista pyyntiin alle 3 metrin syvyisille alueille suositellaan vahvasti välttämään 1.4.–15.5. ja 1.10.–31.12. välisenä aikana. Kaikkiaan kudulle pyrkivien suurten emotaimenten suojelemiseksi tarpeetonta verkkokalastusta suositellaan vähennettäväksi Kristiinankaupungin ja Kaskisten saaristossa, erityisesti jäiden lähdöstä kesäkuun loppuun sekä syyskuun alusta lokakuun loppuun. Jokisuupiste on jo aiemmin tehdyn sopimuksen mukaisesti siirretty madaltuneesta sisälahdesta Storstenenin kohdalle, missä joki varsinaisesti purkautuu meren puolelle. Jokialueen syysrauhotus (1.9.–30.11.) pätee täten myös ns. entisellä suistoalueella. Mikäli alueella halutaan kuitenkin sallia muiden, kuin vaelluskalojen (esim. hauki ja ahven) vapapyynti syysrauhotusaikana, tulee tätä varten hakea poikkeuslupaa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselta. Verkkojen ja muiden kiinteiden pyydysten käyttö koko jokialueella on kielletty. Joen alaosilla sekä suistossa sallitaan kuitenkin nahkiaisen rysä- ja mertapyynti perinteisillä pyyntipaikoilla. Mateen talvinen katiska ja rysäpyynti on sallittua 1.1.–28.2. joen alaosalla ruuhihuoneilta alavirtaan.

Lapväärtin-Isojoen meritaimenkannan tilan vuoksi myös jokialueen luonnontaimenten kalastuskuolevuuden minimoimiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Koko jokialueelle sivujoet mukaan lukien tulee säätää yhtenäiset säännöt ja rajoitukset kalastukselle. Tällä varmistetaan vapautettavien rasvaevällisten taimenten mahdollisimman hyvät edellytykset selviytyä pyyntirasituksesta. Ehdotus koko jokialueen kattavista kalastussäännöistä ja -rajoituksista on esitetty liitteessä 6. Lisäksi jokeen jää syksyllä kudun jälkeen huomattava määrä talvikkotaimenia, joihin kohdistuu kevään kalastuskaudella tarpeetonta pyyntiä. Tutkimusten perusteella iso osa Lapväärtin-Isojokeen kudulle nousevista taimenista on uudelleenkutijoita, joilla on osaltaan suuri merkitys joen poikastuotannolle. Telemetriatutkimusten mukaan merkittävimpiä talvikoiden leposuvantoja ovat mm. Dagsmarkin alueen suvantoalueet. Keväällä suositellaan vahvasti välttämään tarpeetonta kalastusta joen suvantoalueilla toukokuun loppuun saakka talvikkotaimeniin kohdistuvan pyyntirasituksen vähentämiseksi. Lisäksi talvikot tulee laskea välittömästi takaisin jokeen ja niiden tarpeetonta käsittelyä, kuten vedestä pois nostamista sekä valokuvaamista tulee välttää.

Kalan kulun turvaamiseksi rakennetussa kalatiessä sekä kahdensadan metrin matkalla sen tai muun vastaavan laitteen ylä- ja alapuolella on kaikenlainen kalastus kielletty (kalastuslaki 71 §). Kalastusta ei saa harjoittaa voima- ja muuhun laitokseen vettä johtavassa kanavassa eikä sadan metrin matkalla vesistön poikki rakennetun patoturvallisuuslain (494/2009) 4 §:n 1 kohdassa tarkoitetun padon alapuolella (kalastuslaki 71 §). Joessa on patorakenteita sekä niiden yhteyteen rakennettuja kalateitä, joiden läheisyydessä on lain mukaiset koko vuoden kattavat kalastuskieltoalueet. Nämä rajoitukset tulee tarkistaa ja päivittää kalaviranomaisen toimesta aina, kun patorakennelmiin tehdään uusia kalateitä tai muita ohitusratkaisuja. Vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella onkiminen ja pilkkiminen on kielletty, ja kielto koskee myös vesialueen omistajaa ja

kalastusoikeuden haltijaa. Lisäksi viehekalastus on kielletty koski- ja virta-alueella ilman vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan lupaa (kalastuslain 7 §). Joen pääuoman sekä tärkeimpien sivujokien koski- ja virta-alueet kartoitetaan ja merkitään kalastusrajoitus.fi -palveluun. Lähes kaikkien pienempien latva- ja sivupurojen taimenpopulaatiot ovat heikentyneet eivätkä kestä kalastuksesta aiheutuvaa painetta. Koska merivaelluksen tekevillä taimenilla on käytännössä vaellusyhteys kaikkiin alueen pienempiinkin puroihin, pätee näillä alueilla samat lain mukaiset rajoitukset ja alamittasäädökset kuin suuremmissakin uomissa. Vesistön eri osien luontaisten taimenpopulaatioiden suojelemiseksi ja elvyttämiseksi tulisi laatia mahdollisimman pian koko vesistöä koskeva yksityiskohtainen taimenkantojen hoitosuunnitelma.

Harjus on vapakalastajalle oikeissa olosuhteissa suhteellisen helppo saalis. Korkea pyyntipaine ja liian alhainen alamitta johtavat helposti harjuskantojen taantumiseen. Harjuskantojen hoidon ensisijaisena keinona tulisikin käyttää kalastuksen säätelyä. Se on tehokas tapa kannan vahvistamiseksi, koska sillä on mahdollista vaikuttaa suoraan joen luontaisen, kutevan kannan kokoon. Pyyntimitan nostaminen nykyistä korkeammaksi mahdollistaisi sen, että aiempaa suurempi osa kutevista yksilöistä pääsisi kasvamaan isommiksi. Suurempien yksilöiden lisääntymismenestys on tutkitusti pienempiä yksilöitä suurempi, jolloin harjuskannalla olisi aiempaa paremmat edellytykset vahvistua. Oleellista on myös estää vesistöjen rehevöityminen ja kiintoaineen huuhtoutuminen vesiin, sillä molemmat heikentävät harjuksen elinolosuhteita varsinkin mäti- ja pienpoikasvaiheessa. Asetuksen mukaan harjus on rauhoitettu leveyspiirin 67°00'N eteläpuolisissa vesissä 1.4.–31.5. Harjuskantojen hoidossa tärkeintä on säilyttää luontaiset kannat mahdollisimman monimuotoisina. Mikäli istutukset nähdään tarpeellisiksi, ne kannattaa keskittää vesistönsiiniin, joissa kanta on voimakkaimmin heikentynyt tai joista se on hävinnyt kokonaan. Harjusistutukset voidaan tehdä myös siirtoistutuksina eli siirtämällä tyhjiille kutualueille lähialueen vahvan kutevan harjuskannan yksilöitä, hedelmöitettyä mätiä tai poikasia. Tällaiseen siirtoistutustoimintaan on aina oltava viranomaisen lupa.

Nahkiaisien kohdalla pyynnin vaikutusta populaatiokokoon ei ole juurikaan tutkittu, joten tutkimustietoon perustuvia pyyntisuosituksia ei voida antaa. Kalastusasetuksen mukaan nahkiaisien pyynti on kielletty huhtikuun 1. päivän alusta elokuun 15. päivän loppuun. Tehokkaimpia nahkiaisikannan hoitokeinoja arvioitaessa tulisi olla riittävästi tietoa joen nahkiaisikannan koosta, mutta haasteena tässä ovat nahkiaisimäärien suuri vuosittainen vaihtelu ja kannan koon arvioinnin hankaluus. Erilaisia selvityksiä joen nahkiaisikannan tilasta tulisikin käynnistää, jotta päätösten pohjalle saataisiin ajankohtaista tietoa. Nahkiaisien lisääntymisen kannalta tärkeimmistä poikasalueista laaditaan selvitys ja kaikenlaista jokiuoman muokkaamista etenkin selvityksen osoittamilla tärkeimmillä nahkiaisien poikastuotantoalueilla tulee jatkossa välttää. Nykyään pääosa nahkiaissaaliista pyydetään aivan joen alimmilla osilla. Mikäli nahkiaispyyntiä halutaan laajentaa ylemmille jokialueille ja mahdollistaa hyödyn jakautuminen suuremmalle joukolla kalastajia, tulisi alaosan pyynnille harkita tiukempia rajoituksia esim. pyydysyksiköiden määrään. Tätä ennen tulee kuitenkin selvittää, kuinka suuren osan jokeen nousevista nahkiaisista alaosan pyynti todellisuudessa vuosittain lohkaisee ja kuinka suuri osa pääsee nousemaan ylemmäs jokialueelle.

Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

Merimetso on luonnonsuojelulaissa rauhoitettu ja siihen kohdistuvat toimenpiteet edellyttävät poikkeuslupaa ELY-keskukselta. Merimetson aiheuttamien konfliktien vähentämiseksi on rannikolle

perustettu alueellisia merimetsotyöryhmiä, joiden tärkeänä tehtävänä on ohjata ja sujuvoittaa poikkeuslupien hakemista ja siihen liittyviä käytäntöjä. Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueellisen merimetsoyhteistyöryhmän kokoamassa Pohjanmaan rannikkoalueen merimetson toimenpidesuunnitelmassa on eräänä Pohjanmaan rannikon konfliktialueena nostettu esiin Lapväärtin-Isojokisuus (Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueellinen merimetsoyhteistyöryhmä 2017). Toimenpidesuunnitelman mukaan Lapväärtinjokisuun lähialueella on sijainnut vuonna 2017 kaksi merimetsokoloniaa, Storgrynnan sekä Norrgåsin, joista ensin mainittu oli kyseisenä vuonna Suomen toiseksi suurin. Myös jokisuun edustan Girsbergetillä on aiemmin ollut merimetson pesimäkolonia, mutta nämä linnut ovat todennäköisesti muuttaneet seudun muihin yhdyskuntiin. Viime vuosina pesiviä merimetsoja on ollut Siipyn edustan Norrgåsinilla, Sandkobbanilla ja Mellanbergetillä. Näissä kolonioissa oli vuonna 2020 yhteensä 814 pesää. Lisäksi on havaittu, että merimetsoja on alkanut kerääntymään myös Stånggrundin eteläkärjen sekä Trutklobbanin ympäristöön. Jokisuun edustan saarilla sekä suistossa on havaittu säännöllisesti lepäileviä sekä saalistavia merimetsoja. Lapväärtin-Isojoen suualue on mantereen ympäröimä kapea jokisuus, jossa merimetsa kykenee ajoittain saalistamaan tehokkaasti ja erityisesti kesä-syyskuussa ne myös saalistavat kapeassa ulkosaaristovyöhykkeessä todennäköisesti samoilla alueilla, joita ensimmäisen merivuoden meritaimenet hyödyntävät ravinnonhankinnassa. Keväisin merimetson saalistuksesta johtuva kuolleisuus meritaimensmolttien kohdalla voikin periaatteessa nousta merkittävään rooliin. Merimetsojen taholta Lapväärtin-Isojoen meritaimenkantaan ei kuitenkaan ole todettu kohdistuvan merkittävää saalistuspainetta (Lähtenmäki 2020). Meritaimenen kokonaismerkitys merimetson ravinnossa alueella lienee vähäinen lajin harvalukuisuudesta johtuen. Asian selvitys on aloitettu smolttipyyntissä keväällä 2020 PIT-merkeillä merkattujen meritaimensmolttien avulla ja näin pystytään tarkentamaan arvioita meritaimenen merkityksestä alueen merimetsokantojen ravintokohteena. Mahdollisena tulevaisuuden uhkana Lapväärtin-Isojoen meritaimenkannalle on pidettävä merimetson levittäytymistä jokialueelle ja koskipaikkoihin. Matalassa joessa meritaimenen poikaset kuten myös harjus saattaa olla alttiina merimetson saalistukselle. Jokialueelle sekä edustan rannikolle on istutettu vuosittain meritaimenen poikasia. Merimetson saalistuksen vuoksi osakaskunnat ovat siirtäneet alueelle tehtävät meritaimenen istutukset lokakuuhun. Pohjanmaan rannikkoalueen merimetson toimenpidesuunnitelmassa on esitetty luonnonsuojelulain § 39 mukaiset mahdolliset poikkeuslupaperusteet alueelle sekä toimenpide-ehdotuksia merimetsojen aiheuttamien haittojen vähentämiseksi. Ehdotettuina toimenpiteinä on nostettu esiin mm. ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä pelottelemalla ja karkottamalla lintuja uusien kolonioiden perustamisen ehkäisemiseksi, ravintoa hakevien lintujen karkottamista alueelta ampumalla, alueen pysyvillä kolonioilla munien käsittelyä populaation vähentämiseksi ja rajoittamiseksi hallitusti, poistamalla pesiä pesimäkauden ulkopuolella sekä kalanpyydyksillä lintujen karkottamista ampumalla menetelmän tehon selvittämiseksi. Lisäksi merimetsotyöryhmän mukaan tulee toteuttaa jatkuvaa vuosittaista suoritettujen toimenpiteiden seuranta ja arviointia. Merimetsojen kalastolle ja kalastukselle alueella aiheuttamia haittoja tulee selvittää ja seurata. Mikäli konflikteja alueella havaitaan, kalatalousalue hakee poikkeuslupaa merimetson aiheuttamien haittojen vähentämiseksi em. perustein. Kalatalousalueen yleinen näkemys on, että alueen merimetsokantaa tulee pienentää. Kalatalousalue jatkaa asian esille tuomista alueellisissa merimetsotyöryhmissä.

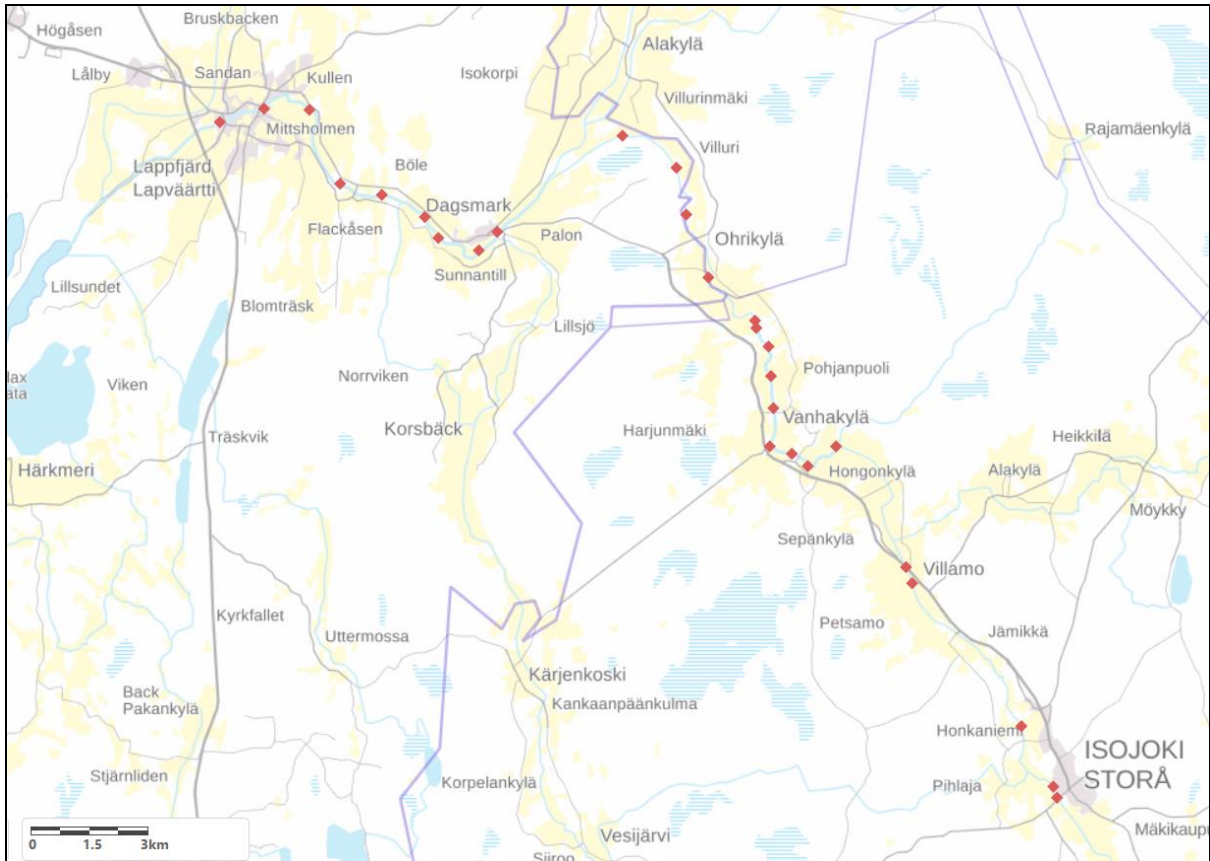
Koululaisille, nuorille ja erityisryhmille järjestetään kalastustapahtumia yhdessä järjestöjen ja kalastusseurojen kanssa. Kalatalousalue mahdollistaa toimintaa hankkimalla tapahtumiin tarvittavat vesialueiden omistajien luvat ja seurat vastaavat muista järjestelyistä. Tavoitteena on lisätä nuorten

kiinnostusta kalastukseen ja pitkällä tähtäimellä myös kalatalousaluetoimintaan. Samalla perehdytetään osallistujia alueen kalakantojen sekä vesistön suojeluun ja saaliin asianmukaisen käsittelyyn. Kalastustapahtumia pyritään järjestämään vuosittain ja tapahtumasuunnitelmista sekä toteutumisesta mainitaan myös toimintasuunnitelmissa ja -kertomuksissa.

Kaiken jokialuetta sekä sen kalastusta koskevan tiedon kokoaminen yhteen paikkaan, esim. kalatalousalueen oman verkkosivuston yhteyteen, mahdollistaisi tehokkaan tiedottamisen lupa-alueista, säännöistä ja rajoituksista sekä kalastuslupien myynnistä. Kalatalousalueelle perustetaan suunnittelukauden alussa omat verkkosivut, joihin kaikki alueen kalastusta ja kalakantoja käsittelevä tieto kerätään. Lisäksi jokivarren palveluita, kuten tulipaikkoja, opasteita ja kalastajille osoitettuja parkkipaikkoja tullaan kehittämään ja lisäämään. Patojen ja kalateiden yhteydessä olevat lainmukaiset kalastuskieltoalueet sekä muut mahdolliset rajoitusalueet merkataan selkeästi maastoon.

Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Viime aikoina kunnostustoimet ovat kohdistuneet joen yläosille sekä latvapuroihin. Viimeisimpänä Lapväärtin-Isojoella on kunnostettu Villamosta puretun padon aluetta sekä sen yläpuolisia virta-alueita Isojoella Kienokoskessa, Polvenkoskissa sekä Pettukylän alueella. Villamon poistetun padon tilalle rakennettiin tekninen kalatie ja alapuolista koskea ennallistettiin. Kienokoskeen tehtiin myös ohitusratkaisu vanhan patorakennelman yhteyteen kalojen kulun turvaamiseksi. Joen latvapuroilla on tehty pienimuotoisempaa, talkoopohjaista kunnostustyötä useana vuonna. Lapväärtin-Isojoen vesistöalueen koski- ja virta-alueiden nykytila etenkin kalojen lisääntymisedellytysten ja poikasten kasvualueiden kannalta tulee kartoittaa. Pääuomassa on useita koskialueita, joihin kohdennetuilla pienimuotoisilla kunnostustoimilla kalojen lisääntymisolosuhteita voitaisiin entisestään parantaa (Kuva 6). Meritaimenten on viimeaikaisissa seurannoissa havaittu nousevan lisääntymään pääasiassa joen sivuhaaroihin, jotka ovatkin todennäköisesti taimenen poikastuotannon kannalta tärkeimmässä asemassa. Täten myös merkittävimpien sivuhaarojen koskialueiden kunnostustoimilla voitaisiin ennestään parantaa joen poikastuotantopotentiaalia nykyisestä.

Kuva 6. Potentiaalisia virtavesikunnostuskohteita (♦) Lapväärtin-Isojoen pääuoman alueella (MML).

Helmi-ohjelmaan liittyviä kunnostustoimia on tarkoitus toteuttaa jo vuonna 2021. Alustavien suunnitelmien mukaan Pajuluomassa on tarkoitus toteuttaa virtavesikunnostuksia 5–10 kilometrin matkalla. Hukanluomassa on tavoitteena kunnostaa 2–6 kilometrin pituinen jokiosuus parempaan luonnontilaan. Villamon patoalueella on vanha sivu-uoma, joka on jäänyt kuivaksi. Se on tarkoitus raivata, vesittää uudelleen ja kunnostaa taimenen poikastuotantoalueeksi. Lähellä Lohiluomaa, Loukaskorven kohdalla on perattu uomaosuus, jota on tarkoitus kunnostaa 700–1200 metrin pituudelta takaisin luonnontilaisemmaksi.

Itämeren meritaimenen vesistökohtaiseen elvytys- ja hoitosuunnitelmaan on kirjattu seuraavia meritaimenen osalta olennaisimpia kunnostustoimia Lapväärtin-Isojoelle. Tulevia kunnostuksia varten tulee laatia koko vesistöaluetta koskeva yksityiskohtainen kunnostussuunnitelma. Tulevaisuudessa varsinkin pääuoman alaosan koskialueita tulisi kunnostaa taimenen lisääntymiselle ja poikastuotannolle paremmin sopiviksi mm. lisäämällä kutusoraikkoja sekä poikasalueita. Mikäli Kärjenjoen vedenlaadulliset ongelmat vähenevät tulevaisuudessa riittävästi ja joessa olevat vaellusesteet saadaan poistettua, tulisi perattuja koskialueita myös Kärjenjoen haarassa kunnostaa. Myös ylempänä vesistössä sekä muissa sivuhaaroissa tarvitaan kuitenkin edelleen jatkossa taimenen lisääntymisalueiden kunnostuksia. Etenkin, mikäli tiedossa olevilla meritaimenen pääasiallisilla lisääntymisalueilla koekalastuksissa havaitut poikastiheydet jäävät alhaisiksi, tulisi selvittää haittaavatko lisääntymistä vedenlaadulliset ongelmat vai löytyykö vika kutu- ja poikasalueiden puutteesta tai rakenteellisista ongelmista. Tulevat kunnostustoimet keskitetään tarpeen mukaan ensivaiheessa näille alueille, joissa kutevia kaloja on havaittu, mutta poikastuotto on jäänyt

alhaiseksi. Kunnostettujen alueiden toimivuuden seuranta, ylläpito ja huolto tulee olla jatkossa säännöllistä, jotta kunnostusten hyödyt olisivat mahdollisimman suuria ja pysyviä.

Lapväärtin-Isojoen jäljellä olevat patorakennelmat ovat pääosin sellaisia, että ne eivät nykyisellään kokonaan estä taimenen nousua. Viimeisimpien telemetriaseurantatulosten perusteella olisi kuitenkin tarpeellista selvittää kalojen nousun helpottamismahdollisuudet pääuoman Peruskosken, Holmforsin ja Penttilänkosken padoilla. Etenkin vähäisen kesäveden aikaan Peruskoskesta vaikuttaa muodostuvan kalatiestä huolimatta nousutaimenten kannalta vaelluseste, sillä pääosa joen virtaamasta ohjataan alueella toimivaan voimalaitokseen ja koski jää lähes kuiville. Alivirtaamakausi on olisikin tarpeen turvata riittävä virtaama koskessa, jotta kalojen nousu koskialueen läpi kalatielle mahdollistuisi. Karijoen Ylikylän alueella sijaitsevaan patoon sekä Kärjenjoen Kärjenkosken patoon kalatiet ovat suunnitteilla. Jo rakennettujen kalateiden toimivuutta tulee seurata. Joen alajuoksulle vuonna 2014 valmistuneen Peruskosken kalatien toimivuutta on seurattu VAKI-kalalaskurilla vuosina 2015, 2016 ja 2020 sekä vuonna 2018 valmistuneen Villamon kalatien toimivuutta vuosina 2019 ja 2020. Seuranta tulee jatkaa Peruksessa sekä Villamossa. Myös Kienokosken ja Sandgrundforsin kalateiden toimintaa tulisi seurata tulevaisuudessa ainakin satunnaisesti.

Jokipenkkojen erodoitumista ja happamuusongelmia pyritään estämään kiinnittämällä parempaa huomiota jokivarren maankäyttöön sekä pelto- ja metsäalueiden ojituskäytäntöihin. Valuma-alueen ojituksissa tulisikin noudattaa suurta varovaisuutta. Ojitusten aiheuttamia haittoja voidaan minimoida rakentamalla ojitusalueille kaivu-/perkauskatkoja, lietekuoppia, laskeutusaltaita, pinta-valutuskenttiä, virtaamanhallintarakenteita sekä kosteikkoja. Kaikenlaista kaivu- ja maansiirtotöiden tekemistä sekä rantavesakoiden ja puuston raivausta tulisi välttää varsinkin uomien välittömässä läheisyydessä eroosion ja kiintoainekuorman välttämiseksi. Valuma-alueen maankäytössä tulisi aina jättää suojakaistat niin pienten kuin suurempienkin luonnonuomien rannoille. Tarpeen mukaan pahimmin liettyneiltä jokialueilta voidaan poistaa massoja esim. imuruoppaamalla. Kylmän veden lähteiden ja purkautumispaikkojen suojelu tulee myös huomioida maankäytön suunnittelussa. Ilmaston lämpenemisen seurauksena nämä kylmän veden alueet voivat muodostua oleellisen merkittäviksi esim. nousutaimenten hengissä säilymiselle ja myös poikastuotannolle. Kylmän veden alueet ja purkautumispaikat olisivat syytä kartoittaa ja suojella tulevaisuudessa. Lapväärtin-Isojoen tulvariskien hallintasuunnitelman päivityksissä tulee toimenpiteitä suunniteltaessa ottaa erityishuomioon vesistön ainutlaatuinen meritaimenkanta.

Jokivesistöä kuormittavat toimijat on veloitettava suorittamaan säännöllistä velvoitetarkkailua toiminnasta mahdollisesti aiheutuvien haittojen vaikutusalueella. Lapväärtin-Isojoen ja Teuvanjoen kalataloudelliseen yhteistarkkailuohjelmaan vuosille 2017–2021 osallistuvat Lapväärtin-Isojoen alueelta seuraavat toiminnanharjoittajat:

Isojokeen laskevat vedet

- Isojoen kunnan jätevedenpuhdistamo (LSSAVI/150/04.08/2013)
- Nevalan Peruna Oy (LSU-2008-Y-300 (111))
- Vanhakylän kalanviljely Oy (LSY-2008-Y-52)

Kärjenjokeen laskevat vedet

- Isojoen Urakointi Oy, Sulkonkeidas (LSSAVI/10/04.08/2011)
- Vapo Oy, Helmiäiskeidas-Tempakankeidas (LSY-2004-Y-405), Kotokeidas (ESAVI/375/04.08/2010)

Karijokeen laskevat vedet

- Vapo Oy, Mustalaisneva (LSY-2004-Y-406, LSY-2009-Y-36)

Suunnitelma istutuksista

Lapväärtin-Isojoen jokialueelle on vuosien 2015–2020 aikana tehty kalatalousviranomaisen rekisteritietojen perusteella istutuksia ainoastaan Isojoen kantaa olevalla meritaimenella sekä harjuksella (Taulukko 4). Osa taimenistutuksista on tehty rasvaevällisillä poikasilla ns. kannanhoidollisina istutuksina ja osa eväleikatuilla poikasilla. Lapväärtin-Isojoen meritaimenkannan elvytys- ja hoitosuunnitelman mukaisesti kannanhoidollisia istutuksia vähennetään tulevaisuudessa ja meritaimenkannan vahvistamisessa pyritään jatkossa ensisijaisesti joen oman luonnonpoikastuotannon lisäämiseen. Kalastusmahdollisuuksien turvaamiseksi jokeen istutetaan kuitenkin maltillisia määriä eväleikattuja meritaimenpoikasiasia myös jatkossa. Vesistöön tehtäviä kannanhoidollisia taimenen joki- ja vaelluspoikasistutuksia voidaan tehdä mm. pääuoman alaosalle sekä Kärjenjoen alueelle, joissa luonnonpoikastuotantoa ei merkittävästi vielä esiinny, mutta joissa voisi olosuhteiden parantuessa olla edellytyksiä luonnonlisääntymisen kasvulle. Lisäksi tuki-istutuksia voidaan tarvittaessa tehdä lähivuosina Villamon entisen padon yläpuoliselle jokiosuudelle meritaimenen poikastuotannon käynnistämiseksi. Telemetriaseurannassa alueelle on kuitenkin havaittu nousevan jo kaloja lisääntymään, joten istutuksista voitaneen luopua hyvinkin pian. Kaikissa Lapväärtin-Isojoen vesistöön tehtävissä taimenistutuksissa tulee käyttää vain joen omaa kantaa olevia eväleikattuja taimenia. Laitoskantojen emokalastojen uusimisessa ja istutusten alueellisessa kohdentamisessa tulee jatkossa ottaa mahdollisuuksien mukaan huomioon vesistön sisäiset taimenpopulaatioiden hoitoyksiköt.

Taulukko 4. Lapväärtin-Isojoen jokialueelle tehdyt kalanpoikasistutukset vuosina 2015–2020.

Laji	Ikä	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Meritaimen	Mäti	85594	0	0	0	0	0
	1 v.	19020	28924	29285	10990	0	0
	2 kes.	0	0	0	0	8464	0
	2 v.	14292	15619	19239	10000	14198	15248
Harjus	1 v.	0	0	0	0	0	2874

Joelle tehdyt harjusistutukset ovat olleet hyvin vähäisiä ja nykyään joella esiintyvät harjuksat ovat pääosin peräisin luonnonkudusta. Viimeiseen kymmenen vuoden aikana harjusta on istutettu rekisterin mukaan ainoastaan vuonna 2020 Karijoen alueelle sekä pääuoman alaosaan (Taulukko 2). Istutuksissa käytettiin Kitkajoen kantaa. Mikäli harjuskannan todetaan taantuneen sen vahvistamiseksi ja kalastusedellytysten ylläpitämiseksi voidaan jokialueelle tarvittaessa tehdä harjusistutuksia. Harjusistutukset voidaan tehdä myös siirtoistutuksina eli siirtämällä tyhjille kutualueille lähialueen vahvan kutevan harjuskannan yksilöitä, hedelmöitettyä mätiä tai poikasiasia. Tällaiseen siirtoistutustoimintaan on aina oltava viranomaisen lupa. Istutukset tulee suorittaa alueille, joissa harjuskannan taantumisen todetaan olleen voimakkainta tai joista kanta on hävinnyt kokonaan. Ensisijaisesti harjuskannan vahvistamiseen pyritään kuitenkin kalastusta säätelemällä,

sillä lajiin kohdistuva liiallinen kalastuspaine on usein perimmäinen syy taantuneille kannoille. Kalastuksen säätely on tehokas keino kannan vahvistamiseksi, koska sillä on mahdollista vaikuttaa suoraan joen luontaisen, kutevan kannan kokoon. Istutuksiin tulisi mahdollisuuksien mukaan käyttää joen omaa tai maantieteellisesti mahdollisimman läheistä kantaa olevia harjuksia. Istutuksissa käytettävästä harjuskannasta ja istutuksen toteutuksesta on hyvä olla yhteydessä alueelliseen kalatalousviranomaiseen ennen istutuksia.

Alueen vaellussiikakantaa on tuettu viimeisen kymmenen vuoden aikana istuttamalla joen alaosalle sekä suistoon joen omaa kantaa olevia vaellussiian vastakuoriutuneita poikasia vuosina 2011 (240 000 kpl) ja 2014 (33 000 kpl). Luonnonlisääntyminen joen alaosalla on nykyisellään vähäistä. Siikakannan vahvistamiseksi istutuksia voidaan tarpeen mukaan jatkaa vaellussiian poikasistutuksilla.

Madekantaa on tuettu viimeisen kymmenen vuoden aikana istuttamalla jokisuistoon vastakuoriutuneita poikasia vuosina 2010 (100 000 kpl) ja 2016 (147 000 kpl). Madeistutuksia voidaan jatkaa tarpeen mukaan alueen madekantojen ylläpitämiseksi ja saaliiden turvaamiseksi, mikäli edellisten istutusten tuloksellisuudesta on saatu positiivista näyttöä.

Nahkiaisen istutusmahdollisuuksia selvitetään yhdessä kalaviranomaisen kanssa, mikäli joen oman tuotannon todetaan tulevaisuudessa olevan riittämätöntä ylläpitämään paikallisten pyytäjien kalastusedellytyksiä.

Jokirapua on istutettu yksi 1000 kpl erä Töniluomaan vuonna 2012. Istutuserän selviäminen on epävarmaa, eikä alueelta ole saatu rapuhavaintoja. Kalatalousalueen osakaskunnilla on halu palauttaa jokirapukannat joen rapuruttovapaille alueille pääuoman yläosaan sekä sivujoille. Jokirapukantojen palauttamisesta sekä istutusten tarkemmasta toteutuksesta löytyy tietoja liitteestä 4.

Yhteenveto kalatalousalueen sisävesien istutuslajeista ja istutuksissa käytettävistä kannoista on esitetty taulukossa 5. Istutustoiminnan tarkemmassa suunnittelussa otetaan huomioon myös viereisten kalatalousalueiden istutustoiminta. Kaikista alueen kala- ja rapuistutuksista tulee olla yhteydessä kalatalousviranomaiseen ja ilmoittaa istutukset aina istutusrekisteriin.

Taulukko 5. Kalalajit ja -kannat, joita voi käyttää Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalueen sisävesialueiden istutuksissa ilman erillistä ELY-keskuksen lupaa.

Laji	Käytettävä kanta
Meritaimen	Isojoen kanta
Siika	Jokialueet: Isojoen/Maalahden kanta, järvet: sekalaiset
Harjus	Mahdollisuuksien mukaan maantieteellisesti lähin sisävesikanta/joen oma kanta
Nahkiainen	
Kirjolohi	
Made	Mahdollisuuksien mukaan maantieteellisesti lähin sisävesikanta
Ankerias	
Jokirapu	Terve jokirapukanta

2.3.2. Teuvanjoki

Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Joen meritaimenkannan palauttamiseen ja vahvistamiseen kohdistuvat ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi on johdettu kansallisen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle (Maa- ja Metsätalousministeriö 2015) sekä Itämeren meritaimenen vesistökohtaiset elvytys- ja hoitosuunnitelmat (Koivurinta ym. 2019) -julkaisujen pohjalta. Teuvanjoen edustalla on kalastuslain edellyttämät vaelluskalajokien suualueiden verkko-, isorysä- ja troolikieltoalueet, joiden tavoitteena on joen vaelluskalakantojen suojeleminen. Mikäli meritaimenkanta halutaan palauttaa alueelle, taimenten vaellus jokeen ja joesta merelle tulee ottaa huomioon koko avovesikauden ajan jokisuussa ja edustan merialueella. Erityisen kriittisesti tulee tarkastella verkkokalastusta ja asettaa pyynnille rajoituksia, mikäli alueen kalastuspaineen todetaan olevan meritaimenen kannalta liian voimakasta. Vuonna 2016 voimaan tulleessa kalastuslaissa verkkojen enimmäismäärä muilla kuin kaupallisilla kalastajilla rajattiin 240 metriin, mikä saattaa osaltaan vähentää verkkokalastuspainetta. Kalastusasetuksen 12 § mukaan taimenen pintaverkkopyynti meressä on kielletty ja pintaverkolla tarkoitetaan veden pintaan tai lähemmäksi kuin 1,5 metriä veden pinnasta asetettua verkkoa. 1 km:n verkkokalastusrajoituksen nykyiseen voimassaoloon (15.8.–31.10.) haetaan muutosta siten, että rajoitus on voimassa myös meritaimenen kevätnousun aikaan 1.4.–15.5. Lisäksi tulisi tarkastella myös kalaväylän perustamista jokisuuhun Lapväärtin-Isojoen tavoin, jotta verkkokalastuspaine välittömästi jokisuuhun edustalla vähenisi. Merialueella vahvemman kuin 0,20 mm havaksesta, punotusta langasta tai vahvasta kuitumateriaalista tehtyjen verkkojen asettamista pyyntiin alle 3 metrin syvyisille alueille suositellaan vahvasti välttämään 1.4–15.5. ja 1.10–31.12. välisenä aikana. Kaikkiaan kudulle pyrkivien suurten emotaimenten suojelemiseksi tarpeetonta verkkokalastusta suositellaan vähennettäväksi Kristiinankaupungin ja Kaskisten saaristossa, erityisesti jäiden lähdestä kesäkuun loppuun sekä syyskuun alusta lokakuun loppuun. Verkkojen ja muiden kiinteiden pyydysten käyttö koko jokialueella kielletään. Joen alaosilla sekä suistossa sallitaan kuitenkin nahkaisen rysä- ja mertapyynti perinteisillä pyyntipaikoilla sekä hoitokalastustyyppinen keväinen särkikalajien katiska- ja pienrysäpyynti vaelluskalajien nousuväylien ulkopuolisilla alueilla. Mäen talvinen katiska ja rysäpyynti on sallittua 1.1.–28.2. joen alaosalla ja suistossa Tiilitehtaanmäen riippusillasta alavirtaan.

Teuvanjoen meritaimenkannan palauttamiseksi taimenen kalastuskuolevuuden minimoimiseen myös jokialueella tulee kiinnittää erityistä huomiota. Koko jokialueelle tulee säätää yhtenäiset säännöt ja rajoitukset kalastukselle. Tällä varmistetaan vapautettavien rasvaevällisten taimenten mahdollisimman hyvät edellytykset selviytyä pyyntirasituksesta. Ehdotus koko jokialueen kattavista kalastussäännöistä ja -rajoituksista on esitetty liitteessä 6. Meritaimenkannan vahvistumiseksi tulisi myös selvittää mahdollisuutta perustaa jokialueelle rauhoitusalueita, joilla kaikki kalastus on kielletty ympäri vuoden. Jokialueella on Lillmahlin pato, jonka yhteydessä on lain mukainen koko vuoden kattava kalastuskieltoalue. Nämä rajoitukset tulee tarkistaa ja päivittää kalaviranomaisen toimesta aina, kun patorakennelmiin tehdään uusia kalateitä tai muita ohitusratkaisuja. Vaelluskalavesistön koski- ja virta-alueella onkiminen ja pilkkiminen on kielletty, ja kielto koskee myös vesialueen omistajaa ja kalastusoikeuden haltijaa. Lisäksi viehekalastus on kielletty koski- ja virta-alueella ilman vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan lupaa (kalastuslain 7 §). Joen pääuoman sekä tärkeimpien sivujokien koski- ja virta-alueet kartoitetaan ja merkitään kalastusrajoitus.fi -palveluun.

Vesistön meritaimenkannan elvyttämiseksi tulisi laatia mahdollisimman pian koko vesistöä koskeva yksityiskohtainen taimenkantojen hoitosuunnitelma.

Teuvanjoen kalastoon pyritään palauttamaan myös harjus. Mikäli istutuksin alueelle saadaan luotua pyyntiä kestävä harjuskanta, sen hoidon ensisijaisena keinona tulee käyttää kalastuksen säätelyä. Se on tehokas tapa kannan säilyttämiseksi ja vahvistamiseksi, koska sillä on mahdollista vaikuttaa suoraan joen luontaisen, kutevan kannan kokoon. Pyyntimitan asettamien riittävän suureksi mahdollistaisi sen, että valtaosa kutevista yksilöistä pääsisi kasvamaan isommiksi. Suurempien yksilöiden lisääntymismenestys on tutkitusti pienempiä yksilöitä suurempi, jolloin harjuskannalla olisi aiempaa paremmat edellytykset vahvistua. Oleellista on myös estää vesistöjen rehevöityminen ja kiintoaineen huuhtoutuminen vesiin, sillä molemmat heikentävät harjuksen elinolosuhteita varsinkin mäti- ja pienpoikasvaiheessa. Asetuksen mukaan harjus on rauhoitettu leveyspiirin 67°00'N eteläpuolisissa vesissä 1.4.–31.5. Harjusistutukset voidaan tehdä myös siirtoistutuksina eli siirtämällä tyhjille kutualueille lähialueen, esim. Lapväärtin-Isojoen, vahvan kutevan harjuskannan yksilöitä, hedelmöitettyä mätiä tai poikasia. Tällaiseen siirtoistutustoimintaan on aina oltava kalaviranomaisen lupa.

Nahkiaisen kohdalla pyynnin vaikutusta populaatiokokoon ei ole juurikaan tutkittu, joten tutkimustietoon perustuvia pyyntisuosituksia ei voida antaa. Kalastusasetuksen mukaan nahkiaisen pyynti on kielletty huhtikuun 1. päivän alusta elokuun 15. päivän loppuun. Tehokas nahkiaiskannan hoitokeino olisi pyynnin säätely joen nousukannan kokoon perustuen, mutta haasteena tässä ovat nahkiaismäärien suuri vuosittainen vaihtelu ja kannan koon arvioinnin hankaluus. Nykyään pääosa nahkiaissaaliista pyydetään aivan joen alimmilla osilla ja suistossa, johtuen osin mm. Lillmahlin padosta. Mikäli nahkiaisen nousu on tulevaisuudessa mahdollista myös joen ylemmille osille ja nahkiaispyyntiä halutaan laajentaa jokialueille ja mahdollistaa hyödyn jakautuminen suuremmalle joukolle kalastajia, tulisi alaosan pyynti mitoittaa siten, että saalista riittää myös jokialueella pyytävälle.

Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

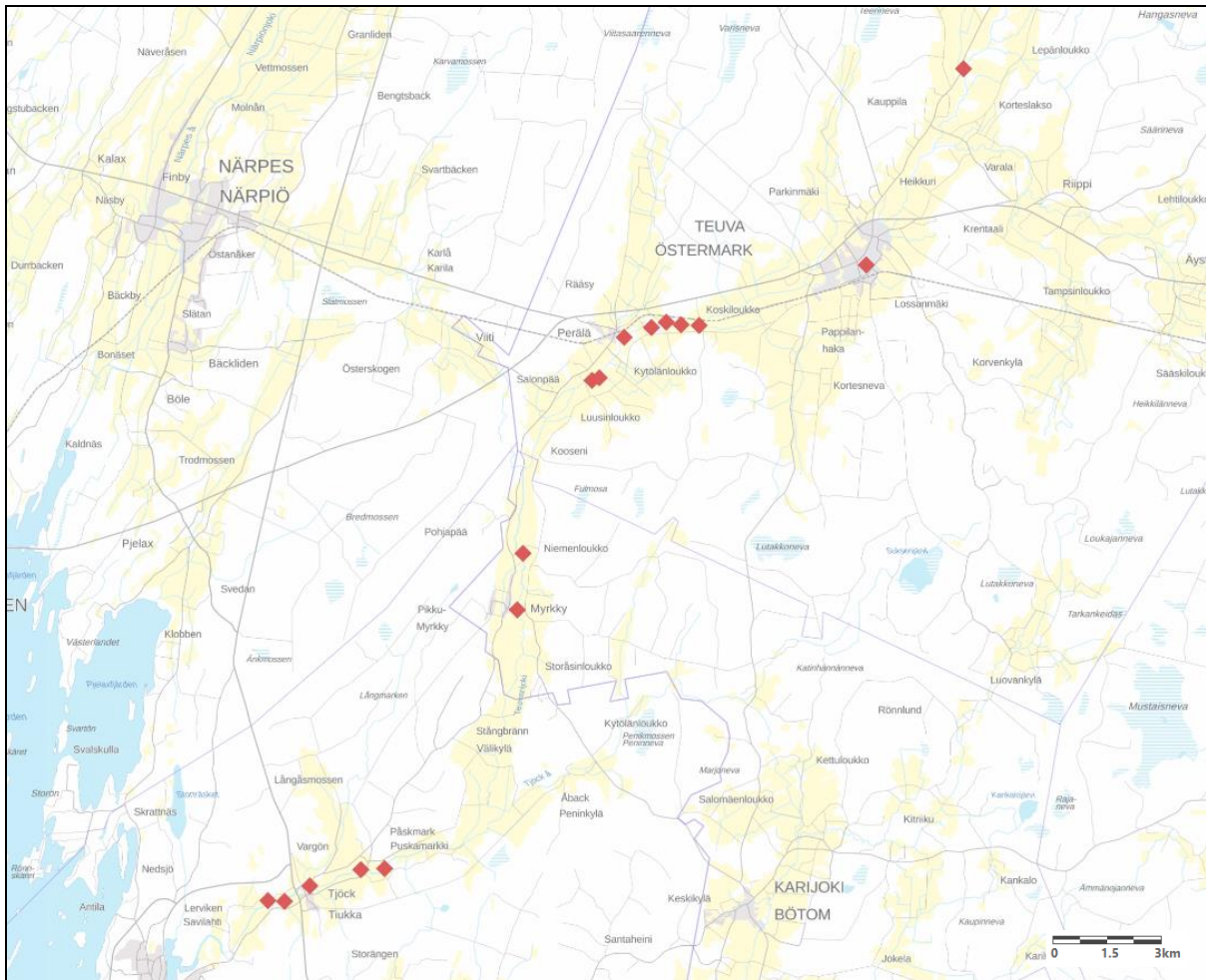
Kaiken jokialuetta sekä sen kalastusta koskevan tiedon kokoaminen yhteen paikkaan, esim. kalatalousalueen oman verkkosivuston yhteyteen, mahdollistaisi tehokkaan tiedottamisen lupa-alueista, säännöistä ja rajoituksista sekä kalastuslupien myynnistä. Lisäksi jokivarren palveluita, kuten tulipaikkoja, opasteita ja kalastajille osoitettuja parkkipaikkoja tulisi perustaa koskikalastuskohteiden yhteyteen, jotta alueen houkuttelevuus kasvaisi. Lillmahlin padon ja mahdollisen tulevan kalatien yhteydessä olevat lainmukaiset kalastuskieltoalueet sekä muut mahdolliset rajoitusalueet merkataan selkeästi maastoon.

Joen monet koski- ja virtapaikat mahdollistavat virkistyskalastuskohteiden luomisen alueelle, etenkin mikäli virtavesikalasto kehittyy tulevaisuudessa. Teuvan keskustan alueelle perustetaan lähikalastuspaikkoja lapsille ja nuorille helpottamalla jokivarteen pääsyä ja rakentamalla suvantoalueille ongintalaitureita.

Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Mikäli Teuvanjoen vedenlaadulliset ongelmat vähenevät tulevaisuudessa riittävästi ja joessa oleva Lillmahlin padon vaelluseste saadaan poistettua, tulisi lisää koskialueita kunnostaa virtavesikutuisten

kalojen lisääntymisen turvaamiseksi. Pääuomassa on useita koskialueita, joiden kunnostamiselle on tarvetta (Kuva 7). Teuvanjoen yläosan koskille on laadittu kunnostussuunnitelma (Sivil 2005), jota voidaan hyödyntää tulevien kunnostusten suunnittelun tukena. Myös tärkeimmissä sivuhaaroissa, kuten Peninluomassa, tulee tehdä lisääntymisalueiden kunnostuksia, sillä jokivesistöjen sivu-uomat ovat usein varsin merkittäviä meritaimenen lisääntymisen kannalta. Koko jokialueelle onkin syytä tulevaisuudessa laatia yksityiskohtainen kunnostussuunnitelma vaelluskalojen elinolojen parantamiseksi.

Kuva 7. Potentialisia virtavesikunnostuskohteita (♦) Teuvanjoen pääuomassa (MML).

Jokipenkkojen erodoitumista ja happamuusongelmia pyritään estämään kiinnittämällä parempaa huomiota jokivarren maankäyttöön sekä pelto- ja metsäalueiden ojituskäytäntöihin. Valuma-alueen ojituksissa tulisikin noudattaa suurta varovaisuutta. Ojitusten aiheuttamia haittoja voidaan minimoida rakentamalla ojitusalueille kaivu-/perkauskatkoja, lietekuoppia, laskeutusaltaita, pinta-valutuskenttiä, virtaamanhallintarakenteita sekä kosteikkoja. Valuma-alueen vedenpidätyskyvyn parantaminen on eräs tärkeimmistä toimenpiteistä Teuvanjoen eroosio- ja alivirtaamaongelmien ehkäisemiseksi. Teuvanjokeen on valmistunut keskustaaajaman kohdalle Teirilänkuohun ja Suksenkosken pohjapadot vuonna 2006. Ne pidättävät vettä kuivina vuodenaikoina ja parantavat joen virkistyskäyttöä, eivätkä muodosta nousuestettä kaloille. Kaikenlaista kaivu- ja maansiirtotöiden tekemistä sekä rantavesakoiden ja puuston raivausta tulisi välttää varsinkin uomien välittömässä läheisyydessä eroosion ja kiintoaineskuorman välttämiseksi. Valuma-alueen maankäytössä tulisi aina jättää suojakaistat niin pienten kuin suurempienkin luonnonuomien

rannoille. Tarpeen mukaan pahimmin liettyneiltä jokialueilta voidaan poistaa massoja esim. imuruoppaamalla. Teuvanjoen tulvariskien hallintasuunnitelman päivityksissä tulee toimenpiteitä suunniteltaessa ottaa erityishuomioon vesistön tilan parantamisedellytykset tulevaisuutta ajatellen.

Jokivesistöä kuormittavat toimijat on veloitettava suorittamaan säännöllistä veloitetarkkailua toiminnasta mahdollisesti aiheutuvien haittojen vaikutusalueella. Lapväärtin-Isojoen ja Teuvanjoen kalataloudelliseen yhteistarkkailuohjelmaan vuosille 2017–2021 osallistuu Teuvanjoen alueelta Vapo Oy (Profeetanneva & Säärineva).

Suunnitelma istutuksista

Teuvanjoen jokialueelle on istutusrekisterin mukaan istutettu vuosina 2010, 2012 ja 2018 2-vuotiaita meritaimenia 250 kpl erät. Lisäksi vuonna 2014 on istutettu silmäpisteasteella olevaa meritaimenen mätiä n. 63 000 kpl. Vesistön meritaimenkannan palauttamiseksi ja vahvistamiseksi tehtäviä taimenen joki- ja vaelluspoikasistutuksia tulee tehdä pääuomaan alueille, joissa luonnonpoikastuotantoa ei vielä esiinny, mutta joissa voisi olosuhteiden parantuessa olla edellytyksiä luonnonlisääntymiselle. Peninluoma pidetään vapaana istutustoiminnasta alkuperäisen taimenkannan suojelemiseksi. Kaikissa vesistöön tehtävissä taimenistutuksissa tulee käyttää Isojoen taimenkantaa.

Joelle tehdyt harjusistutukset ovat olleet hyvin vähäisiä ja nykyään joella mahdollisesti esiintyvät harjukset ovat peräisin luonnonkudusta. Viimeiseen kymmeneen vuoteen harjasta ei ole istutettu lainkaan. Harjuskannan palauttamiseksi ja vahvistamiseksi jokialueelle tehdään harjusistutuksia. Harjusistutukset voidaan tehdä myös siirtoistutuksina eli siirtämällä tyhjille kutualueille lähialueen, esim. Lapväärtin-Isojoen, vahvan kutevan harjuskannan yksilöitä, hedelmöitettyä mätiä tai poikasia. Tällaiseen siirtoistutustoimintaan on aina oltava kalaviranomaisen lupa. Istutukset tulee suorittaa alueille, joissa voidaan olettaa olevan parhaat edellytykset harjusten esiintymiselle. Istutuksissa käytettävästä harjuskannasta ja istutuksen toteutuksesta on hyvä olla yhteydessä alueelliseen kalatalousviranomaiseen.

Nahkiaisien istutusmahdollisuuksia selvitetään yhdessä kalaviranomaisen kanssa, mikäli joen oman tuotannon todetaan tulevaisuudessa olevan riittämätöntä ylläpitämään paikallisten pyytäjien kalastusedellytyksiä. Alueen vaellussiikakanta on nykyisellään heikko. Siikakannan vahvistamiseksi istutuksia voidaan tarpeen mukaan tehdä vaellussiian poikasistutuksilla. Madeistutuksia voidaan tehdä tarpeen mukaan alueen madekantojen ylläpitämiseksi ja saaliiden turvaamiseksi. Kaikesta istutustoiminnasta tulee aina olla yhteydessä kalatalousviranomaiseen ja ilmoittaa istutukset istutusrekisteriin.

Kalatalousalueen tavoitteena on vahvistaa joessa mahdollisesti vielä jäljellä olevaa jokirapukantaa istutuksin. Ennen mahdollisia istutuksia joen rapukannan nykytila tulee selvittää koeravustuksin ja toteuttaa koesumputus joen rapuruttotilanteen selvittämiseksi. Jokirapukantojen palauttamisesta sekä istutusten tarkemmasta toteutuksesta löytyy tietoja liitteestä 4.

Yhteenveto kalatalousalueen sisävesien istutuslajeista ja istutuksissa käytettävistä kannoista on esitetty taulukossa 5.

2.3.3. Järvivesistöt

Ehdotukset kalastuksen säätelytoimenpiteiksi

Järvillä voimassa olevat säännöt ja rajoitukset ovat riittäviä ylläpitämään kalakantojen tilan nykykalastuksen kestäväällä tasolla. Mikäli kalastuspaine tulevaisuudessa merkittävästi lisääntyy, on syytä tarkastella alueellisia sääntöjä ja rajoituksia uudelleen.

Ehdotukset kalastuksen kehittämistoimenpiteiksi

Kaiken järviä sekä niiden kalastusta koskevan tiedon kokoaminen yhteen paikkaan, esim. kalatalousalueen oman verkkosivuston yhteyteen, mahdollistaisi tehokkaan tiedottamisen järvien kalastusmahdollisuuksista, lupakäytännöistä, säännöistä ja rajoituksista sekä kalastuslupien myynnistä.

Suunnitelma kunnostustoimenpiteistä

Härkmerifjärdenistä suistoon laskevan Stora Sundetin ruoppauksen yhteydessä rakennettu pohjapato tulee kunnostaa paremmin kalankulun mahdollistavaksi. Nykyisellään kaloilla on vaikeuksia päästä padon ohi etenkin alivirtaamakausiona. Kangasjärvellä on käynnistetty kunnostushanke järven vedenlaadun heikkenemisen vuoksi. Järven eteläpään soistunut ranta-alue aiheuttaa aallokosta johtuvan eroosion kautta kiintoainekuormitusta järveen. Kunnostus pitää sisällään ranta-alueen eroosiosuojauksen lisäksi järven laskupuron pienimuotoista kunnostamista. Suksenjärven tilan kehittämistä edistetään selvittämällä eri intressitahojen näkemyksiä järven tulevaisuudesta. Suurjärven laskupuroa Flybäckinojaa tulee raivata ja kunnostaa siten, että kalojen nousu merestä järven sekä laskupuron kosteikon lisääntymisalueille on mahdollista. Muita kunnostustoimenpiteitä ei järville ole tällä hetkellä tarpeen suunnitella, mutta järvien lähiympäristön ja valuma-alueen maankäytössä tulee harjoittaa erityistä varovaisuutta. Pienet ja matalat järvet ja lammet ovat hyvin herkkiä kuormitukselle. Mikäli maankäyttö on kovin voimakasta ja valuma-alueella on runsaasti kuormittavaa toimintaa, on vaarana, että järvien tila heikentyy tuntuvasti. Pienissä järvissä ja lammissa vaikutukset näkyvät pohjan laadun muutoksina, umpeenkasvuna ja kalaston muutoksina sekä mahdollisina happikatoina. Esimerkiksi ilman vesiensuojelua tehtävien metsäojitusten aiheuttama orgaaninen- ja kiintoainekuormitus saattaa pysyvästi muuttaa järvien tilaa liettämällä pohjia, mataloittamalla vesistöjä sekä muuttamalla veden väriä. Ojitukset saattavat myös laskea pohjaveden pintaa, mikä mataloittaa järviä ja nopeuttaa niiden umpeenkasvua. Yleisesti ottaen valuma-alueiden vedenpidätyskykyä tulisi parantaa erilaisten luonnonhoitohankkeiden avulla esim. perustamalla kosteikkoja sekä kunnostamalla ojitettuja suoalueita. Mikäli järvien tilassa tapahtuu huomattavaa heikentymistä ja kehitys haittaa virkistyskäyttöä ja kalastusta, aloitetaan välittömästi toimet järvien kunnostamiseksi ja tilan parantamiseksi.

Suunnitelma istutuksista

Kangasjärven kalastus perustuu lähes täysin istutettuun siikakantaan, joten siikaistutuksia jatketaan tulevaisuudessa entiseen malliin järven kalastusedellytyksien säilyttämiseksi. Peurajärven siikaistutusten kannattavuutta tulee seurata ja mikäli lajin todetaan menestyvän järvessä, voidaan istutuksia jatkaa järven kalaston monipuolistamiseksi sekä kalastuksellisen kiinnostavuuden lisäämiseksi. Suurjärven kirjolohi-istutuksia jatketaan entiseen tapaan. Muita istutuksia kalastusalueen järville ei ole tällä hetkellä tarpeen suunnitella. Mikäli istutuksia jatkossa halutaan

tehdä myös muille alueen järville, tulee istutuksista olla yhteydessä kalatalousviranomaiseen. Yhteenveto kalatalousalueen sisävesien istutuslajeista ja istutuksissa käytettävistä kannoista on esitetty taulukossa 5. Kaikki järvialueiden istutukset tulee ilmoittaa aina istutusrekisteriin.

2.4. Vesialueiden käytön alueellinen suunnittelu ja yhteistoiminnan kehittäminen alueella

2.4.1. Kalataloudellisesti merkittävät alueet

Lapväärtin-Isojoki

Koko Lapväärtin-Isojoen jokialueen voidaan katsoa olevan kalataloudellisesti erittäin merkittävä alue jo pelkästään alkuperäisen meritaimenkannan perusteella. Se on ainoa Selkämeren alueen luontaisesti lisääntyvä alkuperäinen meritaimenkanta ja yksi koko maan yhdestätoista jäljellä olevasta alkuperäisestä meritaimenkannasta. Se on kalatalouden kannalta poikkeuksellisen arvokas myös sen vuoksi, että se on eteläisen Suomen rannikolla eniten istutuksiin käytetty meritaimenen viljelykanta. Paikallista tai merivaelluksen tekevää taimenta löytyy käytännössä koko jokialueelta Kärjenjokea sekä muutamia pienempiä sivu-uomia lukuun ottamatta. Näiden uomienkin voidaan kuitenkin katsoa olevan taimenelle potentiaalista esiintymisaluetta tulevaisuudessa, mikäli elinympäristöjen laatu paranee. Viimeisimpien telemetriaseurantaan perustuvien tulosten perusteella meritaimenen tärkeimmät lisääntymisalueet sijaitsevat pääuomassa Tuimalankoskelta Pajuluomanhaaraan sijoittuvilla koskialueilla sekä sivujoista Heikkilänjoella, Karijoella ja Metsäjoella. Jokialueella esiintyy myös laajalti harjusta ja harjuksen kalastuksella onkin suuri merkitys alueen vapaa-ajankalastukselle. Nahkiaispyynnillä on myös paikallisesti suuri merkitys alueen muutamille kaupallisille kalastajille sekä kotitarvekalastajille. Joen suistoalue sekä alimmat virtapaikat aina Sandgrundforsille asti ovat vaellussiiian kutualuetta. Suisto toimii myös useiden kevätkutuisten lajien tärkeänä lisääntymisalueena.

Kalastustiedusteluiden perusteella joki on alueellisesti tärkeä vapaa-ajankalastuksen kohde ja se vetää puoleensa runsaasti myös ulkopaikkakuntalaisia kalastajia. Vapaa-ajankalastus keskittyy voimakkaimmin joen pääuomaan, mutta myös Karijoen sekä Heikkilänjoen alueelle kohdistuu pyyntipainetta. Paikallisille kotitarvekalastajille suisto on nahkiaisen rysäpyynnin kannalta tärkeä alue ja alimmalla koskella Sandgrundforsilla pyydetään nahkiaista jossain määrin myös merroilla.

Alueen järvistä erityisesti Kangasjärvellä harrastetaan runsaasti vapaa-ajankalastusta ja järvellä on alueellisesti muutenkin korkea virkistyskäyttöarvo. Järveä ja sen kalastoa on pitkään kehitetty nimenomaan virkistyskalastus silmällä pitäen ja saadut lupatulot menevät lähes täysin takaisin järven kalaston hoitoon. Peurajärvellä on merkitystä etenkin paikallisten vapaa-ajankalastajien kohteena, ja Karijoen kalastuskunta on pyrkinyt monipuolistamaan järven kalastoa viime vuosina mm. siikaistutuksin. Muilla alueen järvillä on merkitystä lähinnä paikallisten kotitarve- sekä virkistyskalastukselle ja nämä edellytykset tulee turvata myös jatkossa.

Kaupallinen kalastus Lapväärtin-Isojoella on hyvin vähäistä. Kalastustiedusteluiden perusteella ainoastaan joen alaosilla on harrastettu kaupallista pyyntiä. Joen suualueella on kalastuslain

edellyttämät rajoitusalueet verkko-, isorysä- ja troolikalastukselle sekä kalaväylä. Joen meritaimenkannan suojelu katsotaan erityisen tärkeäksi tuoreessa Itämeren meritaimenen vesistökohtaisessa elvytys- ja hoitosuunnitelmassa. Tästä syystä jokisuun sekä suistoalueen edellytykset kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen ovat varsin rajalliset.

Teuvanjoki

Koko Teuvanjoen jokialueen voidaan katsoa olevan kalataloudellisesti merkittävä alue, etenkin, jos vedenlaatuun ja -määrään liittyvät ongelmat saadaan vähenemään tulevaisuudessa. Teuvanjoen voidaan katsoa olevan mm. taimenelle, harjukselle ja siialle potentiaalista esiintymisaluetta, mikäli elinympäristöjen laatu paranee. Kalastustiedusteluiden perusteella joella on merkitystä paikallisten vapaa-ajankalastuskohteena. Vapaa-ajankalastus keskittyy joen pääuomaan. Taimenen ja harjuksen palautumisella jokeen olisi suuri merkitys alueen vapaa-ajankalastukselle. Peninluoman voidaan katsoa olevan kalataloudellisesti merkittävä alue alkuperäisen taimenkannan perusteella. Peninluoman taimenpopulaatio on ainoa Teuvanjoen alueen luontaisesti lisääntyvä alkuperäinen taimenkanta ja täten alueen kannalta poikkeuksellisen arvokas. Nahkiaispyynnillä on myös paikallisesti suuri merkitys alueen nahkiaiskalastajille. Joen suistoalue sekä mahdollisesti tulevaisuudessa ainakin joen alimmat virtapaikat toimivat nahkiaisten pyytäjille merkittävänä alueina. Myös joen vaellussiikakannan mahdollisesti vahvistuessa ainakin joen alaosien merkitys kalataloudelle kasvaa entisestään. Joen suistoalue toimii useiden kevätkutujen lajien tärkeänä lisääntymisalueena.

Teuvanjoella ei harjoiteta kaupallista pyyntiä. Joen suualueella on kalastuslain edellyttämät rajoitusalueet verkko-, isorysä- ja troolikalastukselle sekä kalaväylä. Joen meritaimenkannan vahvistamiseen tähtäävien suunnitelmien vuoksi jokisuun sekä suistoalueen edellytykset kaupallisen kalastuksen harjoittamiseen ovat varsin rajalliset.

Järvivesistöt

Alueen järvistä erityisesti Kangasjärvellä harrastetaan runsaasti vapaa-ajankalastusta ja järvellä on alueellisesti muutenkin korkea virkistyskäyttöarvo. Järveä ja sen kalastoa on pitkään kehitetty nimenomaan virkistyskalastus silmällä pitäen ja saadut lupatulot menevät lähes täysin takaisin järven kalaston hoitoon. Peurajärvellä on merkitystä etenkin paikallisten vapaa-ajankalastajien kohteena, ja Karijoen kalastuskunta on pyrkinyt monipuolistamaan järven kalastoa viime vuosina mm. siikaistutuksin. Suurjärvellä on suuri merkitys alueellisena erityiskalastuskohteena ja sen hoidossa on aktiivisesti mukana paikallinen kalastusseura. Muilla alueen järvillä on merkitystä lähinnä paikallisten vapaa-ajankalastukselle ja nämä edellytykset tulee turvata myös jatkossa.

2.4.2. Kaupalliseen kalastukseen hyvin soveltuvat alueet ja niillä käytettävät pyydykset

Lapväärtin-Isojoki

Lapväärtin-Isojoella ei voida katsoa olevan juurikaan alueita, jotka soveltuisivat kaupalliselle kalastukselle. Ainoastaan joen alaosilta sekä alimmilta koskialueilta voidaan osoittaa alueita, jotka soveltuvat nahkiaisen rysä- ja mertapyyntiin. Etenkin laajamittaisen verkkopyynnin harjoittaminen jokisuiston alueella on hankalaa toteuttaa siten, että siitä ei aiheutuisi haittaa joen meritaimenkannalle. Mikäli halutaan kannustaa alueen kalastajia särkikalajien pyyntiin, voidaan suistoalueelta osoittaa keväiseen särkikalajienpyyntiin soveltuvia pienrysä- ja katiskapyyntialueita

vaelluskalojen nousuväylien ulkopuolisilta alueilta. Myös mateen talvinen koukku-, rysä- ja katiskapyynti voidaan mahdollistaa suistossa siihen soveltuvilla alueilla.

Teuvanjoki

Teuvanjoella ei voida katsoa olevan juurikaan alueita, jotka soveltuisivat kaupalliselle kalastukselle. Ainoastaan joen suistosta sekä alimmilta koskialueilta voidaan osoittaa alueita, jotka soveltuvat nahkiaisen rysä- ja mertapyyntiin. Etenkin laajamittaisen verkkopyyntin harjoittaminen jokisuiston alueella on hankalaa toteuttaa siten, että siitä ei aiheutuisi haittaa joen meritaimenkannan vahvistamiseen tähtääville toimille. Mikäli halutaan kannustaa alueen kalastajia särkikalojen pyyntiin, voidaan suistoalueelta osoittaa keväiseen särkikalanpyyntiin soveltuvia pienrysä- ja katiskapyyntialueita vaelluskalojen nousuväylien ulkopuolisilta alueilta. Myös mateen talvinen koukku-, rysä- ja katiskapyynti voidaan mahdollistaa suistossa siihen soveltuvilla alueilla.

Järvivesistöt

Järvistä käytännössä ainoastaan Härkmerifjärden tarjoaa mahdollisuuden harjoittaa pienimuotoista kaupallista pyyntiä koukku-, verkko-, katiska- ja rysäpyydyksin.

2.4.3. Kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet

Lapväärtin-Isojoki

Periaatteessa koko Lapväärtin-Isojoen pääuoma sekä tärkeimmät sivujoet ja Kangasjärvi ovat kalastusmatkailuun soveltuvia alueita. Alueilla on vapakalastajia kiinnostavia pyyntikohteita kuten taimenta, harjusta ja siikaa. Jokivarresta löytyy jonkin verran taukopaikkoja ja lähialueilla on tarjolla erilaisia matkailupalveluita ja majoitusta. Lauhanvuoren kansallispuiston läheisyys ja sen yhteyteen luotu luontomatkailuun liittyvä infra on myös kalastusmatkailun hyödynnettävissä. Mahdolliset alueella toimivat kalastusoppaat voivat tehdä sopimuksia vesialueen omistajien kanssa opastominnan harjoittamisesta hallinnoimillaan vesialueilla. Laajempien sopimusalueiden muodostaminen jokialueelle voi kuitenkin muodostua hankalaksi, mikäli osakaskunnat eivät ole halukkaita kehittämään yhteistoimintaansa alueella.

Teuvanjoki

Teuvanjoen pääuoma voi sen tilan parantuessa ja kalakannan kehittyessä tulevaisuudessa kehittyä kalastusmatkailuun hyvin soveltuvaksi alueeksi. Alueelle pystytään luomaan vapakalastajille kiinnostavia kalastuskohteita kunnostamalla koskialueita ja panostamalla virtavesikalaston kehittämiseen. Alueen taimen- ja harjuskantojen kehittyessä vapakalastajien kiinnostus jokea kohtaan lisääntyy. Alueen koskikohteiden palvelutarjontaa tulee kehittää tulevaisuudessa, jotta alueen houkuttelevuus vapaa-ajan kalastuskohteena kasvaisi entisestään. Mahdolliset alueella toimivat kalastusoppaat voivat tehdä sopimuksia vesialueen omistajien kanssa opastominnan harjoittamisesta hallinnoimillaan vesialueilla. Laajempien sopimusalueiden muodostaminen jokialueelle voi kuitenkin muodostua hankalaksi, mikäli osakaskunnat eivät ole halukkaita kehittämään yhteistoimintaansa alueella.

Järvivesistöt

Kangasjärvellä ja Kristiinankaupungin Störträsketillä on hyvin kalastusmatkailua palvelevaa varustusta, mm. tulipaikkoja, laitureita sekä vuokraveneitä. Lähialueilla on tarjolla erilaisia

matkailupalveluita ja majoitusta. Kohteiden hoito on aktiivista ja kalastoa ylläpidetään säännöllisin istutuksin. Kohteissa vierailee runsaasti myös ulkopaikkakuntalaisia kalastajia ja niiden merkitys alueen kalastusmatkailulle on huomattava. Muilla järvilla on merkitystä lähinnä paikallisten vapaa-ajankalastajien kalastuskohteina.

2.4.4. Vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueet ja järjestelmän kehittäminen

Lapväärtin-Isojoki

Alueella ei ole yhtenäislupa-alueita, vaan kaikki osakaskunnat myyvät omia kalastuslupiaan hallinnoimilleen vesialueille. Tällä hetkellä erillisiä jokialueen lupia voi ostaa Iivarinkylän-Polvenkoskien, Isojoen, Villamo-Heikkilän, Kauhajoen, Karijoen, Vanhankylän, Lapväärtin, **Kärjenkosken?** sekä Härkmeren osakaskuntien alueille. Edellytykset laajempien yhtenäislupa-alueiden luomiselle ovat kuitenkin olemassa. Alueella on käynnistetty prosessit laajempien yhteistoiminta-alueiden perustamiseksi Isojoen alueella, Karijoella sekä Härkmerellä. Käytännössä koko jokialueella liikkuu jo nykyisellään vakalastajia ja laajempien lupa-alueiden sekä kalastusta koskevien sääntöjen yhtenäistäminen vähentäisivät alueiden välisistä eroista johtuvia väärinkäsityksiä ja sääntörikkomuksia sekä mahdollistaisivat aiempaa laadukkaamman kalastuskokemuksen. Yhtenäislupa-alueet monipuolistaisivat alueen kalastusmahdollisuuksia ja toisivat mahdollisesti lisätuloja vesialueiden omistajille sekä alueen eri palveluntarjoajille. Lupa-alueen aiempaa suurempi koko ja paremmat mahdollisuudet saada saalista lisäisivät kohteen vetovoimaa huomattavasti, jolloin lupahintojen maltillinen korotuskin voisi olla mahdollista. Yhtenäislupa-alueita koskevasta kysynnästä alueella ei ole tehty selvityksiä, mutta kalastustiedusteluihin vastanneet ovat nostaneet esiin usein myös kalastuksen järjestämiseen liittyvät ongelmat. Vuoden 1998 kalastustiedustelun vastaajista 60 % oli sitä mieltä, että joelle olisi perustettava yhtenäislupa-alue. Kalatalousalue jatkaa asian esille tuomista alueella ja kannustaa osakaskuntia yhdistymisen edistämiseen tulevaisuudessa. Kalatalousalue voi luoda edellytyksiä yhtenäislupa-alueiden syntymiselle tarjoutumalla hoitamaan mm. yhtenäislupien myynnin, mikäli alueita saadaan perustettua. Yhtenäislupa-alueiden muodostumista edistetään tulevilla suunnittelukaudella kehittämällä vesialueiden omistajien sekä osakaskuntien yhteistoimintaa alueella.

Teuvanjoki

Teuvanjoella ei ole yhtenäislupa-alueita ja jokialueella liikkuu jo nykyisellään jonkin verran vapaa-ajankalastajia, jotka kalastavat yleiskalastusoikeuksien tai valtion kalastonhoitomaksun turvin. Viehekalastus on kuitenkin kielletty koski- ja virta-alueella ilman vesialueen omistajan tai kalastusoikeuden haltijan lupaa. Koska lupamyyntiä alueella ei ole järjestetty on pyynti koskialueilla nykyään käytännössä mahdotonta. Koskikalastuskohteiden ja kalaston kehittäminen sekä lupamyynnin avaaminen näille koskikohteille tulisivat todennäköisesti lisäämään alueen kalastajamääriä. Mikäli Teuvanjoen tila kehittyy tulevaisuudessa toivottuun suuntaan, loisi se hyvät edellytykset koko joen kattavan yhtenäislupa-alueen perustamiselle. Perusteet yhtenäislupa-alueiden perustamiselle ovat pitkälti samat, kuin Lapväärtin-Isojoella. Yhtenäislupa-alue monipuolistaisi alueen kalastusmahdollisuuksia ja toisi lisätuloja vesialueiden omistajille. Lupa-alueen koko ja nykyistä paremmat mahdollisuudet saada saalista lisäisivät kohteen vetovoimaa huomattavasti. Vesialueen omistajien tulee kuitenkin aktivoitua järjestämään ja hoitamaan vesialueidensa kalastusta. Kalatalousalue jatkaa asian esille tuomista alueella ja kannustaa

osakaskuntia yhdistymisen edistämiseen tulevaisuudessa. Kalatalousalue voi luoda edellytyksiä yhtenäislupa-alueiden syntymiselle tarjoutumalla hoitamaan mm. yhtenäislupien myynnin, mikäli alueita saadaan perustettua. Yhtenäislupa-alueiden muodostumista edistetään tulevalle suunnittelukaudella kehittämällä vesialueiden omistajien sekä osakaskuntien yhteistoimintaa alueella.

Järvivesistöt

Järvialueilla kalastus yhdellä vavalla ja vieheellä on sallittua valtion kalastonhoitomaksun turvin, lukuun ottamatta Kangasjärven ja Suurjärven erityislupakohteita. Järville ei nykymuotoisella kalastuksella ole tarpeen suunnitella yhtenäislupa-alueita.

2.4.5. Yhteistoiminnan kehittäminen

Yhteistoiminnan lisääntyminen mahdollistaisi aiempaa tehokkaamman kalavesien käytön ja hoidon sekä antaisi lisäresursseja hoitotoimien ja esimerkiksi kalastuksenvalvonnan toteuttamiselle. Koko alueen kattavan yhteistyön lisääminen lisäisi omistajien kiinnostusta ja aktiivisuutta kalavesien hoitoon. Tulevaisuudessa alueen kalastusasioista vastaavien aktiivisten henkilöiden ikääntyminen sekä mukaan tulevien uusien toimijoiden vähäinen määrä voivat luoda toiminnalle haasteita. Yhteistyön kehittämisen avulla luodaan paremmat edellytykset mahdollisten vapaa-ajankalastuksen yhtenäislupa-alueiden muodostamiselle. Laajemmat omistus- tai yhteistyöyksiköt antaisivat myös omistajien ja osakkaiden käyttöön aiempaa laajemmat alueet. Kalatalousalue selvittää vesialueen omistajien sekä osakaskuntien halukkuutta yhdistyä viereisten alueiden kanssa laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Tämä vähentäisi hallintoa ja lisäisi yhdistyneiden alueiden painoarvoa kalatalousalueella.

Jokialueelle kalastuslupia myyvien osakaskuntien lupajärjestelmiä yhdenmukaistetaan ja kehitetään. Lupien myyntipaikat tuodaan selkeästi esiin ja lupien ostomahdollisuus kalatalousalueen verkkosivujen kautta mahdollistaa keskitetyn lupamyynnin sekä tiedonkeruun luvan lunastaneista kalastajista. Tämä tuo säästöjä luvanmyynnistä aiheutuviin kuluihin.

Kalastuslain 84§ velvoittaa osakaskuntia ja vesialueen omistajia saattamaan yhteystietonsa kalatalousalueen tietoon. Kalatalousalue voi tallentaa tiedot omaa käyttöä varten myös Kalpaan (Kalatalousalueiden sähköiset asiointipalvelut). Tulevalle suunnittelukaudella kalatalousalue päivittää omaan rekisteriinsä osakaskuntia koskevat tiedot. Osakaskunnille, jotka ovat järjestäytyneitä, lähetetään pyynnöt tietojen vahvistamiseksi ja päivittämiseksi. Kartta osakaskunnista ja osakaskuntien tiedossa olevat yhteystiedot laitetaan esille kalatalousalueen kotisivuille.

2.5. Suunnitelma kalastusta ja kalakantoja koskevan seurannan järjestämisestä

Kalastuksen ja kalakantojen tilalle asetettujen osatavoitteiden toteutumisen arviointiin tarvitaan riittävästi seurantaa. Kerättäviä tietoja voidaan hyödyntää myös muussa alueen kalatalouteen liittyvässä suunnittelussa. Kalatalousalueen vesistöjä koskevia päivitettyjä seurantatietoja on ollut saatavilla varsin rajallisesti tai tiedoissa on ollut puutteita. Muutaman viime vuoden aikana

Lapväärtin-Isojoen alueella on kuitenkin lisätty tutkimusta seuraamalla meritaimenen osalta jokipoikastiheyksien lisäksi smolttituotantoa sekä nousukalojen vaelluskäyttäytymistä. Tiedot ovat auttaneet tarkentamaan joen poikastuotantoarvioita sekä merivaeltiselle taimenelle tärkeimpien lisääntymisalueiden sijaintia.

Lapväärtin-Isojoki

Kalastuksen seuranta

Vapaa-ajankalastuksen rakennetta, saaliita ja kalastuksen määrää alueella on aiemmin seurattu kalastustiedusteluiden avulla. Kyselyiden toteutustapa sekä kohdejoukko on vaihdellut kuitenkin eri kyselyiden välillä, joten vertailu vuosien välillä on ollut osin hankalaa. Myöskään koko jokialueen kattavaa laajempaa kalastustiedustelua ei ole toteutettu sitten vuoden 1998. Viiden vuoden välein toteutettavalla, alueen kalastuslupia ostaneille kalastajille suunnatulla kalastuskyselyllä saataisiin tietoa jokialueen kalastuksesta sekä saaliista. Tällöin vertailu aiempiin tutkimuksiin on myös helpompaa, sillä niissä on pääasiassa käytetty lupamyyntiin perustuvaa otantaa kohdejoukon valinnassa. Suuntaa antavaa tietoa kalastuksen määrän kehityssuunnasta on mahdollista saada myös osakaskuntien myymien lupien vuosittaisista määristä ja myöhemmin mahdollisten yhtenäislupa-alueiden lupamyynnistä. Kalastustiedustelun onnistuneen toteutuksen kannalta olisi erityisen tärkeää kerätä jatkossa kaikkien luvan lunastaneiden kalastajien osoitetiedot lupamyynnin yhteydessä. Kalastusalueen verkkosivujen yhteyteen olisi myös mahdollista kehittää saalispalautejärjestelmä, johon kalastajat velvoitettaisiin ilmoittamaan saaliinsa. Mikäli kalastusluvan lunastaneiden kokonaismäärät jokialueella tiedetään, saalispalautetietojen avulla olisi mahdollista arvioida jokialueen vuosittaisia kokonaissaaliita. Jokialueen meritaimen- ja harjuskantojen sekä kyseisten lajien saaliiden kehityksestä olisi mahdollista saada tietoa myös alueella aktiivisesti koko kalastuskauden aikana kalastavien kirjanpitokalastajien avulla. Kirjanpitokalastajat pitävät kirjaa kalastuksestaan ja saaliistaan ja raportoivat tiedot vuosittain kalatalousalueelle. Vapakalastuksen kohdalla myös valvonnan yhteyteen voisi olla mahdollista liittää jonkinlaista saalistietojen keruuta.

Kalakantojen seuranta

Maa- ja metsätalousministeriöllä on tavoitteena luoda pitkällä aikavälillä Lapväärtin-Isojoesta Selkämeren alueen meritaimenkantojen tilasta kertova niin kutsuttu indeksijoki (Koivurinta ym. 2019). Tämä edellyttää säännöllistä tiedonkeruuta mm. jokipoikasten määristä kutu- ja poikastuotantoalueilla, vaelluspoikasmääristä sekä jokeen nousevista kututaimenmääristä. Alueella jo pitkään toteutettuja kalastoseurantoja jatketaan aiempaan tapaan. Virtavesikalastoa sekä taimenen ja harjuksen poikastiheyksiä seurataan vuosittaisen sähkökoekalastuksen avulla. Koekalastusaloina toimivat Luonnonvarakeskuksen vakiokoealat pääuomassa sekä Heikkilänjoella. Vakiokoealojen määrä tulee tarkistaa ja mm. viimeisimpien tutkimusten perusteella todennetuille meritaimenen kutualueille Heikkilänjoessa, Karijoessa sekä Metsäjoessa tulisi perustaa uusia vakiokoealoja. Jokialueella toteutettavien lisääntymisaluekunnostusten tuloksellisuutta seurataan myös sähkökoekalastuksen avulla. Meritaimenen smolttituotannon tasoa selvitetään Sandgrundforsin alapuolella toteutettavan smolttiruuvipyynnin avulla esim. joka toinen tai kolmas vuosi. Smolttipyynti on yleisesti vaelluskalajoilla käytetty menetelmä, joka antaa suoraan tietoa smolttituotannon tasosta sekä meritaimenkannan tilasta. Jokeen nousevien meritaimenten määrää arvioidaan Peruskosken padon kalatiessä VAKI-kalalaskurin avulla. Peruksen kalatiessä olisi mahdollista hyödyntää myös nousukalojen PIT-merkkiseurantaa, jonka avulla pystyttäisiin keräämään tietoa siitä, kuinka suuri osa taimenista käyttää kalatietä ja kuinka suuri osa hyppää

suoraan padon yli. Yhdessä VAKI-laskuritietojen kanssa PIT-merkitätietojen avulla pystyttäisiin arvioimaan aiempaa tarkemmin joen nousutaimenkannan kokoa. Meritaimenten nousuvaelluskäyttäytymistä, levittäytymistä jokialueelle ja keskeisimpien kutualueiden sijaintia on mahdollista seurata mm. radiotelemetriavilla. Radiotelemetriaseurantoja Lapväärtin-Isojoella on toteutettu aiemminkin, viimeksi vuosina 2019–2020. Kutupesälaskenta kahlaamalla on osoittautunut toimivaksi menetelmäksi taimenen naaraskutukantojen seurannassa ja kutuympäristön selvittämisessä. Säännöllisesti tietyillä koskialueilla toteutettu kutupesälaskenta antaisi lisätarkkuutta Lapväärtin-Isojoen meritaimenen kutukannan koon arviointiin.

Nahkiaisien pyyntiolosuhteita ja pyynnin tehokkuutta seurataan pyynti- ja saaliskirjanpidon avulla yhteistyössä alueen nahkaisrysäpyytäjien kanssa. Saaliista pidetään kirjaa vuosittain ja tiedot toimitetaan kalatalousalueelle. Kirjanpitoon ryhtyville pyytäjille toimitetaan pyynti- ja saalispäiväkirja, johon kirjataan saaliit ja pyydysten lukumäärä jokaisella koentakerralla. Nahkiaisien poikastuotantoa ja lisääntymisalueita jokialueella selvitetään nahkiaistoukkien esiintymiskartoituksen avulla.

Vaellussiikakannan tilaa, siian kutunousua ja lisääntymistä on mahdollista seurata jokisuun rysäpyynnin sekä siianpoikasten haavipyynnin avulla. Pyyntit olisi hyvä toteuttaa samoin, kuin Lapväärtinjoen alaosan väylien kunnostushankkeen veloitettarkkailussa tulosten vertailtavuuden vuoksi. Tarkemmat yksityiskohdat seurannoista selviää hankkeen loppuraportista.

Kalatalousalueen näkemyksen mukaan Lapväärtin-Isojoen kalataloudellinen merkitys valtakunnallisesti tulee tunnustaa ja keskittää tutkimusta alueelle aiempaa enemmän. Vastuutahoina sekä yhteistyökumppaneina em. selvityksissä voisivat toimia eri viranomaiset, kuten Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja LUKE, jotka määrittävät tarkemmat yksityiskohdat seurannoista sekä niiden toteutusajankohdista.

Teuvanjoki

Kalastuksen seuranta

Vapaa-ajankalastuksen rakennetta, saaliita ja kalastuksen määrää alueella on aiemmin seurattu satunnaisten kalastustiedusteluiden avulla. Kyselyiden toteutustapa sekä kohdejoukko on vaihdellut kuitenkin eri kyselyiden välillä, joten vertailu vuosien välillä on hankalaa. Myöskään koko jokialueen kattavaa laajempaa kalastustiedustelua ei ole toteutettu. Vähintään kerran suunnittelukaudessa toteutettavalla, alueen kalastuslupia ostaneille kalastajille suunnatulla kalastuskyselyllä saataisiin tietoa jokialueen kalastuksesta sekä saaliista. Suuntaa antavaa tietoa kalastuksen määrän kehityssuunnasta on mahdollista saada myös mahdollisten tulevien osakaskuntien tai yhtenäislupa-alueen lupien vuosittaisista myyntimääristä. Kalastustiedustelun onnistuneen toteutuksen kannalta olisi erityisen tärkeää kerätä jatkossa kaikkien luvan lunastaneiden kalastajien osoitetiedot lupamyynnin yhteydessä. Kalastusalueen verkkosivujen yhteyteen olisi myös mahdollista kehittää saalispalautejärjestelmä, johon kalastajat veloitettaisiin ilmoittamaan saaliinsa. Mikäli kalastusluvan lunastaneiden kokonaismäärät jokialueella tiedetään, saalispalautetietojen avulla olisi mahdollista arvioida jokialueen vuosittaisia kokonaissaaliita. Vapakalastuksen kohdalla myös valvonnan yhteyteen voisi olla mahdollista liittää jonkinlaista saalistietojen keruuta.

Kalakantojen seuranta

Virtavesikalastoa sekä taimenen ja harjuksen poikastiheyksiä seurataan vuosittaisen sähkökoekalastuksen avulla. Koskialueille perustetaan 5–10 kpl seurannan vakiokoealoja, joilla sähkökoekalastukset toteutetaan. Jokialueella toteutettavien lisääntymisaluekunnostusten tuloksellisuutta seurataan myös sähkökoekalastuksen avulla. Jokeen nousevien meritaimenten määrää voidaan arvioida mahdollisessa tulevassa Lillmahlin padon kalatiessä esim. VAKI-kalalaskurin avulla. Meritaimenten nousuvaelluskäyttäytymistä, levittäytymistä jokialueelle ja keskeisimpien kutualueiden sijaintia on mahdollista seurata mm. radiotelemetrian avulla. Tästä on saatu hyviä kokemuksia Lapväärtin-Isojoelta. Kutupesälaskenta kahlaamalla on osoittautunut toimivaksi menetelmäksi taimenen naaraskutukantojen seurannassa ja kutuympäristön selvittämisessä. Säännöllisesti tietyillä koskialueilla toteutettu kutupesälaskenta antaisi lisätarkkuutta joen meritaimenen kutukannan kehityksestä.

Järvivesistöt

Kalastuksen seuranta

Kangasjärven, Peurajärven sekä Suurjärven osalta helpoin tapa kerätä tietoa järvien vapaa-ajankalastajien saaliista olisi velvoittaa kalastajat täyttämään saalispalaute kalastuksensa jälkeen. Kalastusalueen verkkosivujen yhteyteen olisi myös mahdollista kehittää saalispalauttejärjestelmä, johon kalastajat veloitettaisiin ilmoittamaan saaliinsa. Saalispalautteen jättämiseen kannustaisi esim. palautteen jättäneiden kesken arvottavat palkinnot. Saalispalautteen avulla pystyttäisiin jatkossa tarkemmin suunnittelemaan mm. järvien kalaistutuksia ja niiden tuloksellisuutta. Kerran suunnittelukaudessa toteutettavalla järvien kalastuslupia ostaneille kalastajille suunnatulla kalastuskyselyllä saataisiin tietoa järvien kalastuksesta sekä saaliista. Kalastustiedustelun onnistuneen toteutuksen kannalta olisi erityisen tärkeää kerätä jatkossa kaikkien luvan lunastaneiden kalastajien osoitetiedot lupamyynnin yhteydessä. Suuntaa antavaa tietoa kalastuksen määrän kehityssuunnasta on mahdollista saada myös myytyjen lupien vuosittaisista määristä.

Kalakantojen seuranta

Järvien kalakantojen tilan seurannassa toimii parhaiten säännöllisin väliajoin. esim. kerran tai kaksi suunnittelukaudessa toteutettu verkkokoekalastus. Verkkokoekalastusta voidaan käyttää kalakannan koon, kalayhteisön rakenteen, lajien runsaussuhteiden ja populaatorakenteen muutosten arvioinnissa. Lisäksi verkkokoekalastussaaliista saadaan helposti näytteitä esim. ikäarakenteen, kalojen kasvun tai kalojen ravinnon tutkimiseksi.

3. Suunnitelma kalastuksenvalvonnan järjestämisestä

Valvonnan päämäärä, valvottavat säännökset ja määräykset

Kalastuksenvalvonnan päämäärä on kalastuksen laillisuuden ja luvallisuuden varmistaminen. Kaikkien kalastajien tulee noudattavaa alueella voimassa olevia kalastusta koskevia sääntöjä ja määräyksiä. Kalastuksenvalvonnan kohteena ovat kalastuslain ja -asetuksen säännökset, ELY-keskuksen vahvistamat alueelliset kalastusmääräykset sekä paikalliset, alueelliset ja valtakunnalliset kalastusluvut ja mahdolliset paikalliset säännökset. Kalastuksenvalvonnan tulee kohdistua kattavasti ja tasapuolisesti kaikkiin kalastajaryhmiin. Valvonnassa tulee kiinnittää huomiota myös saaliin asianmukaiseen käsittelyyn.

Valvonnan painopisteet tulevalla suunnitelmakaudella

Erityisesti Lapväärtin-Isojoen alkuperäisen meritaimenkannan suojelua ja meritaimenen kalastusta koskevien sääntöjen ja määräyksien noudattamista tulee valvoa tarkasti. Lapväärtin-Isojoen sekä Teuvanjoen meritaimenkantojen vahvistamiseksi luodut rajoitukset ja säännöt sekä niiden tarkoitusperä tulee tuoda selkeästi esille jokialueiden kalastajille. Valvonnan erityispainopistealueina molemmilla joilla ovat jokisuut, padot, kalatiet ja talvikkotaimenten leposuvannot. Lapväärtin-Isojoella erityisen tarkkailun kohteena ovat meritaimenen tärkeimmät esiintymis- ja lisääntymisalueet pääuomassa sekä Karijoen, Metsäjoen ja Heikkilänjoen haaroissa. Teuvanjoella erityisen tarkkailun kohteena ovat Peninluoman alue sekä pääuoman kosket. Järvistä Kangasjärven ja Suurjärven erityislupakohteet ovat valvonnan tärkeimmät painopistealueet. Tarkemmat yksityiskohdat valvonnan totuttamisesta ja painopisteistä suunnitellaan vuosittain ja esitetään toimintasuunnitelmissa.

Uhanalaisille ja taantuneille kalalajeille on asetettu lakiin korvausarvot, jotka tuomitaan valtiolle menetettäväksi näihin lajeihin kohdistuvien kalastusrikosten ja -rikkomusten yhteydessä. Myös uhanalaisten ja taantuneiden kalalajien kalastus on sallittua rauhoitusaikojen, pyyntimittojen ja muiden kalastusrajoitusten puitteissa. Jos saaliiksi tulee vahingossa pyyntimittojen vastainen ja/tai rauhoitettu uhanalainen kala, se on välittömästi laskettava takaisin veteen, vaikka se olisi kuollut. Kalastuslain uuden menettämisseuraamuksen ja asetuksella vahvistettujen suojeluarvojen tuomitseminen valtiolle menetettäväksi tulee kyseeseen vain niissä tapauksissa, joissa kalastaja on vastoin lakia ottanut saaliiksi asetuksessa mainitun uhanalaisen kalan. Rauhoitusaikojen ulkopuolella pyyntimitan täyttäviä uhanalaisiksi luokiteltuja kaloja on sallittua pyytää lain sallimissa rajoissa. Korvausarvot tuodaan alueella kalastaville tiedoksi ja kyseisten lajien kalastukseen ja vapautettavien kalojen käsittelyyn kiinnitetään valvonnassa erityistä huomiota. Lapväärtin-Isojoella kalastuslain (379/2015) 119 §:n 1 momentissa mainittujen lajien määritetyt korvattavuuden piiriin kuuluvat korvausarvot ovat seuraavat:

- rasvaevällinen taimen meressä ja mereen laskevassa joessa 3 260 euroa
- rasvaeväleikattu taimen meressä ja mereen laskevassa joessa 390 euroa
- harjus 300 euroa
- siika mereen laskevassa joessa tai purossa 460 euroa
- nahkiainen 100 euroa
- jokirapu 50 euroa
- ankerias 3510 euroa

Kooltaan alle 25 senttimetrin pituisen kalayksilön arvo on kymmenen prosenttia vastaavalle 1 §:ssä määritetylle yksikölle mainitussa pykälässä säädetystä arvosta.

Nahkiaisien ja jokiravun kaikkien yksilöiden arvo on kuitenkin 1 §:ssä säädetty.

Valvonnan resurssit

Kristiinankaupungin-Isojoen kalatalousalueella on valvontaan liittyvä valtakirja 6 henkilöllä, joista yksi toimii koordinoivana vastuuvälvojana. Valvojat toimivat talkooperiaatteella ja osakaskunnat sekä kalatalousalue ovat maksaneet valvojille kilometrikorvauksia. Valvojien määrää alueella on tarpeen lisätä nykyisestä ja valvontaa voidaan haluttaessa muuttaa ammattimaisempaan suuntaan keskittämällä valvontatehtäviä harvemmalle joukolle valvoja, joiden apuna on joukko talkootyönä

valvovia henkilöitä. Valvontaresurssien kasvattamiseksi haetaan tarvittavia varoja alueelliselta kalatalousviranomaiselta. Kalatalousalueen valvojien kanssa tehdään kirjalliset valvontasopimukset, joissa sovitaan valvonnan toimintatavoista, raportoinnista, käytettävästä kalustosta, vakuutusturvasta ja vastuunjaoista.

Valvonnan ja tuloksellisuuden seuranta

Kalastuksenvälvönnän toteutumista seurataan kalastuksenvälvojen raportoinnin kautta. Kalatalousalueen ja kalastuksenvälvojan keskenään sopima raportointi ei kuitenkaan korvaa kalastuksenvälvojan lakisääteisiin velvollisuuksiin kuuluvia, ELY-keskukselle annettavia, tapahtumailmoituksia. Kalastuksenvälvojen raportoinnista on saatava ainakin seuraavat tunnusluvut: valvontatunnit, valvonnan aikana tarkastettujen kalastajien/pyydysten lukumäärät, luvatta kalastaneiden lukumäärä, epäiltyjen rikkomusten lukumäärä, huomautusten lukumäärä ja tutkintapyyntöjen lukumäärä. Luvatta kalastaneiden osalta eritellään, mikä lupa on puuttunut tai onko kysymys lupaehtojen rikkomisesta. Kalastusrikkomukset eritellään seuraaviin ryhmiin: rauhoitusaika- tai pyyntimittarikkomus, välineitä ja pyydysiä koskevien määräysten rikkominen, pyydysten merkintää koskeva rikkomus tai muu rikkomus. Kalatalousalue kokoaa valvojien raporteista vuosikohtaiset yhteenvedot. Yhteenvedojen avulla seurataan valvonnan volyymin toteutumista sekä myös sitä, miten erilaisten rikkomusten määrät suhteessa valvontatapahtumien määrään kehittyvät. Valvonnan ja siihen liittyvän tiedotuksen pitkän tähtäimen tavoitteena on rikkomusten suhteellisen määrän väheneminen. Mikäli rikkeet yleistyvät, harkitaan valvonnan resurssien kasvattamista tai valvonnan selkeää painottamista ongelma-alueille.

Valvonnan kehittämistoimenpiteitä

Valvonnan tehostamiseksi ja järjeistämiseksi valvojien määrää sekä valvontasopimusalueen kattavuutta pyritään kasvattamaan. Osaltaan tätä edesauttaisi aiempaa suuremmat yhtenäislupa-alueet. Lisätään sopimusalueiden omistajien ja valvojien välistä yhteistyötä valvonnassa havaittujen rikkomusten käsittelyn osalta. Omistajien tulee tehdä etukäteen päätökset siitä, miten kalastuksenvälvojan on toimittava, jos alueella esiintyy luvattonta kalastusta (muuta kuin kalastonhoitomaksun laiminlyönti). Luvaton kalastus on asianomistajarikos ja asianomistaja on vesialueen omistaja eli usein osakaskunta. Kalastuksenvälvojan tulee tietää, haluaako omistaja säännönmukaisesti tehdä rikkeistä pyynnön syytteen nostamisesta vai haluaako osakaskunta ilmoittaa poliisille vasta toistuvista rikkeistä. Tästä asiakokonaisuudesta omistajan (yleensä osakaskunnan kokouksen) on aiheellista tehdä selkeä kokouspäätös toimintaohjeeksi, joka toimitetaan kalatalousalueelle, joka ohjeistaa valvojia. Osittain edelliseen liittyen valvojille on syytä laatia yleisempäänkin käyttöön selkeät ohjeet siitä, miten kaikissa valvontatilanteissa toimitaan, kun rikkeitä havaitaan tai epäillään. Ohjeet sujuvoittavat valvojien toimintaa ja valvontaan saadaan yhtenäiset käytännöt. Kalatalousalueen hallituksen laatimissa ohjeissa tulee esimerkiksi ohjeistaa, millaisten rikkeiden kohdalla pelkkä huomautuksen antaminen olisi riittävä toimenpide.

Yhteistyö muiden toimijoiden ja alueiden kanssa

Kalatalousalueen valvojien ohella kalastuksenvälvontaa suorittavat muun työn ohessa myös viranomaiset kuten merivartiosto ja poliisi, jotka tarkastavat lähinnä kalastuksenhoitomaksuja vapaa-ajankalastajilta ja antavat tarvittaessa virka-apua esimerkiksi luvattomien pyydysten poistamisessa. Suunnittelukauden alussa selvitetään mahdollisuuksia järjestää alueella säännöllisesti vuosittain yhteisvalvontapäiviä, jossa mukana olisivat ainakin kalastuksenvälvojat, poliisi sekä

merivartiosto. Lisäksi kalatalousalue selvittää mahdollisuutta tehdä yhteistyötä sekä jakaa valvontavastuuta yhdessä viereisten kalatalousalueiden kanssa, jolloin valvonnan resurssit kasvaisivat entisestään.

4. Vaelluskalojen, uhanalaisten kalakantojen ja biologisen monimuotoisuuden huomioon ottaminen toimenpiteissä

Kalatalousalueen sisävesistöissä tehdään suunnittelukaudella toimia vaelluskalakantojen elinvoimaisuuden parantamiseksi rakentamalla kalatiet jäljellä oleviin nousuesteisiin sekä seuraamalla nykyisten kalateiden toimivuutta säännöllisesti ja parantamalla niiden toimivuutta, mikäli ongelmia ilmenee. Meritaimenen lisäksi toimet parantavat muidenkin kalojen sekä vesieliöiden vaellusmahdollisuuksia jokialueella. Koskialueiden kunnostuksia jatketaan molemmilla joilla erityisesti meritaimenen lisääntymisen kannalta tärkeimmillä alueilla. Alueilla voimassa olevia vaelluskalojen lisääntymisen turvaamiseksi asetettuja kalastuskieltoja jatketaan ja päivitetään tarvittaessa. Merialueella alueen taimenkantoja suojellaan jokisuiden lakisäateisten kalastuskieltoalueiden ja kalaväylien avulla, joiden laajentamista selvitetään. Lisäksi paksulankaisilla verkoilla matalilla rannikkoalueilla tapahtuvaa syksystä ja keväistä verkkokalastusta suositellaan voimakkaasti rajoitettavan. Erityisesti jokien luontaisten meritaimenkantojen elvyttämiseksi jokialueille säädetään yhtenäiset säännöt ja rajoitukset kalastukselle. Lapväärtin-Isojoen latva- ja sivupurojen taimenpopulaatiot ovat heikentyneet eivätkä kestä kalastuspaineen lisäystä nykyisestä tasosta. Molempien jokivesistöjen eri osien luontaisten taimenpopulaatioiden suojelemiseksi ja elvyttämiseksi tulisi laatia mahdollisimman pian koko vesistöjä koskevat yksityiskohtaiset taimenen hoitosuunnitelmat. Vaelluskalakantojen tilaa seurataan säännöllisesti ja monipuolisesti. Havaittuihin ongelmiin puututaan aktiivisesti ja toteutetaan tarvittavat korjaustoimenpiteet viipymättä. Istutussuunnitelmat ohjaavat käyttämään istutuksissa mahdollisuuksien mukaan joen omia kalakantoja, jotka ovat sopeutuneet alueen olosuhteisiin. Pitkällä aikavälillä istutusmääriä pyritään vähentämään jokien luonnontuotannon elpyessä. Toimenpiteet tukevat erityisesti kansallisen lohi- ja meritaimenstrategian sekä meritaimenen vesistökohtaisen elvytys- ja hoitosuunnitelman tavoitteita.

5. Täpläravun ja muiden vieraslajien huomioon ottaminen toimenpiteissä

Lapväärtin-Isojoen alueella esiintyy sekä joen alkuperäistä jokirapua että istutettua täplärapua. Lapväärtin-Isojoessa on todettu rapurutto ensi kerran 1940-luvulla (Mannonen ym. 2000). Jokirapua esiintyy tiettävästi istutuksista peräisin olevana enää Kärjenjoen alueella ja pääuoman jokirapukanta menetettiin lopullisesti 1970-luvulla. Vuosien 1989 ja 2004 välillä Lapväärtinjoen vesistöalueelle istutettiin yhteensä n. 12 000 jokirapua ja n. 38 000 täplärapua (Pursiainen ym. 2006). Nykytietojen mukaan istutettua täplärapua esiintyy jossain määrin pääuoman alaosilla, paikoin jopa runsaasti. Ilmeisesti täpläravun esiintymisalue kattaa nykyään myös Kärjenjoen alaosat ja uhkana on, että täplärapu leviää tulevaisuudessa ylempänä Kärjenjoessa oleville jokirapualueille.

Paikallisten asukkaiden, sekä vesialueen omistajien toiveina on ollut jokirapujen istuttaminen Lapväärtin-Isojoen pääuomaan. Vuonna 2018 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus aloitti tutkimuksen,

missä tautivapaita jokirapuja sumputtamalla pyrittiin selvittämään, kuinka hyvin jokirapu Lapväärtin-Isojoen pääuomassa menestyy (Huovinen 2019). Lapväärtin-Isojoen rapusumputuksissa todettiin Ps1-tyyppin eli täpläraputyypin rapurutto alimmalla sumputuspaikalla Dagsmarkissa. Vanhakylän ja Isojoen ravuissa rapuruttoa ei todettu.

Kalatalousalueen tavoitteena on vahvistaa jokirapukantaa myös Teuvanjoella. Alueella tulee toteuttaa vastaava rapusumputuskoe, jolla selvitetään, onko joen rapukannan taantumisen taustalla mahdollisesti rapurutto ja esiintyykö ruttoa joella edelleen siinä määrin, että rapukannan vahvistamistoimet heikentyvät.

Lapväärtin-Isojoen alueen asukkaita sekä alueella kalastavia henkilöitä tulisi tehokkaasti informoida vuonna 2018 todetusta rapurutosta. Henkilöille tulisi tiedottaa, mitä rapurutto tarkoittaa ja miten rapuruton leviämistä voidaan ehkäistä. Täpläravun aiheuttamien haittojen minimoimiseksi niitä ei tule tarkoituksella siirtää tai istuttaa enää uusille alueille ja luvatonta täplärapujen levittämistä pyritään estämään tiedotuksen avulla. Täpläravun nykylevinneisyysalue Lapväärtin-Isojoella tulee selvittää tarkasti koeravustusten avulla, jotta lajin aiheuttamien haittojen ehkäisy olisi mahdollisimman tehokasta. Täplärapu kuuluu haitallisiin vieraslajeihin ja nyt löytyneen täpläraputyypin rapuruton vuoksi selvitykselle on entistä suuremmat perusteet. Ps1-tyyppin rapurutto heikentää tautia kantavan täpläravun lisääntymistä. Lapväärtin-Isojoella tulisi koeravustuksin selvittää myös täplärapukannan kokojakauma ja se, kuinka hyvin rapuruttoa kantava täplärapupopulaatio lisääntyy. Täpläravun levittäytymistä jokialueella ja erityisesti Kärjenjoen jokirapualueelle pyritään ehkäisemään mm. tehokkaalla pyynnillä ja tiedottamisella. Jokirapuja voidaan haluttaessa kotiuttaa takaisin rapuruttovapaille alueille, joissa sitä on ennestäänkin esiintynyt. Toimet ovat kansallisen rapustrategian mukaisia. Liitteessä 7 on esitetty Lapväärtin-Isojoen jokiravun suojelusuunnitelma.

Kirjolohia esiintyy ajoittain karkulaisina jokialueilla rannikon kalankasvatustoiminnasta johtuen, mutta niistä ei ole aiheutunut haittaa jokien muulle kalastolle. Saadut kirjolohet suositellaan otettavan saaliiksi.

6. Ehdotus kalastuksenhoitomaksuina kerättävien varojen omistajakorvauksiin käytettävän osuuden jakamiseksi

Kalatalousalue jakaa omistajakorvaukset Kalpan (Kalatalousalueiden sähköiset palvelut) avulla. Palveluun kuuluu alueen kartta ja tiedot vesikiinteistöistä ja niiden omistajista. Kalatalousalueelle järjestelmä on maksuton ja käyttöoikeudet ovat toiminnanjohtajalla. Vesienomistajille jaetaan korvaus, joka perustuu maksullisten yleiskalastusoikeuksien käyttöön kalavesillä sekä kalastusopastointaan. Yleiskalastusoikeudeksi katsotaan viehekalastus eli heittokalastus tai vetouistelu yhdellä vavalla ja yhdellä siimalla. Kalatalousalue päättää varojen jakamisperiaatteesta kevään yleiskokouksessa. Jakoperuste koskee korvausta, jota on kerätty edellisenä vuonna ja josta ELY-keskus antaa päätöksen kuluvana vuonna. Jako tapahtuu edellisen vuoden joulukuun viimeisen päivän omistussuhteiden ja edellisen vuoden kalastusrajoitusten mukaisesti.

Kalatalousalue suosittaa, että omistajakorvausten saajat luopuisivat korvauksista ja jättäisivät nämä jaettavaksi tasapuolisesti koko kalatalousalueelle yleishyödyllisesti tehtävän tutkimus- ja seurantatoiminnan, kalavesienhoidon, kalastuksensvalvonnan ja kalanpoikasistutusten käyttöön.

7. Alueellinen edunvalvonta

Kalatalousalue tuo omia näkökantojaan esille ja pyrkii vaikuttamaan esimerkiksi lausuntojen avulla alueelle suunniteltaviin ympäristön tilaan vaikuttaviin hankkeisiin ja erityisesti Isojoen-Teuvanjoen vesistöalueiden kuuden vuoden välein päivitettävän vesienhoidon toimenpideohjelman toimenpiteiden suunnitteluun. Kalatalousalue osallistuu myös aktiivisesti alueellisen vesienhoidon yhteistyöryhmän, Isojoen-Teuvanjoen jokineuvottelukunnan sekä Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueellisen merimetsotyöryhmän työskentelyyn.

8. Suunnitelma viestinnästä

Viestinnän tavoitteet

Sisäisen viestinnän avulla pidetään mm. kalatalousalueen hallitus ja kalastuksensvalvojat ajan tasalla kalatalousaluetta koskevissa asioissa. Vesialueen omistajien tulee viestiä kalatalousalueelle yhteystiedoistaan, lupamyynnistään, kalastusmääräyksistään, kunnostuksistaan, omista kalastuksensvalvojistaan ja muista päätöksistään. Kalatalousalue puolestaan huolehtii, että alueen laajempaa kalataloudellista päätöksentekoa koskevat asiat saatetaan viipymättä paikallisten toimijoiden tietoon. Ulkoinen viestintä taas lisää kalatalousalueen näkyvyyttä ja kertoo, että toiminta on vakaalla pohjalla. Käyttö- ja hoitosuunnitelman hyväksymisen jälkeen suunnitelma julkaistaan kalatalousalueen kotisivuilla ja lähetetään sähköpostitse tiedoksi niille omistajatahoille, kaupallisille kalastajille ja kalastusmatkailuoppaille ja vapaa-ajan kalastajien edustajille, joiden yhteystiedot ovat alueen tiedossa. Käyttö- ja hoitosuunnitelmasta laaditaan myös tiedote alueen paikallislehtiin.

Viestinnän vastuutahot

Viestinnän päävastuu on kalatalousalueen hallituksella ja toiminnanjohtajalla. Kalatalousalueelle nimetään hyvin kalatalousalueen toiminnasta perillä oleva viestintävastaava vastaamaan viestinnän suunnittelusta ja toteuttamisesta. Mikäli erillistä viestintävastaavaa ei ole, toiminnanjohtaja toimii viestintävastaavana yhdessä hallituksen puheenjohtajan kanssa. Myös kalatalousalueen hallituksen jäsenet osallistuvat viestintään, vaikka päävastuu onkin yhdellä henkilöllä.

Viestintästrategia

Viestintävastaava laatii yhdessä hallituksen kanssa viestintästrategian ohjaamaan alueen viestintää. Strategiaa toteutetaan vuosittaisen viestintäsuunnitelman kautta ja siihen kirjataan vuoden viestintäaikataulu ja viestinnän seuranta sekä sovitaan vastuutahoista ja viestintäkanavista.

Sisäinen viestintä

Sisäisessä viestinnässä kerrotaan muun muassa hallinnollisista asioista. Tärkeitä sisäisen viestinnän kohderyhmiä ovat hallitus, kalastuksensvalvojat ja muut toimihenkilöt. Vastuu sisäisestä viestinnästä

on kalatalousalueen toiminnanjohtajalla, viestintävastaavalla ja valvontakoordinaattorilla. Sisäisen viestinnän kanavat ovat mm. suora henkilökohtainen yhteydenpito, sähköposti ja kokoukset.

Ulkoisen viestintä

Ulkoisen viestintä kohdistuu esimerkiksi kalastussäädöksiin, kalastuslupa-asioihin, kalastusmahdollisuuksista tiedottamiseen ja kalatalousalueen tekemiin päätöksiin. Ulkoisen viestinnän kohderyhmiä ovat mm. osakaskunnat ja muut vesialueiden omistajat, läheiset kalatalousalueet, kalastajat, kunnat ja kaupungit, järjestöt, tiedotusvälineet ja viranomaiset. Luvanmyynnin yhteydessä on hyvä varmistaa, että jokainen kalastaja tuntee lupa-alueen kalastusmääräykset. Sähköisessä lupamyynnissä nämä tiedot on helppo linkittää jokaiseen ostotapahtumaan. Myyntipisteistä lupia lunastaville kannattaa jakaa luvan liitteenä kalavesikartta tms., josta kalastusmääräykset käyvät selville. Vastuu ulkoisesta viestinnästä on viestintävastaavalla. Ulkoisen viestinnän kanavia ovat mm. kalastusalueen kotisivut, tiedotteet, sosiaalinen media, koulutustilaisuudet, esitteet, paikallislehdet ja kuntien tiedotuskirjeet. Jotta kalatalousalue pysyy ajan tasalla alueensa ajankohtaisista asioista, toiminnanjohtajan on varmistettava, että kalatalousalue on myös kuntien, aluehallintoviraston, ELY-keskuksen, vesienhoitoyhdistysten ym. instanssien jakelulistoilla.

Viestinnän toimenpiteet ja välineet

Viestinnällä kerrotaan mm. kalatalousalueen yleisestä toiminnasta, voimassa olevasta paikallisesta säätelystä, kalastussäädöksistä, luvista ja niiden myynnistä, kalastuksenvalvonnasta sekä kalastusmahdollisuuksista. Kalatalousalueen viestintäkanavana toimii pääasiassa sen omat kotisivut. Tämä palvelisi alueen kalastajia parhaiten, koska tiedot olisivat löydettävissä yhdestä paikasta. Kotisivujen perustamistyö ostetaan tarvittaessa ulkopuoliselta taholta, mikäli omista toimijoista ei löydy alan osaajia, mutta sivujen päivitykset hoidetaan kalatalousalueen toimesta. Mikäli kalatalousalue kokee, että alueella on hyötyä sosiaalisen median kanavista, kuten Facebook ja Instagram, kalatalousalue ottaa näitä käyttöön.

Viestinnän seuranta

Viestinnän toimivuutta seurataan vuosittain ja yhteenveto viestinnästä esitetään kalatalousalueen vuosikertomuksessa. Kotisivujen sekä mahdollisten sosiaalisen median kanavien käyttöä ja suosiota seurataan niihin soveltuvilla työkaluilla. Viestinnän seuranta antaa tietoa viestinnän toimivuudesta, ongelmakohtista, kehittämiskohdista sekä seuraavan vuoden viestinnän tarpeista.

9. Käyttö- ja hoitosuunnitelman toimeenpano

Kalatalousalue, kalastusoikeuden haltijat ja viranomaiset vastaavat yhdessä käyttö- ja hoitosuunnitelman toteuttamisesta. Osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden omistajien on otettava käyttö- ja hoitosuunnitelma huomioon järjestäessään oman vesialueensa kalastusta ja hoitoa. Viranomaisten on myös otettava suunnitelman linjaukset huomioon päätöksenteossaan. ELY-keskus toimeenpantavat sellaiset alueelliset sääntelytoimenpiteet, joiden soveltaminen edellyttää ELY-keskuksen päätöstä. Liitteessä 8 on esitetty suunnittelukauden aikana toimeenpantavat tehtävät aikatauluineen ja vastuutahoineen.

Toimeenpanoon liittyy monia vuosittain tarkentuvia käytännön toimia, joiden yksityiskohdat, aikataulut ja toteuttamisvastuut kuvataan kalatalousalueen toimintasuunnitelmassa. Toimintasuunnitelmassa kuvattavia käytännön toimia ovat esimerkiksi kunnostuksiin ja istutuksiin tarvittavien lupien hankinta, kalastussääntöjen kokoaminen, kunnostusten järjestäminen, istutuspoikasten tilaaminen, seurannan tulosten kokoaminen, yhteistyö- ja ostopalvelusopimusten teko ja rahoituksen järjestäminen.

Käytännön toimet ja niiden kytkentä käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteisiin koostetaan vuosittain toimintakertomukseen. Jatkuva toimenpiteiden seuranta antaa myös evästyä käyttö- ja hoitosuunnittelun vaikuttavuuden arviointiin ja suunnitelman päivitystarpeeseen.

10. Vaikuttavuuden arviointi ja suunnitelman päivitys

Käyttö- ja hoitosuunnitelman vaikuttavuutta arvioidaan siinä asetettujen kalastukseen ja kalakantoihin liittyvien tavoitteiden toteutumisen perusteella. Tavoitteiden toteutumista arvioidaan kahdessa osassa siten, että ensimmäisen arviointikierron tulokset ovat käytettävissä vuoden 2027 vuosikokouksessa ja toisen arviointikierron tulokset vuoden 2031 vuosikokouksessa. Toiminnanjohtaja tekee arvioinneista yhteenvedot ja esittää arviointien tulokset ja niistä mahdollisesti seuraavat toimet kalatalousalueen vuosikokouksien lisäksi myös kyseisten vuosien vuosikertomuksissa.

Keskeisten kalakantojen tilatavoitetta jokialueilla ja järvillä (joki- ja järviolueiden osatavoite 1) arvioidaan kalastustiedusteluiden sekä muiden tehtyjen selvitysten perusteella. Mikäli tavoitteet eivät täyty ja ilmenee selviä viitteitä kalakantojen heikkenemisestä, keinot tilanteen korjaamiseksi harkitaan tilanteen mukaan ja päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Kyseeseen voi tulla esimerkiksi kalastuksen säätelytoimien tehostaminen ja lisääntymisalueiden kunnostukset (taimen, harjus ja nahkiainen) tai istutusten tuloksellisuuden selvittäminen (taimen, harjus, siika) ja niitä seuraavat toimet.

Lapväärtin-Isojoen meritaimenen luonnonkantoihin liittyvän tavoitteen (jokialueen osatavoite 2) toteutumista arvioidaan ensimmäisessä arvioinnissa erityisesti nousukalamäärän seurannasta saatujen tulosten sekä jokialueen poikastiheyksien ja smolttituotannon perusteella. Mikäli joen nousukalamäärät sekä poikas- ja smolttituotanto eivät kehity nykytilanteesta positiivisempaan suuntaan, harkitaan entistä tehokkaampia keinoja mm. ottamalla huomioon myös mahdolliset kalastuskauden aikaiset rauhoitusmenettelyt jokialueen kalastukseen. Myös toisella arviointikierroksella tarkastellaan meritaimenkantojen kehitystä samojen mittareiden mukaan.

Teuvanjoen meritaimenkannan palauttamiseen liittyvän tavoitteen (jokialueen osatavoite 2) toteutumista arvioidaan ensimmäisessä arvioinnissa erityisesti nousukalamäärän seurannasta saatujen tulosten sekä jokialueen poikastiheyksien kehityksen perusteella. Mikäli joen nousukalamäärät sekä poikastuotanto eivät kehity nykytilanteesta positiivisempaan suuntaan, harkitaan entistä tehokkaampia keinoja mm. ottamalla huomioon myös mahdolliset kalastuskauden aikaiset rauhoitusmenettelyt jokialueen kalastukseen. Myös toisella arviointikierroksella tarkastellaan meritaimenkantojen kehitystä samojen mittareiden mukaan.

Rapukantojen tilaa, täpläravun sekä rapuruton aiheuttamien ongelmien ehkäisyn ja alueen ravustuskulttuurin kehittämistä koskevien tavoitteiden (jokialueiden osatavoitteet 3 ja 7) edistymistä seurataan sekä ensimmäisellä että toisella arviointikierröksellä. Mikäli jokien rapukantojen kehitys ei ole toivotunlaista, ja täpläravun sekä rapuruton aiheuttamat ongelmat jatkuvat, selvitetään arviointien yhteydessä syyt ja etsitään uusia keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Uudet keinot päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Kalakantojen tilaa ja vapaa-ajankalastusta sekä saaliita koskevien tietojen määrän ja laadun kehittämistä koskevien tavoitteiden (jokialueiden osatavoitteet 4 ja 9 sekä järvialueiden osatavoitteet 2 ja 4) edistymistä seurataan sekä ensimmäisellä että toisella arviointikierröksellä. Mikäli kalakantojen hoidon ja kalastuksen suunnitteluun hyödynnettävän käyttökelpoisen tiedon määrä ei ole lisääntynyt, etsitään arviointien yhteydessä uusia keinoja näiden tietojen hankkimiseksi yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Uudet keinot päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Vapaa-ajankalastukseen liittyvien tavoitteiden (jokialueiden osatavoite 5 ja järvialueiden osatavoite 3) toteutumista mitataan kalastustiedusteluista saatujen tietojen pohjalta asiantuntija-arviona sekä lupatuottojen määrällä. Toteutumisen mittaaminen tarkentuu huomattavasti, mikäli alueen vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista saadaan tietoa kattavilla ja säännöllisillä tiedusteluilla.

Nahkiaispyyntiä koskevien tavoitteiden (jokialueiden osatavoite 6) toteutumista arvioidaan kirjapitokalastajien kirjaamien tietojen sekä nahkiaiskantojen tilasta tehtyjen selvitysten perusteella asiantuntija-arviona. Mikäli ensimmäisellä arviointikierröksellä todetaan nahkiaissaaliissa tai nahkiaisen pyyntiedellytyksissä heikentymistä, haastatellaan nahkiaispyyntäjiä ja selvitetään kalastuksen ja nahkiaiskannan kehittymisen ongelmakohtia sekä esteitä pyynnin harjoittamiselle. Tietojen perusteella etsitään tehokkaampia toimia tilanteen parantamiseksi ja päivitetään toimet myös käyttö- ja hoitosuunnitelmaan. Vastaava arviointi tehdään myös toisella arviointikierröksellä.

Yhteistoiminnan lisäämiseen ja yhtenäislupa-alueiden muodostumiseen liittyvän tavoitteen (jokialueiden osatavoite 8) toteutumista seurataan molemmilla arviointikierröksillä vesialueiden yhteistoiminnassa saavutetun edistymisen perusteella eli osakaskuntien sekä yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottona. Jos tavoitteeseen ei päästä, selvitetään esteitä järjestäytymiselle yhdessä vesialueiden omistajien kanssa. Selvitysten perusteella etsitään tehokkaampia keinoja, joilla vesialueiden omistajia sekä osakaskuntia kannustetaan yhdistymään ja keinot päivitetään käyttö- ja hoitosuunnitelmaan.

Mikäli kalakantojen tilan tai kalastuksen muuttuminen on niin voimakasta, että tavoitetila ja keskeiset osatavoitteet eivät voi enää järkevästi toteutua, kalatalousalueen on tehtävä aloite käyttö- ja hoitosuunnitelman tavoitteiden muuttamiseksi tai päivittämiseksi. Myös uusien ja toiminnan kannalta oleellisten tietojen käyttöön saaminen saattaa aiheuttaa tarpeen päivittää suunnitelmaa muulloinkin, kuin tavoitteiden toteutumisen arvioinnin yhteydessä. Kalastuksen valvontaan, edunvalvontaan ja viestintään liittyvien toiminnallisten tavoitteiden suunnittelu ja toteutumisen seuranta tapahtuvat vuositasolla.

11. Kirjallisuus

Aho, J. 2014. Lapväärtin – Isojoen kalataloudellinen yhteistarkkailu vuonna 2007–2013. Ympäristötekniikan Insinööritoimisto Jami Aho, Seinäjoki.

Haldin, L., Teppo, A. & Ritalampi, E. 2016. Isojoen ja Teuvanjoen vesistöalueiden vesienhoidon toimenpideohjelma 2016–2021. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 54 | 2016.

Hauhia V. & Kiiskinen E. 2019. Euroopanmajavien kartoitus Lapväärtinjokilaaksossa - Elokuu 2019. Julkaisematon raportti.

Huovinen, T., Tuhkanen, J. & Latvala, J. 2005. Kalastus ja vaelluskalojen liikkuminen Lapväärtin-Isojoen suistoalueella – kalastustiedustelun ja telemetriaseurannan tuloksia. – Länsi-Suomen ympäristökeskus, Vaasa. Alueelliset ympäristöjulkaisut 371. 55 s.

Huovinen, T. 2019. LAPVÄÄRTIN-ISOJOEN RAPUSELVITYS - Rapusumputustulokset vuonna 2018. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Huovinen, T. 2020. Vesitaloussuunnittelija. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Haastattelu 27.1.2020.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Isojoen kirkonkylän kalastuskunta. (20.1.2020). Kangasjärvi. Haettu osoitteesta <http://www2.isojoki.fi/isojoenkalastuskunta/index.php?page=2>

Jutila, E., Koljonen, M.-L. & Koskiniemi, J. 2015. Taimenen perinnöllinen erilaistuminen ja hoidon järjestäminen Isojoen vesistöissä. Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 52/2015. 24 s.

Kallio-Nyberg, I., Jutila, E. & Saura, A. 2002. Meritaimenen tila ja kalastus Pohjanlahden alueella. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Kalatutkimuksia – Fiskundersökningar 182. 69 s.

Karijoen kalastuskunta. (20.1.2020). Haettu osoitteesta <https://sites.google.com/site/kalassakarijoella/home>

Koivurinta, M., Latvala, J. & Lähde, J. 2001. Lapväärtin-Isojoen kalastus ja taimenkannan tila. I: Kalastus ja saaliit Lapväärtin-Isojoella vuonna 1998. Alueelliset ympäristöjulkaisut 211:1.

Koivurinta, M., Romakkaniemi, A., Saura, A., Huhmarniemi, A., Orell, P., Jutila, E. & Veneranta, L. 2019. Itämeren meritaimenen vesistökohtaiset elvytys- ja hoitosuunnitelmat - alkuperäiset meritaimenkannat. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisu 2019:27.

Koljonen, M-L., Veneranta, L., Kallio-Nyberg, I., Koskiniemi, J. & Jokikokko, E. 2019. Pohjanlahden siikakantojen perinnöllinen erilaistuminen ja merialueen siikasaaliiden alkuperä. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 56/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 52 s.

Laamanen, M., Ahvonen, A. & Jutila, A. 1994. Metsätalouden toimenpiteiden vaikutus Isojoen vesistön kalastukseen ja tilaan – tiedustelututkimus. Kalatutkimuksia 86. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Leppänen, A. & Alaja, H. 2018. Lapväärtinjoen, Isojoen ja Teuvanjoen kalataloudellinen yhteistarkkailu 2017–2018, Kooste mädinseudontakokeen ja kalastustiedustelun tuloksista. Eurofins Nab Labs Oy. Tutkimusraportti 164.

Lipkin, T. & Setälä, J. 1989. Lapväärtinjoen suojele- ja kehittämissuunnitelma. Vaasan vesi- ja ympäristöpiiri, Vaasan kalastuspiirin kalastustoimisto. Vesi- ja ympäristöhallituksen monistesarja Nro 267.

Liukko U-M. 1999. Saukkokannan tila ja seuranta Suomessa. Suomen ympäristö 353.

Lähde, J. 2002. Lapväärtin-Isojokeen kudulle nouseva vaellussiika ja emokalaston perustaminen, Lapväärtin-Isojokeen karanneiden kirjolohien esiintyminen ja ravinto vuonna 2000. Maa- ja metsätalousministeriö, Pohjanmaan työvoima- ja elinkeinokeskus - Kalatalousyksikkö. Kala- ja riistahallinnon julkaisu 62/2002.

Lähteenmäki, L. 2020. Sähköpostikeskustelu, 18.3.2020.

Maa- ja metsätalousministeriö 2015. Kansallinen lohi- ja meritaimenstrategia 2020 Itämeren alueelle. Valtioneuvoston periaatepäätös 16.10.2014.

Mannonen, A., Halonen, T., Nylund, V., Westman, K., Westman, P. 2000. Raputautirekisteri. Raputautien esiintyminen Suomessa vuosina 1893–2000. Maa- ja Metsätalousministeriö.

Nissinen, T. 1977. Isojoen meritaimen ja vaelluspoikastuotanto. Suomen kalastuslehti 84(2):32–37.

Nyman S. (toim.) 2004. Teuvanjoen yläosa- Kehittämissuunnitelma ja luonnontaloudelliset selvitykset. Alueelliset ympäristöjulkaisut. Länsi-Suomen ympäristökeskus nro 348.

Oulasvirta P., Leinikki J. & Syväranta J. 2016. Freshwater Pearl Mussel in Finland - Current Status and Future Prospects. Biology Bulletin 44, 81–91.

Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueellinen merimetsoyhteistyöryhmä 2017. Pohjanmaan rannikkoalueen merimetson toimenpidesuunnitelma. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 60 | 2017.

Raitalampi, E., Rautio, L-M., Saari, T. & Bonde, A. 2015. Lapväärtin-Isojoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma vuosille 2016–2021. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 114 | 2015.

Tolonen, M. & Huovinen, T. 2016. Lapväärtinjoen alaosan väylien kunnostushankkeen loppuraportti, Kalaston ja kalastuksen velvoitetarkkailutulokset. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 31 | 2016.

LIITE 1.

Lapväärtin-Isojoen jokialueella havaitut kala- ja rapulajit esiintymis- ja lisääntymisalueineen.
Esiintymisalueen lähdetieto: *sähkökoekalastusrekisteri, **muu

Laji	Alkuperä	Esiintymisalue	Kutualueet
Ahven	Luonnollinen	Pääuoma Rottakoskelle asti, sivuhaaroista Kärjenjoki, Karijoki *	Esiintymisalueella
Ankerias	Luonnollinen, istutettu	Suisto **	-
Harjus	Luonnollinen, istutettu	Pääuoma Isojoen kirkonkylälle asti, sivuhaaroista Karijoki, Pajuluoma ja Heikkilänjoki *	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Hauki	Luonnollinen	Pääuoma Rottakoskelle asti, sivuhaaroista, Kärjenjoki, Karijoki, Pajuluoma ja Heikkilänjoki *	Esiintymisalueella
Kampela	Luonnollinen	Suisto **	-
Kiiski	Luonnollinen	Pääuoma Polvenkoskelle asti, sivuhaaroista Kärjenjoki *	Esiintymisalueella
Kirjolohi	Kalanviljely	Pääuoman alaosan koskilla, merialueen kalanviljelystä karanneena **	Esiintymisalueella
Kivenuoliainen	Luonnollinen	Pääuoma Iivarinkylään asti, sivuhaaroista Idbäcken, Kärjenjoki, Karijoki, Metsäjoki, Pajuluoma ja Heikkilänjoki *	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Kivisimppu	Luonnollinen	Pääuoma Iivarinkylään asti, sivuhaaroista Karijoki, Metsäjoki, Pajuluoma ja Heikkilänjoki *	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Kivinilikka	Luonnollinen	Suisto **	-
Kolmipiikki	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa *	Esiintymisalueella
Kuha	Luonnollinen	Suisto **	Esiintymisalueella
Kuore	Luonnollinen	Nousee merestä kudulle joen alaosille **	Esiintymisalueella
Kymmenpiikki	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa *	Esiintymisalueella
Lahna	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa *	Esiintymisalueella
Made	Luonnollinen	Pääuoma Iivarinkylään asti, sivuhaaroista Kärjenjoki, Karijoki ja Pajuluoma *	Esiintymisalueella
Nahkiainen/Pikku-nahkiainen	Luonnollinen	Pääuoma latvoille asti, sivuhaaroista Kärjenjoki, Karijoki, Metsäjoki, Pajuluoma ja Heikkilänjoki *	Esiintymisalueella
Pasuri	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa **	Esiintymisalueella
Ruutana	Luonnollinen	Suisto **	Esiintymisalueella
Salakka	Luonnollinen	Pääuoma Peruskoskelle asti *	Esiintymisalueella
Seipi	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa **	Esiintymisalueella
Suutari	Luonnollinen	Suisto **	Esiintymisalueella
Särki	Luonnollinen	Pääuoma Toivolankoskelle asti, sivuhaaroista Kärjenjoki *	Esiintymisalueella
Säyne	Luonnollinen	Pääuoman alaosa Kylänkoskelle asti *	Esiintymisalueella
Taimen	Luonnollinen, istutettu	Pääuoma latvoineen, sivuhaaroista Idbäcken, Kärjenjoki, Karijoki, Metsäjoki, Pajuluoma ja Heikkilänjoki, myös monet pienemmät purot *	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Törö	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa **	Esiintymisalueella
Vaellussiika	Luonnollinen, istutettu	Suisto, pääuoman alaosa Kylänkoskelle asti **	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Vimpa	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa **	Esiintymisalueella
Jokirapu	Istutettu	Kärjenjoki **	Esiintymisalueella
Täpläraju	Istutettu	Pääuoman alaosat **	Esiintymisalueella

LIITE 2.

Teuvanjoen jokialueella havaitut kala- ja rapulajit esiintymis- ja lisääntymisalueineen.
Esiintymisalueen lähdetieto: *sähkökoekalastusrekisteri, **muu

Laji	Alkuperä	Esiintymisalue	Kutualueet
Ahven	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella
Harjus	Istutettu	Pääuoma *	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Hauki	Luonnollinen	Pääuoma *	Esiintymisalueella
Kiiski	Luonnollinen	Pääuoma *	Esiintymisalueella
Kivenuoliainen	Luonnollinen	Pääuoma *	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Kivisimppu	Luonnollinen	Pääuoma, Riipinluoma *	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Kuha	Luonnollinen	Suisto **	Esiintymisalueella
Lahna	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella
Made	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella
Nahkiainen/Pikku-nahkiainen	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella
Ruutana	Luonnollinen	Suisto **	Esiintymisalueella
Salakka	Luonnollinen	Pääuoma *	Esiintymisalueella
Seipi	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella
Särki	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella
Säyne	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella
Taimen	Luonnollinen, istutettu	Pääuoma, Peninluoma */**	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Vaellussiika	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa **	Esiintymisalueen koski- ja virtapaikat
Vimpa	Luonnollinen	Suisto, pääuoman alaosa **	Esiintymisalueella
Jokirapu	Luonnollinen	Pääuoma **	Esiintymisalueella

LIITE 3.

Yhteenveto Lapväärtin-Isojoen kalakantoihin ja kalastukseen liittyvistä osatavoitteista, keinoista ja mittareista.

Kalakannat	Osatavoite 1	Keinot	Mittarit
	<p>Kalastukselle keskeisten lajien, taimenen, harjuksen, siian ja nahkiaisen kannat ovat elinvoimaisia. Kalakantojen luontaisen lisääntymisen edellytyksiä vahvistetaan ja pyritään luonnontuotannon kasvuun. Jokialueen kalastusmahdollisuuksien ylläpitämiseksi taimen- ja harjuskantoja tuetaan tarvittaessa pienimuotoisin istutuksin. Siikakannat ja niistä saatavat saaliit perustuvat edelleen pääosin istutuksiin, joita jatketaan.</p>	<p>Kalastusrajoitukset ja -säännöt. Elinympäristökunnostukset. Istutukset. Vaikuttaminen alueelle tulevaan kuormitukseen mm. lausuntojen ja muun edunvalvonnan avulla.</p>	<p>Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan, kun tietoa vapaa-ajankalastuksen saaliista ja muuta tietoa kalakannoista saadaan lisää.</p>
	Osatavoite 2		
	<p>Lapväärtin-Isojoen meritaimenen luonnonkannat vahvistuvat. Meri-, suisto- ja jokialueella turvataan emokalojen riittävä pääsy lisääntymisalueille ja vaellusta hankaloittavat jokialueen nousuesteet poistetaan. Smolttituotannon ja nousukalamäärien nykytason selvittämistä jatketaan ja tulosten avulla pyritään määrittelemään tulevaisuudessa tavoitetaso sekä smolttituotannolle että nousukalamäärälle.</p>	<p>Kalastusrajoitukset ja -säännöt. Verkkokalastuskielto jokialueella. Taimenen nousua turvaavat kalastuskiellot ja -rajoitukset jokisuussa. Nousuesteiden poisto ja ohitusratkaisut. Elinympäristökunnostukset. Meritaimenkantojen monipuolinen seuranta.</p>	<p>Toteutumista mitataan jokialueen poikastiheyksien, smolttituotannon ja nousukalamäärän seurantatulosten perusteella asiantuntija-arvioina. Tulevalla suunnittelukaudella asetetaan tavoitteeksi jokialueen vakiokoalojen keskimääräisen kesänvanhojen (0+) taimenten esiintymistiheyden (poikasta/100 m²) kasvu.</p>
	Osatavoite 3		
<p>Alueella olevat jokirapukannat vahvistuvat ja uusia jokirapualueita perustetaan istutusten avulla. Täpläravun levinneisyysalue joella tunnetaan ja lajin aiheuttamia haittoja jokirapukannalle ehkäistään tehokkaan poistopyynnin sekä tiedotuksen avulla. Tavoitteena on elinvoimaiset jokirapukannat sekä täpläravun leviämisen rajoittaminen alueella.</p>	<p>Ravustuksen säätely. Istutukset. Täplärapukannan rajoitustoimet. Tiedotus.</p>	<p>Toteutumista mitataan koeravustusten saalismäärien perusteella.</p>	
Osatavoite 4			
<p>Alueen keskeisistä kala- ja rapukannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kala- sekä rapukantojen tilaan liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus- ja hoitotoimien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin.</p>	<p>Alueen kala- ja rapukantoja koskevan seurannan toteuttaminen. Muualla tuotetun tiedon seuraaminen. Osatavoite 9 eli kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen saalistietojen kerääminen.</p>	<p>Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.</p>	

Kalastus	Osatavoite 5		
	Alue säilyy ja kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa myös lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon.	Kalastukseen liittyvän infrastruktuurin kehittäminen. Yhteistoiminnan ja yhteislupajärjestelmän kehittäminen (Osatavoite 8). Koululaisille, nuorille ja erityisryhmille suunnatut tapahtumat. Kalakantojen tila (Osatavoite 1). Kalastusmahdollisuuksista tiedottaminen.	Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun jokialueen vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista saadaan parempaa tietoa.
	Osatavoite 6		
	Jokialueen ja suiston paikallisesti tärkeä nahkiaispyynti säilyy osana alueen kalastuskulttuuria. Pyynti mitoitetaan kestäväksi siten, että edellytykset säilyvät vahvana myös jatkossa.	Pyynnin säätely. Pyyntikirjanpito. Nahkiaiskantaa koskevan seurannan toteuttaminen.	Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun alueen nahkiaiskannan tilasta sekä nahkiaispyynnin saaliista saadaan tarkempaa tietoa.
	Osatavoite 7		
	Jokialueelle kehittyy kestäviin jokirapukantoihin perustuva ravustuskulttuuri. Ravustuslupien myynti alueittain aloitetaan, kun jokirapukannat ovat vahvistuneet pyynnin kestäväälle tasolle.	Pyynnin säätely. Saaliskirjanpito. Rapukantaa koskevan seurannan toteuttaminen. Lupamyynnin ja ravustuksen järjestäminen. Tiedottaminen.	Toteutumista mitataan myytyjen ravustuslupien sekä koeravustussaaliiden yksilötiheyksien kehityksen perusteella. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.
	Osatavoite 8		
Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden järjestäytymistä ja vesialueiden yhdistämistä nykyistä isompiin kokonaisuuksiin selvitetään ja edistetään. Tämä on käytännössä edellytys sille, että alueelle saadaan myöhemmin mahdollisesti muodostumaan yhtenäislupa-alueita, jotka lisäävät kalastuksen laatua ja alueen houkuttelevuutta vapaa-ajankalastuskohteena.	Osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden yhteystietojen päivitys ja tiedot kalatalousalueen kotisivuille. Selvitetään osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden kiinnostusta järjestäytymiseen ja yhdistymiseen, sekä yhtenäislupa-alueiden perustamiseen.	Toteutumista mitataan yhteistoiminnan määrän lisääntymisenä, järjestäytyneiden oskaskuntien määrien ja pinta-alojen kehityksenä, yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottona. Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.	
Osatavoite 9			
Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja säätelyn ydin.	Säännöllisesti toteutettavat kalastustiedustelut. Kirjanpitokalastajat. Sähköisten saalistietojen keruujärjestelmien kehityksen seuraaminen ja käyttöönotto.	Toteutumista arvioidaan tehtyjen selvitysten pohjalta asiantuntija-arvioina.	

LIITE 4.

Yhteenveto Teuvanjoen kalakantoihin ja kalastukseen liittyvistä osatavoitteista, keinoista ja mittareista.

Kalakannat	Osatavoite 1	Keinot	Mittarit
	<p>Teuvanjoen kalaston kehittämisen kannalta keskeisten lajien, taimenen, harjuksen, siian ja nahkiaisen kannat elpyvät ja voimistuvat. Teuvanjoen kalastusmahdollisuuksien parantamiseksi taimen- ja harjuskantoja tuetaan istutuksin. Joen siikakanta ja siitä saatavat saaliit perustuvat edelleen pääosin istutuksiin, joita jatketaan. Nahkiaiskannan luontaisia lisääntymismahdollisuuksia jokialueella parannetaan.</p>	<p>Kalastusrajoitukset ja -säännöt. Elinympäristökunnostukset. Istutukset. Vaikuttaminen alueelle tulevaan kuormitukseen mm. lausuntojen ja muun edunvalvonnan avulla.</p>	<p>Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan, kun tietoa vapaa-ajankalastuksen saaliista ja muuta tietoa kalakannoista saadaan lisää.</p>
	Osatavoite 2		
	<p>Teuvanjoen meritaimenkanta palautetaan. Meri-, suisto- ja jokialueella turvataan emokalojen riittävä pääsy lisääntymisalueille ja vaellusta hankaloittavat jokialueen nousuesteet poistetaan. Taimenen lisääntymisalueita kunnostetaan.</p>	<p>Kalastusrajoitukset ja -säännöt. Taimenen nousua turvaavat kalastuskiellot ja -rajoitukset jokisuussa. Nousuesteiden poisto ja ohitusratkaisut. Elinympäristökunnostukset. Meritaimenkannan monipuolinen seuranta.</p>	<p>Toteutumista mitataan jokialueen poikastiheyksien kehityksen perusteella. Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan myöhemmin, kun tarkempaa tietoa meritaimenkannan kehittymisestä saadaan lisää.</p>
	Osatavoite 3		
	<p>Alueen jokirapukantojen tila selvitetään. Mahdollisesti jäljellä olevat jokirapukannat vahvistuvat ja uusia jokirapualueita perustetaan istutusten avulla. Tavoitteena on elinvoimaiset jokirapukannat alueella.</p>	<p>Ravustuksen säätely. Istutukset. Täplärapukannan rajoitustoimet. Tiedotus.</p>	<p>Toteutumista mitataan koeravustusten saalismäärien perusteella.</p>
Osatavoite 4			
<p>Alueen keskeisistä kala- ja rapukannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kala- sekä rapukantojen tilaan liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus- ja hoitotoimien toimivuuden ja riittävyuden arviointiin.</p>	<p>Alueen kala- ja rapukantoja koskevan seurannan toteuttaminen. Muualla tuotetun tiedon seuraaminen. Osatavoite 9 eli kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen saalistietojen kerääminen.</p>	<p>Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.</p>	

Kalastus	Osatavoite 5		
	Alue kehittyy kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa myös lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon.	Kalastukseen liittyvän infrastruktuurin kehittäminen. Yhteistoiminnan ja yhteislupajärjestelmän kehittäminen (Osatavoite 7). Koululaisille, nuorille ja erityisryhmille suunnatut tapahtumat. Kalakantojen tila (Osatavoite 1). Kalastusmahdollisuuksista tiedottaminen.	Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun jokialueen vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista saadaan parempaa tietoa.
	Osatavoite 6		
	Jokialueen ja suiston paikallisesti tärkeä nahkiaispyynti säilyy osana alueen kalastuskulttuuria. Pyynti mitoitetaan kestäväksi siten, että edellytykset säilyvät vahvana myös jatkossa.	Pyynnin säätely. Pyyntikirjanpito. Nahkiaiskantaa koskevan seurannan toteuttaminen.	Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun alueen nahkiaiskannan tilasta sekä nahkiaispyynnin saaliista saadaan tarkempaa tietoa.
	Osatavoite 7		
	Jokialueelle kehittyy kestäviin jokirapukantoihin perustuva ravustuskulttuuri. Ravustuslupien myynti alueittain aloitetaan, kun jokirapukannat ovat vahvistuneet pyynnin kestäväälle tasolle.	Pyynnin säätely. Saaliskirjanpito. Rapukantaa koskevan seurannan toteuttaminen. Lupamyynnin ja ravustuksen järjestäminen. Tiedottaminen.	Toteutumista arvioidaan myytyjen ravustuslupien sekä koeravustussaaliiden yksilötiheyksien kehityksen perusteella.
	Osatavoite 8		
Osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden järjestäytymistä ja vesialueiden yhdistämistä nykyistä isompiin kokonaisuuksiin selvitetään ja edistetään. Tämä on käytännössä edellytys sille, että alueelle saadaan myöhemmin mahdollisesti muodostumaan yhtenäislupa-alueita, jotka lisäävät kalastuksen laatua ja alueen houkuttelevuutta vapaa-ajankalastuskohteena.	Osakaskuntien ja yksityisten vesialueiden yhteystietojen päivitys ja tiedot kalatalousalueen kotisivuille. Selvitetään osakaskuntien ja muiden omistajayksiköiden kiinnostusta järjestäytymiseen ja yhdistymiseen, sekä yhtenäislupa-alueiden perustamiseen.	Toteutumista mitataan yhteistoiminnan määrän lisääntymisenä, yhtenäislupa-alueiden pinta-alan kehityksenä ja myytyjen lupien tuottona.	
Osatavoite 9			
Kalatalousalue tuntee alueen kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista edistetään säännöllisin kalastustiedusteluin.	Säännöllisesti toteutettavat kalastustiedustelut. Sähköisten saalistietojen keruujärjestelmien kehityksen seuraaminen ja käyttöönotto.	Toteutumista arvioidaan tehtyjen selvitysten pohjalta asiantuntija-arvioina.	

LIITE 5.

Yhteenveto järvesistöjen kalakantoihin ja kalastukseen liittyvistä osatavoitteista, keinoista ja mittareista.

	Osatavoite 1	Keinot	Mittarit
Kalakannat	Kalastukselle keskeisten lajien kannat pysyvät elinvoimaisina. Järvialueiden kalakannat perustuvat pääosin luonnonvaraiseen lisääntymiseen. Kangasjärven ja Peurajärven siikakannat ja niistä saatavat saaliit perustuvat edelleen istutuksiin, joita jatketaan. Suurjärven erityiskalastuskohdetta ylläpidetään säännöllisin kirjolohi-istutuksin.	Kalastusrajoitukset ja -säännöt. Elinympäristökunnostukset. Istutukset. Vaikuttaminen alueelle tulevaan kuormitukseen mm. lausuntojen ja muun edunvalvonnan avulla.	Toteutumisen mittaamista ja tavoitteita tarkennetaan, kun tietoa vapaa-ajankalastuksen saaliista ja muuta tietoa kalakannoista saadaan lisää.
	Osatavoite 2		
	Järvialueiden kalakannoista saadaan suunnittelukauden aikana uutta käyttökelpoista tietoa, jota voidaan hyödyntää seuraavaa suunnittelukautta koskevien kalastuksen ohjaukseen ja kalakantojen tilaan liittyvien tavoitteiden asettamisessa. Tiedon tarpeet liittyvät erilaisten ohjaus- ja hoitotoimien toimivuuden ja riittävyyden arviointiin.	Alueen kala- ja rapukantoja koskevan seurannan toteuttaminen. Muualla tuotetun tiedon seuraaminen. Osatavoite 4 eli kaupallisen ja vapaa-ajankalastuksen saalistietojen kerääminen.	Toteutumista arvioidaan asiantuntija-arvioina.
Kalastus	Osatavoite 3		
	Järvet säilyvät ja kehittyvät kiinnostavana vapaa-ajankalastuksen kohteena. Vapaa-ajankalastus tuottaa myös lupatuloja vesialueiden omistajille ja kalavesien hoitoon. Pyrkimyksenä on pitää alueen vapaa-ajankalastuksen määrä kalakantojen kestävästä käytön edellyttämällä tasolla.	Kalastukseen liittyvän infrastruktuurin kehittäminen. Koululaisille, nuorille ja erityisryhmille suunnatut tapahtumat. Kalakantojen tila (Osatavoite 1). Kalastusmahdollisuuksista tiedottaminen.	Toteutumisen mittaamista tarkennetaan myöhemmin, kun järvien vapaa-ajankalastuksesta ja saaliista saadaan parempaa tietoa.
	Osatavoite 4		
	Kalatalousalue tuntee kalatalouden kannalta tärkeimpien järvien kalastajarakenteen ja heidän saaliinsa kohtuullisella tarkkuudella. Tämä on tietoon perustuvan kalastuksen ohjauksen ja sääntelyn ydin. Tämä osatavoite on pitkän tähtäimen tavoite, jonka toteutumista edistetään mm. saalispalautetietojen keräämisellä.	Säännöllisesti toteutettavat kalastustiedustelut. Kirjanpitokalastajat. Sähköisten saalistietojen keruujärjestelmien kehityksen seuraaminen ja käyttöönotto.	Toteutumista arvioidaan tehtyjen selvitysten pohjalta asiantuntija-arviona.

LIITE 6.

Jokialueita koskevat kalastusrajoitukset ja säännöt:

- Kaikki rasvaevälliset taimenet pitää viipymättä vapauttaa takaisin jokeen ja saaliiksi saa ottaa ainoastaan rasvaeväleikattuja taimenia
- Talvikkotaimenet tulee viipymättä vapauttaa takaisin jokeen
- Vapautettavia rasvaevällisiä taimenia sekä talvikoita käsitellään kostutetuin käsin ja turha vedestä pois nostaminen esim. valokuvaamiseksi on kielletty
- Rasvaevättömän taimenen osalta alamitta on 50 cm
- Harjuksen alamitta 40 cm
- Rasvaevättömiä taimenia suositellaan otettavan saaliiksi enintään 2 kalaa/vuorokausi/kalastaja
- Harjuksia saa ottaa saaliiksi enintään 2 kalaa/vuorokausi/kalastaja
- Kaikessa kalastuksessa sallitaan vieheissä vain väkäsettömät koukut – yksi kolmihaarakoukku tai kaksi yksihaarakoukku
- Nostokoukun käyttö on kielletty
- Suositus käyttää solmuttomasta havaksesta valmistettua haavia
- Verkkojen sekä muiden kiinteiden pyydysten käyttö koko jokialueella on kielletty
- Pilkkiminen koko jokialueella on kielletty. Mateenpilkintä on kuitenkin sallittua 1.1.–28.2. Lapväärtin-Isojoen alaosalla ruuhihuoneilta alavirtaan ja Teuvanjoella Tiilitehtaanmäen riippusillasta alavirtaan
- Kaikki muu kalastus paitsi nahkiaisien pyynti on kiellettyä jokialueilla 1.9.–31.3.
- Mateen talvinen katiska ja rysäpyynti on sallittua 1.1.–28.2. Lapväärtin-Isojoen alaosalla ruuhihuoneilta alavirtaan ja Teuvanjoella Tiilitehtaanmäen riippusillasta alavirtaan
- Taimenen sekä harjuksen lisääntymisen turvaamiseksi kovilla kivi- ja sorapohjaisilla koski- ja virta-alueilla otetaan käyttöön kahluukielto, joka on voimassa 1.9.–31.5.
- Noudatetaan liikkuvan kalastuksen periaatetta, kalapaikkoja ei saa varata
- Veneestä kalastus jokialueella on kokonaan kielletty, lukuun ottamatta Lapväärtin-Isojoen alaosaa ruuhihuoneilta alavirtaan

LIITE 7.

KRISTIINANKAUPUNGIN-ISOJOEN KALATALOUSALUEEN JOKIRAVUN SUOJELUSUUNNITELMA

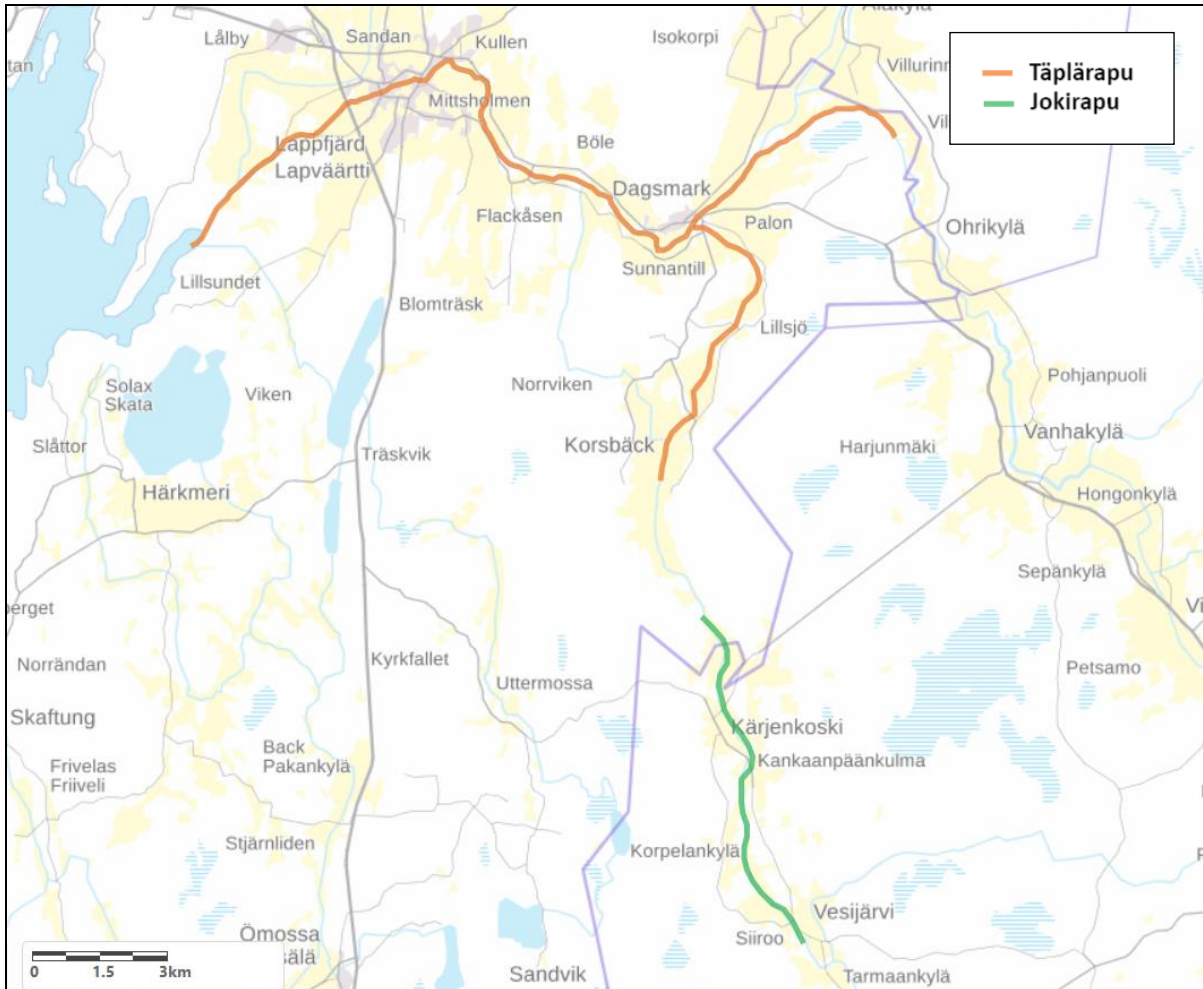
Sisältö

1. Tausta ja tavoitteet	1
2. Rapukantojen käyttöä ja hoitoa ohjaavat asetukset ja strategiat	2
2.1. EU:n vieraslajiasetus ja täplärapujen hallintasuunnitelma	2
2.2. Kansallinen rapustrategia vuosille 2019–2022	3
3. Jokirapujen esiintyminen, hoito ja suojele Lapväärtin-Isojoella ja Teuvanjoella	4
3.1. Jokirapujen hoidon ja suojele lähtökohdat	4
3.2. Jokiravun esiintyminen, runsaus ja kannanhoitotoimet	5
4. Täplärapukannat, niiden levinneisyys ja hallinta	6
4.1. Täplärapujen esiintyminen	8
4.2. Täplärapujen leviämisen estäminen tai hävittäminen	8
5. Rapuruton esiintyminen ja torjunta	9
5.1. Rapurutto	9
5.2. Rapuruton leviämisen estäminen	10
6. Kaupalliseen ravustukseen ja ravustusmatkailuun soveltuvat alueet	11
7. Ravustuksen järjestäminen ja seuranta	12
7.1. Ravustusoikeuksien jakaminen	13
7.2. Pyynnin mitoitus	13
8. Kirjallisuus	14

1. Tausta ja tavoitteet

Kansallinen rapustrategia vuosille 2019–2022 edellyttää, että kalatalousalueen tulee sisällyttää käyttö- ja hoitosuunnitelmaansa erillinen raputaloutta koskeva osio, jossa määritellään täplärapukantojen hallintatoimet ja jokirapukantojen suojelutoimet mukaan lukien rapuruton leviämisen estäminen. Vaatimusten taustalla on jokirapukantojen nopea väheneminen ja lajin luokittelu erittäin uhanalaiseksi (Hyvärinen ym. 2019) sekä täpläravun luokittelu EU-tasolla haitalliseksi vieraslajiksi. Lisäksi kalastuslain mukaan käyttö- ja hoitosuunnitelmassa tulee määritellä kaupalliseen kalastukseen/ravustukseen ja kalastusmatkailuun hyvin soveltuvat alueet.

Lapväärtin-Isojoen alueella tavataan suomalaista jokirapua ja Pohjois-Amerikasta kotoisin olevaa täplärapua. Täplärapu sietää rapuruttoa jokirapua paremmin. Täplärapujen rapuruton sieto on jokirapujen kannalta ongelma, sillä täplärapukannat ylläpitävät rapuruttoa esiintymisvesissään pysyvästi. Täplärapujen istuttaminen on ollut kiellettyä kaikissa vesissä vuodesta 2016 lähtien EU-vieraslajidirektiivin tultua voimaan. Olemassa olevien täplärapukantojen hyödyntämistä uusi rapustrategia ei rajoita, vaan kannustaa täplärapukantojen tehokkaaseen ja suunnitelmalliseen hyödyntämiseen. Teuvanjoella on tavattu ainoastaan suomalaista jokirapua, mutta kanta on vahvasti taantunut tai hävinnyt kokonaan.

Kuva 1. Nykytietoon perustuvat, suuntaa antavat jokiravun ja täpläravun esiintymisalueet Lapväärtin-Isojoella (MML).

Tässä suunnitelmassa on hyödynnetty niin sisällöllisesti kuin rakenteellisesti Luonnonvarakeskuksen julkaisua "Luonnos Pohjois-Päijänteen kalatalousalueen raputaloudelliseksi käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi vuosille 2019–2024" (Erkamo ym. 2019). Suunnitelmassa ei käsitellä rapujen ekologiaa, elinympäristövaatimuksia eikä rapukantojen hoidon perusteita, joten rapukantojen hoidon ja seurannan käytännön toteutuksesta ja suunnittelusta vastaavia suositellaan tutustumaan perusteellisesti kalavarojen käyttö ja hoito -oppaaseen sekä kansalliseen rapustrategiaan.

2. Rapukantojen käyttöä ja hoitoa ohjaavat asetukset ja strategiat

2.1. EU:n vieraslajiasetus ja täplärapujen hallintasuunnitelma

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) Nro 1143/2014 haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta tuli voimaan 1.1.2015 ja sitä koskeva täytäntöönpanoasetus unionin kannalta haitallisten vieraslajien luettelosta (EU) 2016/1141 tuli voimaan 3.8.2016. Täplärapu sisältyi luettelon lajeihin ja sitä niin ollen koskevat EU:n vieraslajiasetuksen säädökset, jotka mm. edellyttävät jäsenmaita laatimaan ja toimittamaan EU:lle 18 kk kuluessa täytäntöönpanoasetuksen voimaantulosta kansallisen haitallisten vieraslajien

hallintasuunnitelman. Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyi hallintasuunnitelman haitallisten vieraslajien torjumiseksi 13.3.2018 (Huusela-Veistola ym. 2017).

2.2. Kansallinen rapustrategia vuosille 2019–2022

Kansallinen rapustrategia hyväksyttiin vuonna 2014. Pian sen jälkeen annettiin edellä mainittu EU:n vieraslajiasetus ja uusi kansallinen kalastuslaki (379/2015) ja -asetus sekä laki vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta (ns. kansallinen vieraslajilaki, 1709/2015) sekä sen perusteella annettu asetus. Viimeksi mainituissa säädetään kansallisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) Nro 1143/2014 (EU:n vieraslajiasetus) soveltamisesta. Koska täpläravun asema muuttui uuden lainsäädännön myötä radikaalisti, MMM asetti työryhmän päivittämään kansallisen rapustrategian nykyllä lainsäädännön mukaiseksi. Työryhmän esitys valmistui joulukuussa 2018 (Kansallinen rapustrategia). Ministeriö hyväksyi sen ja se julkaistiin 5.4.2019.

Kansallinen rapustrategia antaa puitteet rapukantojen hoidolle. Strategiassa Suomen sisävedet on jaettu neljään ryhmään sen mukaan, kuinka hyvät edellytykset eri alueilla on harjoittaa jokirapuihin perustuvaa raputaloutta. Tavoitteena kaikilla alueilla on jokirapukantojen säilyttäminen ja lisääminen sekä täplärapujen ja rapuruton leviämisen estäminen ja hallinta. Jokirapujen suoja- ja hoitoalueilla toimenpiteet täplärapukantojen rajoittamiseksi tai poistamiseksi ovat jyrkempiä kuin luvallisesti perustettujen täplärapukantojen alueilla, joissa pääpaino on täplärapukannan tehokkaassa ja kestävässä hyödyntämisessä. Molempia rapulajejamme pyritään hyödyntämään tehokkaasti.

Täplärapujen hallintasuunnitelma sisältyy myös päivitettyyn kansalliseen rapustrategiaan, jossa sitä ja sen toimenpanoa on käsitelty laajemmin kuin MMM:n suunnitelmassa haitallisten vieraslajien torjumiseksi. Täpläravun tuottavia kantoja suositellaan hyödynnettäväksi entistäkin tehokkaammin, mutta huolellisesti täplärapujen ja rapuruton leviämistä ehkäisten. Sen sijaan tuottamattomat täplärapukannat tulisi hävittää, jos se vain on taloudellisesti ja teknisesti mahdollista. Tällä hetkellä käytössä ei ole juuri muita hyväksyttäviä hävittämismenetelmiä kuin tehopyynti.

Täplärapujen hävittämisestä todetaan kansallisessa rapustrategiassa seuraavaa:

Vieraslajilain 4 §:n mukaan vedenomistaja on velvollinen poistamaan uudet täplärapuesiintymät mahdollisimman nopeasti, ennen kuin ne leviävät laajemmalle. Jos hävittäminen ei onnistu, tai sen voidaan ennakolta arvioida edellyttävän kohtuuttomia kustannuksia, täplärapukannan kasvua ja leviämistä tulee pyrkiä estämään suunnitelmallisesti ja tehokkaasti. Vieraslajilain 17§ mukaan ELY-keskus myös voi, tarvittaessa sakon tai teettämisen uhalla, määrätä vedenomistajaa tai haltijaa hävittämään tarkoituksellisesti ilman lupaa perustetun tai huolimattomuudesta syntyneen täplärapukannan, jos esiintymästä voi aiheutua merkittävää vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle. Tällöin edellytettävien hävittämistoimien kustannusten on kuitenkin oltava kohtuulliset hävittämisellä saavutettavaan hyötyyn nähden.

Oletettavasti pääsääntöisesti täplärapukantojen hävittäminen voi onnistua vain pienissä järvissä, lammissa ja virtavesissä. Pohjois-Suomessa ehkä myös suurien järvien pienialaisten täplärapukantojen hävittäminen voi olla teknisesti ja taloudellisesti mahdollista. Muissa tapauksissa tulee keskittyä kannan leviämisen rajoittamiseen. Täplärapukannan romahtaminen

heikkotuottoiseksi tai lisääntymishäiriöstä aiheutuva väliaikainen kannan heikentyminen voivat parantaa mahdollisuuksia kannan hävittämisen tehokkaan pyynnin avulla.

Jos täplärapuja ei pystytä hävittämään ja luontainen leviämistäjälä jokirapuvesiin on olemassa, tulee täplärapukannan tiheys pyrkiä pitämään niin pienenä, että kannan luontainen levittäytymispaine on mahdollisimman vähäinen. Samalla vähennetään täplärapukannan tuottamien rapuruton leviämistiteiden esiintymistiheyttä vesistössä, mikä voi pienentää rapuruton leviämisen todennäköisyyttä.

Jokirapukantojen suojelemiseksi rapustrategiassa esitetään mm. seuraavia toimenpiteitä:

- Huolehditaan rapujen tarvitsemasta vesiensuojelusta ja –kunnostuksista.
- Piilevän As-tyypin rapuruton esiintymisen kartoittamista jatketaan.
- Kala- ja rapuistutuksissa käytetään tutkitusti taudittomia istukkaita.
- Viranomaiset pyrkivät edistämään tautivapaiden jokirapuistukkaiden viljelyä.
- Kalaistutuksia suunniteltaessa ja istutuslupia myönnettäessä tulee ottaa huomioon, että rapuruttoa ei vahingossa siirretä kalojen tai niiden kuljetusveden mukana. Tämä on erityisen tärkeää, jos kalaistukkaita tuottavan laitoksen vedenottovesistössä tiedetään olevan täplärapukanta. Kalanviljelylaitoksilla ei ole seurantaa eikä luokitusta koskien raputauteja, joten vastuu riskiarvioinnista jää kalaistukkaiden ostajalle.
- Rapuruttovesistä tiedotetaan internetsivuilla ja vesistöjen avainkohteissa.
- Jokirapujen esiintyminen tulee selvittää ja ottaa huomioon vesi- ja ympäristöluvuissa.

Jokirapu on arvioitu Suomen lajien uhanalaisuusraportissa ”Punainen kirja 2019” erittäin uhanalaiseksi (Väinölä ym. 2019). Jokirapujen rauhoittamista ei kuitenkaan pidetä toistaiseksi tarpeellisenä, sillä jokirapukantoja ei uhkaa liikapyynti vaan tuhoisa taudinaiheuttaja. Niin suomalaiset kuin ruotsalaiset asiantuntijat ovat nähneet jokirapukantojen hyödyntämisen suojelun kannalta hyväksi, koska niin kauan, kun kanta tuottaa taloudellista ja virkistyksestä hyötyä, se koetaan hyödyntäjien piirissä pelkkää suojeluarvoa arvokkaammaksi ja sitä halutaan suojella tehokkaasti.

3. Jokirapujen esiintyminen, hoito ja suojele Lapväärtin-Isojoella ja Teuvanjoella

Lapväärtin-Isojoen alueella jokirapua esiintyy tietävästi ainakin Kärjenjoen alueella (Kuva 1.) Kärjenjoen jokirapukantaa uhkaavan rapuruton siirtymisriski on merkittävästi kohonnut joen pääuomassa elävien täplärapujen vuoksi. Siksi Kärjenjoen jokirapukantaa tulee suojella aiempaa suunnitelmallisemmin. Jokirapuja kannattaa suojella Lapväärtin-Isojoella puhtaasti raputaloudellisin perustein, sillä jokirapu on täplärapua paremmin sopeutunut elämään pienvesissä ja virtavesissä. Teuvanjoen alueella viimeiset todennetut havainnot jokiravuista ovat 2000-luvun alkupuolelta. Mitä todennäköisimmin kanta on hävinnyt jokialueelta kokonaan.

3.1. Jokirapujen hoidon ja suojelun lähtökohdat

Olemassa olevan jokirapukannan lisäksi kalatalousalueen kannattaa pohtia onko Lapväärtin-Isojoen vesialueilla vielä sellaisia riittävän kaukana pääuoman täplärapualueesta olevia latvavesiä, joihin

kannattaisi yrittää palauttaa tai kotiuttaa jokirapuja. Myös Teuvanjoen osalta jokirapukannan palauttamisen mahdollisuudet on syytä selvittää. Koska jokirapukantoja huolellisestikin varjeltuna aina silloin tällöin tuhoutuu, tulisi myös panna uusia kantoja alulle. Nykytilanteessa kiireellisintä olisi selvittää tämänhetkisten kantojen tilanne. Yleisesti harvaan jokirapukantaan voi olla syynä se, että ympäristötekijät rajoittavat lisääntymistulosta tai rapujen hengissä säilymistä. Myös rapurutto voi pitää kannan harvana. Tai sitten kanta on kasvussa, mutta ei vain ole vielä kehittynyt tiheämmäksi. Jokirapukannan kehittyminen istutuksesta pyyntivahvuiseksi kestää yleensä 15–30 vuotta. Yleensä jokirapujen palautus- ja kotiutusistutuksia kannattaa tehdä vain parhaisiin kohdevesiin. Ravuille heikosti soveltuvat happamat tai pehmeärantaiset järvet on hyvä pyrkiä pitämään täysin ravuttomina.

Jokirapukantojen hoito on syytä keskittää vesistöjen latvoilla sijaitseviin pienehköihin jokiin ja puroihin. Näissä vesissä toteutetaan jokirapukantojen suojelu- ja elvytystoimia ja niihin mahdollisesti ilmaantuvat täpläraput pyritään poistamaan tai jos se ei onnistu, rajoitetaan niiden leviämistä mahdollisimman tehokkaasti. Tärkeintä on, ettei täplärapuja levitetä uusille alueille. Lisäksi rapuruton siirtymisen estämiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota, koska kaikki mikä täplärapuvesissä tai muissa rapuruttovesissä on kosketuksissa veteen, voi siirtää rapuruttoa muille alueille. Rapuruton riskeistä tiedottaminen onkin tärkein jokirapukantojen suojelutoimenpide.

3.2. Jokiravun esiintyminen, runsaus ja kannanhoitotoimet

Nykytiedon mukaan jokirapuja tavataan Lapväärtin-Isojoen alueella ainakin Kärjenjoen alueelta (Kuva 1). Kanta on saanut alkunsa istutuksesta. Tämän lisäksi on tiedossa viimeisen kymmenen vuoden ajalta yksi 1000 ravun istutuserä Töniluomaan, mutta sen kohtalosta ei ole tietoa. Havaintojen mukaan on hyvin todennäköistä, että istutus ei ole onnistunut. Syynä tähän voivat olla mm. Töniluoman vedenlaadulliset ongelmat. Paikallistietojen mukaan jokirapua esiintyy mahdollisesti myös Heikkilänjoen alaosilla, mutta tästä ei ole täyttä varmuutta. Teuvanjoen jokirapukannan tilasta ei ole ajankohtaista tietoa. Joidenkin lähteiden mukaan viimeiset havainnot jokiravuista ovat 2000-luvun alkupuolelta. Lapväärtin-Isojoki ja Teuvanjoki sijaitsevat kansallisen rapustrategian määrittämällä ns. jokirapujen hoitoalueella, eli valuma-alueilla, joissa ei esiinny lainkaan yli 500 ha järviä. Tällaisten valuma-alueiden katsotaan soveltuvan erityisen hyvin jokirapukantojen hoitoon, mikäli vedenlaatu vain on sopiva.

3.2.1. Jokirapualueet ja rapukantojen säilyttämiseksi ehdotetut toimenpiteet:

Jokirapuja esiintyy Lapväärtin-Isojoen valuma-alueella nykytiedon mukaan Kärjenjoella Kärjenkosken seudulla. Täplärapuja esiintyy paikallisten tietojen mukaan jo melko lähellä alapuolisessa vesistössä ainakin pääuoman alueella Tuimalankoskista alavirtaan ja Kärjenjoessa Merijärven suoralle asti (Kuva 1). Täplärapujen runsautta ja leviämistä on tarpeen seurata ja niiden levittäytymistä pyritään hidastamaan tehopyynnillä sekä tiedottamiseen panostamalla. Heikkilänjoen raputilanne olisi syytä selvittää koeravustuksin, koska joidenkin tietojen mukaan alueella on harjoitettu ravustusta. Teuvanjoella mahdollisesti vielä jäljellä olevan jokirapukannan vahvistamiseksi elinympäristöjen kunnostamiseen sekä vedenlaadun parantamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

3.2.2. Jokirapujen mahdolliset palautus- ja kotiutusalueet

Rapuruton ohella merkittäviä istutusten onnistumiseen vaikuttavia tekijöitä ovat vedenlaatu ja pohjanlaatu (mm. Erkamo ja Rajala 2012). Karkeasti luokiteltuna veden laatu on yleensä hyvä

karuilta kangasmailta tulevissa vesissä ja heikko suoperäisiltä alueilta tulevissa vesissä. Ravut sietävät huonosti happamuutta, joka on tärkein rapuja rajoittava tekijä. Veden happamuuden tulisi olla mieluiten pH-alueella 6,5–8,5. Myös pH-alueella 6–6,5 tavataan rapukantoja, mutta ne ovat usein heikkotuottoisia. Vesissä, joiden pH-luku on jatkuvasti alle 6 tai alkaliniteetti alle 0,05 millimoolia litrassa, ei tavata hyödyntämiskelpoisia rapukantoja. Veden kalsiumpitoisuuden tulisi olla yli 3 mg/litra ja alkaliniteetin yli 0,05 mmol/litra. Hyvässä rapuvedessä on runsaasti kiinteää pohjaa ja suojapaikkoja rapuille sellaisella syvyydellä, jossa vesi pysyy talvella sulana ja hapekkaana. Yksityiskohtainen kuvaus rapuistutuksissa huomioitavista asioista löytyy ”Kalavarojen käyttö ja hoito” -kirjan B-osan rapuluvusta (Erkamo ja Tulonen 2018). Vesissä, joista ravut ovat hävinneet, tulee pyrkiä selvittämään häviämisen todennäköinen syy ja rajoittaako se mahdollisesti edelleen rapujen menestymistä. Erityisesti rapuruton mahdollinen esiintyminen vesistöissä on tärkeä selvittää sumputuskokein. Rapujen istuttamiseen voidaan nähdä ainakin kaksi eri syytä, raputalouden ja ravustuksen edistäminen sekä lajisuojelu. Raputaloudelliset istutukset ovat useimmiten tärkeimmiksi koettuja ja ne kannattaa keskittää potentiaalisesti parhaisiin vesiin. Ratkaisevaa istutustulosten kannalta on tietysti myös se, että rapuruton leviämisen estämisessä onnistutaan.

Tässä suunnitelmassa alueiden soveltuvuutta jokiravuille arvioitiin lähinnä paikallistiedon ja peruskarttatarkastelun avulla. Veden- ja pohjanlaatukysymyksiin kannattaa perehtyä vielä vesistökohtaisesti ennen istutustoimia. Myös etäisyys pääuoman täplärapuesiintymästä on tärkeä peruste potentiaalisia istutusvesiä arvioitaessa.

Potentiaalisiksi jokiravun kotiuttamisvesistöiksi katsotaan Lapväärtin-Isojoella kaikki ne alueet, joilla ei esiinny täplärapua tai rapuruttoa ja joissa vedenlaadullisten tekijöiden katsotaan olevan jokiravun kannalta suotuisia. Tällaisia alueita voisivat olla esim. Lapväärtin-Isojoen pääuoman yläosat riittävän kaukana alaosien täplärapu- ja rapuruttoalueelta, sivujoista Karijoki, Metsäjoki sekä Heikkilänjoki ja Pajuluoma sekä muut jokialueen pienemmät purot ja luomat. Kaikkien em. kohteiden osalta tulee tehdä vielä tarkempia selvityksiä alueen soveltuvuudesta jokiravun elinalueeksi ennen istutusten toteuttamista. Mikäli Teuvanjoen jokirapukannan todetaan hävinneen, jokiravun potentiaalisiksi kotiuttamisvesistöiksi voidaan katsoa pääuoma ja Peninluoma sekä jokialueen vedenlaadultaan suotuisat pienemmät purot ja luomat. Myös erityisesti jokiravun kotiuttamista silmällä pitäen voidaan kunnostaa sopivia jokialueita eri puolilla vesistöjä. Mikäli uusille alueille saadaan perustettua vahvoja jokirapukantoja, tulee kantojen riittävä hyödyntäminen mahdollistaa ylitiheiden populaatioiden välttämiseksi.

4. Täplärapukannat, niiden levinneisyys ja hallinta

Täplärapujen hallintasuunnitelmassa seuraavat toimenpiteet koskettavat kalatalousalueiden toimintaa:

Valvotaan kieltojen noudattamista:

- Täplärapujen istuttaminen ja viljely on kielletty.
- Täplärapuja ei saa siirtää esiintymisvesissään pyyntialueen ulkopuolelle.
- Täplärapujen sumputtaminen muussa kuin siinä vesistöosassa, josta ne on pyydetty.

Tehostetaan täplärapujen vastuullista pyyntiä, käyttöä ja kauppaa:

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, kauppa, ravustajat, järjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Huolehditaan yhteistyössä vesialueen omistajien kanssa, että jokirapujen suoja- ja hoitoalueilla:

- Poistetaan uudet täplärapuesiintymät mahdollisimman nopeasti ennen kuin ne leviävät.
- Estetään täplärapukannan kasvua ja leviämistä suunnitelmallisesti ja tehokkaasti.
- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Metsähallitus, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, järjestöt.
- Aikataulu: jatkuva.

Sisällytetään uusiin kalatalousalueiden käyttö- ja hoitosuunnitelmiin suunnitelma täplärapujen hallinnasta ja leviämisen estämisestä.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kalatalousalueet.
- Aikataulu: vuodesta 2020 alkaen, kun kalatalousalueet on perustettu ja niiden käyttö- ja hoitosuunnitelmien laatimistyö käynnistyy.

Selvitetään mahdollisuuksia ja menetelmiä hävittää täpläravut vesistä.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kunnat, Metsähallitus, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, tutkimuslaitokset, korkeakoulut, järjestöt.
- Aikataulu: 2022–2024.

Selvitetään tarkoituksenmukaisia täplärapukantojen säätelyn menetelmiä ja kannankehitykseen vaikuttavia tekijöitä.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: Luonnonvarakeskus, vesialueiden omistajat, järjestöt.
- Aikataulu: 2022–2024.

Seurataan täpläravun levinneisyyttä EU:n vieraslajiasetuksen ja vieraslajistrategian edellyttämällä tavalla.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, Luonnonvarakeskus, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat.
- Aikataulu: jatkuva tiedonkeruu, tilannekatsaus 3 vuoden välein.

Selvitetään ja edistetään koko täplärapusaaliin tehokkaampaa hyötykäyttöä, jalostusta ja tuotteistusta, jotta täplärapujen tehopyynti on kannattavampaa.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, tutkimuslaitokset, korkeakoulut, jalostusyrietykset.

Lisätään ravustusmahdollisuuksia, edistetään ravustuslupien hallittua saatavuutta ja mahdollistetaan kaupallinen ravustus.

- Vastuu- ja yhteistyötahot: ELY-keskukset, kalatalousalueet, vesialueiden omistajat, järjestöt.

4.1. Täplärapujen esiintyminen

Lapväärtin-Isojoella on tehty täplärapuistutuksia 1990-luvun alussa Dagsmarkin ja Peruksen alueille, sekä mahdollisesti Härkmeribäckeniin. Nykyään jokialueella esiintyy täplärapua tiettävästi ainakin pääuomassa Tuimalankoskista alavirtaan sekä Kärjenjoen alaosilla (Kuva 1). Tarkkaa levinneisyysaluetta ei ole selvitetty ja tarkempi ja laajamittaisempi koeravustus jokialueella tulisikin ensi sijassa toteuttaa. Pienvesissä täpläravut menestyvät yleensä jokirapuja heikommin (poikkeuksena rapuruton vaivaamat vedet), sillä pienvedet jäähtyvät viileinä syksyinä täpläravun kannalta liian nopeasti, jolloin rapujen lisääntyminen epäonnistuu. Asiantuntija-arvioiden mukaan täplärapu myös sietää jokirapua heikommin humuksen vaikutuksia ja happamuutta. Vahvaa tutkimusnäyttöä asiasta ei ole, koska täplärapuja on istutettu melko vähän humuspitoisiin vesiin.

4.2. Täplärapujen leviämisen estäminen tai hävittäminen

Täplärapujen poistaminen on vaikea tehtävä alueilla, minne ne ovat levittäytyneet ja muodostaneet lisääntyvän kannan. Leviämisen estäminen onkin tärkein keino hillitä täpläravun etenemistä, mutta tietyillä alueilla myös rajoittamis- ja poistotoimet voivat tulla kyseeseen. Laajalle levinneen vakiintuneen täplärapukannan täydellinen poistaminen ei nykytiedon valossa ole mahdollista, eikä siihen kannatta uhrata resursseja. Täplärapukantojen poistamisella tai niiden leviämisen tehokkaalla rajoittamisella voitaisiin palauttaa laajoja alueita takaisin jokirapukannoille tai turvata olemassa olevien jokirapukantojen säilyminen.

4.2.1. Tiedotus täplärapujen leviämisen riskeistä

Täplärapujen leviämisen estämiseksi tiedotus on tärkeintä. Sillä voidaan tehokkaimmin ehkäistä lajin tahallista levittämistä uusiin vesiin. Osakaskuntien ja kalatalousalueen tulee tiedottaa ravustajille täplärapuun liittyvistä riskeistä ja keskeisistä faktoista, kuten:

- Täplärapujen istuttaminen ja sumputtaminen muualla kuin siinä vesistöosassa, josta ne on pyydetty, on kiellettyä, rangaistavaa ja rapukantoja vaarantavaa.
- Täpläravut kantavat lähes aina rapuruttoa, joten niiden esiintymisvedet ovat pysyviä rapuruton lähteitä.
- Täplärapuvesien ja muiden vesien välisessä liikenteessä on aina muistettava, että minkä tahansa märkänä tai kosteana säilyvän esineen siirtäminen toiseen vesistöön voi siirtää rapuruton mukanaan.
- Myös täplärapuvesien välisessä liikenteessä kannattaa noudattaa rapuruton siirtymistä ehkäiseviä käytäntöjä, sillä eri vesistöjen rapuruttokantojen virulenssi vaihtelee. Vaikka täpläravut olisivat sopeutuneet elämään tasapainossa oman rapuruttokantansa kanssa, voi toisesta vesistöstä siirtyvä rapuruttokanta aiheuttaa joukkokuolemia ja romahduttaa täpläraputuotannon ainakin joksikin aikaa.

4.2.2. Kannan tiheyden hallinta

Lapväärtin-Isojoen täplärapukanta tulee pitää sellaisena, ettei se pääse kasvamaan ylitiheäksi. Jos kanta kehittyy ylitiheäksi, ravut levittäytyvät hanakammin uusille alueille ja uusiin vesiin. Pyyntiä tulee myös suunnata Kärjenjoen alueelle missä täpläravut voivat helpoimmin levitä uhkaamaan olemassa olevaa jokirapukantaa. Täplärapu voi siis omin avuin levitä vesistöstä toiseen, mutta tällainen leviäminen on hidasta ja sen merkitys on toistaiseksi ollut vähäinen verrattuna ihmisten tekemiin siirtoihin. Rapujen alavirtaan vaeltamista on suurten tulvavirtaamien vuoksi käytännössä

mahdoton estää. Siksi on erittäin tärkeää, ettei vesistöjen latvoille istuteta täplärapuja ja että olemassa olevat kannat pyritään poistamaan latvavesiltä. Yleensä täplärapu ei nouse maalle, mutta jos olosuhteet ovat pakottavat tai epäsuotuisat se pystyy kyllä kulkemaan maalla muutamia kymmeniä tai hyvissä (kosteaa ilma ja tasaista maata) olosuhteissa jopa satoja metrejä. Täplärapu sietää myös melko pitkiä aikoja ilmassa oloa, joka edesauttaa maan yli leviämistä (Banha & Anastacio 2014). Maalle vaeltaminen on todennäköisintä erittäin tiheiden kantojen alueella, missä resurssien niukkuus ajaa ravut etsimään ravintoa ja uusia alueita.

4.2.3. Täplärapukannan hävittäminen

Olemassa olevien täplärapukantojen hävittäminen voi onnistua vain pienissä vesistöissä tai yksittäisen pienialaisen esiintymän osalta. Pitkäaikainen tehokas pyynti voi olla ainoa hyväksyttävä hävityskeino, sillä esim. tietyt rapuihin hyvin tehoavat myrkyt ovat erittäin haitallisia myös muulle vesiluonnolle. Uudet ja pienialaiset täplärapukannat tulisikin pyrkiä hävittämään tehopyynnin avulla mahdollisimman nopeasti, kun se on vielä mahdollista. Täplärapukantojen hävittämisestä tehopyynnillä ei vielä ole juurikaan kokemusta Suomen olosuhteissa. Mikäli täplärapujen lisääntymisessä on ongelmia tai niitä kohtaa joukkokuolema, voi niiden hävittäminen pyytämällä onnistua hieman suuremmistakin lammista, pikkujärvistä tai virtavesistä. Tällöin on tehokkainta käynnistää tehopyynti jo samana vuonna, kun kannan huomataan heikentyneen. Pyyntiteho tulee olla niin suuri, että kutakuinkin kaikki lisääntymiskokoiset ravut saadaan vuosittain poistettua ja sitä tulee jatkaa vuosittain niin kauan kuin viimeisten lisääntymiskokoisten rapujen saannista on kulunut vähintään 4–6 vuotta. Siihen mennessä oletettavasti kaikki viimeisten saalisrapujen poikaset ovat kasvaneet pyyntikokoon. Kanta voi elpyä varsin nopeasti poikasikäluokista, vaikka pyyntikokoisia rapuja ei juuri saataisikaan. Siksi pyyntiä tulisi jatkaa vuosittain niin kauan kuin rapuja saadaan ja vielä sen jälkeenkin, kunnes kaikki poikasikäluokatkin on varmasti saatu pyydettyä. Vesissä, joissa ravuille soveltuvaa elinaluetta on vain rajoitetusti esim. rantojen läheisyydessä ja muu alue on pehmeää mutapohjaa, saadaan ravut pyydettyä tehokkaasti. Vastaavasti, jos ravut ovat levittäytyneet laajalle alueelle syviinkin vesiin, voi niiden kaikkien pois pyytäminen olla mahdotonta. Virtavesissä pyyntiteho saadaan helposti suureksi, koska virran kuljettaman syötinhajun ansiosta merran houkutusalue on moninkertainen seisovaan veteen verrattuna. Kaikkiaan kannan poisto kestää useimmissa tapauksissa noin 10 vuotta. Pienvesissä, etenkin virtavesissä voidaan onnistua selvästi nopeamminkin. Kyse on siis pitkäkestoisesta projektista, joka on sitouduttava viemään loppuun asti. Toisaalta vuosittain vaadittava pyyntiponnistus ei välttämättä ole kovin suuri.

5. Rapuruton esiintyminen ja torjunta

5.1. Rapurutto

Ensimmäinen raputautirekisteriin (Mannonen ym. 2006) kirjattu rapuruttohavainto Lapväärtin-Isojoen alueelta on vuodelta 1947.

Paikallisten asukkaiden, sekä vesialueen omistajien toiveina on ollut jokirapujen istuttaminen Lapväärtin-Isojoen pääuomaan. Vuonna 2018 Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus aloitti tutkimuksen, missä tautivapaita jokirapuja sumputtamalla pyrittiin selvittämään, kuinka hyvin jokirapu Lapväärtin-Isojoen pääuomassa menestyy (Huovinen 2019). Lapväärtin-Isojoen rapusumputuksissa jokiravuilla

todettiin Ps1-tyyppin eli täpläraputyypin rapurutto alimmalla sumputuspaikalla Dagsmarkissa. Vanhakylässä ja Isojoella sumputetuissa jokiravuuissa rapuruttoa ei todettu.

5.2. Rapuruton leviämisen estäminen

5.2.1. Tiedotus rapurutosta

Jokirapujen suojelutoimista tärkeimmät ovat rapuruton ja täplärapujen leviämisen estäminen. Siinä tärkeintä on aktiivinen tiedotus rapuruton vaarasta ja sen leviämisen estämiseen käytettävistä keinoista. Tiedotusta rapurutosta tulee tehdä esim. luvanmyynnin yhteydessä. Ravustus- ja kalastusluvut olisi hyvä myydä erikseen. Silloin mm. ravustustiedustelut voidaan toteuttaa tehokkaasti ja ravustuslunan lunastajille voidaan suunnata kohdennettua tiedotusta. Osakaskuntien oman ohjeistuksen lisäksi voitaisiin jakaa esimerkiksi Kalatalouden keskusliiton vastikään uudistamaa Rapu-esitettä, jossa keskeisimmät ravustajan tarvitsemat tiedot on esitetty tiiviisti. Myös osakaskuntien ja kalatalousalueen järjestämässä tilaisuuksissa, kalatalousalueen internet-sivuilla, paikallislehdissä, Facebook-ryhmissä ja muilla paikallisväestöä tavoittavilla foorumeilla on rapuruttotiedotus paikallaan säännöllisesti. Kunnan ja kylien yhteisissä ilmoituskanavissa tuodaan esiin rapuruton siirtymisriski veneiden ja kalan- tai ravunpyydysten mukana. Tärkeää on tuoda rapurutto ihmisten tietoisuuteen, niin että sitä ei levitetä vahingossa tiedon puutteen vuoksi.

5.2.2. Välineistön desinfiointi

Kalavarojen käyttö ja hoito -oppaan rapuluvussa (Erkamo ja Tulonen 2018) ohjeistetaan rapuruttoa torjumaan seuraavasti: ”Kaikkien vesillä liikkujien tulee toimia siten, että rapurutto ei leviä rapu- tai kalapyydysten, veneiden tai muiden varusteiden välityksellä vesistöstä toiseen. Tehokas rapuruton leviämisen ehkäisijä on pyyntivälineiden desinfiointi. Erityisen huolellinen tulee olla, jos kalustoa tai pyydyksiä joudutaan siirtämään täplärapuvesistä jokirapuvesiin. Veneiden osalta pilssivesien perusteellinen tyhjennys ja pintojen pesu ja lopuksi suihkutusta alkoholilla tai kunnollinen kuivuminen auringonpaisteessa ovat käytännöllisimmät ja useimmiten riittävät toimenpiteet. Höyrypesu on suositeltavaa, jos veneen pinnat sen kestävätkin. Koska täydelliseen desinfiointitulokseen pääseminen on veneiden ja suurten pyydysten, kuten nuottien ja rysien osalta epävarmaa, kannattaa näiden välittömiä siirtoja muista vesistä jokirapuvesiin välttää. Esimerkiksi paksulankaisten pyydysten täydellinen kuivuminen kestää kauan”. Ruokaviraston ohjeet pyyntivälineiden desinfiointiin ovat:

- Keittäminen vähintään kymmenen minuutin ajan, mikäli välineet kestävätkin keittämisen.
- Pakastaminen vähintään kolme vuorokautta -20 asteen lämpötilassa.
- Kuivaaminen saunassa 60–80 asteessa 5–6 tuntia.
- Upottaminen 4-prosenttiseen formaliiniliuokseen tai 75-prosenttiseen väkiviinaliuokseen (esimerkiksi Sinol ja Lasol) vähintään 30 minuutin ajaksi. Formaliinin käyttöä on pyritty rajaamaan välttämättömään ammattikäyttöön sen terveydelle haitallisten vaikutusten vuoksi. Alkoholien lisäksi käteviä desinfiointiaineita ovat aktiivihapen ja happojen yhteisvaikutukseen perustuvat kemikaalit, esim. Virkon S™ on ollut suosittu valmiste helpokäyttöisyytensä vuoksi. Keskeisillä riskialueilla voidaan järjestää pyyntikaluston desinfiointimahdollisuus osakaskunnan puolesta.

5.2.3. Muut rapuruton torjuntatoimet

Salaravustus ja myös muualta tuleva veneliikenne sekä pyydyskalastus ovat ilmeisiä rapuruton levittämisen riskitekijöitä, tulee niihin liittyvän valistuksen ja valvonnan olla riittävää. Rapurutto voi

siirtyä myös eläinten turkissa vesialueelta toiselle, joten minkkien tehostettu loukkupyynti voi olla perusteltua tästäkin syystä. Kansallinen rapustrategia (Erkamo ym. 2019) suosittaa lisäksi muun muassa seuraavia toimenpiteitä: täplärapuvedet tulee löytää helposti myös internetistä, jotta esim. paljon eri alueilla liikkuvat kalastajat voivat suunnitella toimintansa jo ennakolta niin, että rapuruton siirtymisriski on helppo välttää. Näitä tarpeita palvelee, että kussakin osakaskunnassa tai kalatalousalueella keskitetysti kirjataan tunnetut täplärapuvedet vieraslajiportaalin tai kalahavainnot.fi sivuston esiintymäkartalle, mikäli niitä ei siellä vielä ole. Jokirapujen istutuslupia myöntäessään ELY-keskusten tulee edellyttää, että käytettävien istukkaiden taudittomuus on riittävin toimin varmistettu. Tautiturvallisuuden vuoksi suositellaan viljeltyjen istukkaiden käyttöä. Ruokavirasto arvioi, ettei sillä ole edellytyksiä luonnonpopulaatioiden hyväksymiseksi istukastuotantoon. Koska jokirapuistukkaiden viljelytuotanto on nykyisellään varsin vähäistä, on kuitenkin toistaiseksi oltava mahdollista käyttää istutuksissa myös luonnonvesistä pyydettyjä istukkaita, joiden taudittomuus on varmistettu kunkin istutuserän osalta erikseen. Ruokaviraston taudittomiksi toteamia ja istutusluvan saaneita istukkaita olisi hyvä ennen mittavia istutuksia sumentaa istutusvedessä sen toteamiseksi, ettei istutusvedessä ole rapuruttoa. Kalastuslain 51 § sumentuskielto ei koske tällaista tapausta, sillä tässä on kyse pikemmin viivästetystä istutuksesta kuin rapujen säilyttämisestä. Täplärapujen pyyntivesistön ulkopuolinen säilytys ja välivarastointi rapujen lajittelua ja edelleen toimittamista varten sallitaan vain tiloissa, joista rapujen karkaaminen on estetty ja joissa vettä ei vaihdeta rapujen säilytysastioissa tai sitä kierrätetään tehokkaasti. Säilytys- ja lajittelutiloissa käytetty vesi tulee suodattaa maahan tai johtaa kunnalliseen puhdistuslaitokseen johtavaan viemäriin. Kalastutuksia suunniteltaessa ja istutuslupia myönnettäessä tulee ottaa huomioon, että rapuruttoa ei vahingossa siirretä kalojen tai niiden kuljetusveden mukana. Tämä on erityisen tärkeää, jos kalaistukkaita tuottavan laitoksen vedenottovesistössä tiedetään olevan täplärapukanta. Toistaiseksi kalaistutuksia suunniteltaessa ei ole juurikaan huomioitu mahdollisuutta siirtää kuljetusveden mukana rapuruttoitaita. Hyvin todennäköisesti näin on levitetty rapuruttoa joihinkin istutusvesiin. Kalanviljelylaitoksilla ei ole seuranta- eikä luokitusta koskien raputauteja, joten vastuu riskiarvioinnista jää kalaistukkaiden ostajalle. Kalakuljetuksiin liittyviä käytäntöjä ja riskin alentamiseen liittyviä toimenpiteitä, kuten vedenvaihtoja olisi tutkittava ja ohjeistettava. Vaikka rapuruton itiömääriä on nyky menetelmin mahdollista arvioida vedestä, määritykset eivät ole vakiintunutta diagnostiikkaa, eivätkä sulje pois itiöiden esiintymisen mahdollisuutta esimerkiksi kalan pintalimassa.

6. Kaupalliseen ravustukseen ja ravustusmatkailuun soveltuvat alueet

Kalastuslaki edellyttää, että käyttö- ja hoitosuunnitelmissa osoitetaan alueita kaupallisen kalastuksen (ja kaupallisen ravustuksen) käyttöön. Kaupalliseen ravustukseen ja ravustusmatkailuun soveltuvat periaatteessa kaikki vesialueet, joilta saadaan hyvin rapuja. Toiminnan sosiaalisen hyväksyttävyyden kannalta ammattimainen toiminta on hyvä ohjata alueille, joissa se häiritsee mahdollisimman vähän muuta vesienkäyttöä. Koska kaupalliset ravustajat käyttävät yleensä suuria määriä toisiinsa selkäsiimalla kytkettyjä mertoja, ei niillä voida pyytää mökkirantojen tuntumassa ainakaan kesälomakaudella tai alueilla, joissa harrastetaan runsaasti vapakalastusta. Syys-lokakuulla tällainen pyynti voidaan helpommin hyväksyä. Kaupallinen ravustus edellyttää virkistysravustusta suurempia lupakiintiöitä tai muita laajamittaisen pyynnin mahdollistavia järjestelyjä. Edellytyksiä kovin laajaan kaupalliseen ravustukseen Lapväärtin-Isojoella ja Teuvanjoella ei voida katsoa nykytilanteessa juuri

olevan, mutta pienimuotoinen kaupallinen pyynti voi olla mahdollista ja tarpeellista, mikäli muu pyynti on vähäistä.

Matkailuravustus on olosuhdesidonnaisempaa kuin muu ansiopyynti. Jotta ravustuskokemus olisi mahdollisimman miellyttävä, tulisi pyyntialueen olla luonnoltaan kaunis, rauhallinen ja mielellään kovimmilta tuuilta suojattu. Yksikkösaaliiden ei sen sijaan tarvitse olla yhtä suuria kuin muussa kaupallisessa pyynnissä, koska pyytäjät eivät välttämättä syö saaliiksi saamiaan rapuja, vaan usein matkailuyrittäjän jo edellisenä päivänä keittämiä rapuja. Edellytyksiä kovin laajaan matkailuravustukseen jokialueilla ei voida katsoa nykytilanteessa juuri olevan, mutta pienimuotoinen matkailuun liittyvä pyynti voisi olla mahdollista.

7. Ravustuksen järjestäminen ja seuranta

Seuraavassa on Erkamon ja Tulosen (2018) antamia yleisluontoisia ohjeita ravustuksen järjestämisestä ja seurannasta. Yksityiskohtaisemmat menettelyt on harkittava paikallisten olosuhteiden mukaisesti. ”Ravustuksen järjestämiseen liittyvät yksityiskohdat riippuvat paljolti siitä, minkälaisia tavoitteita ravustukselle on päätetty asettaa. Esimerkiksi sosiaalisen kestävyys toteutumiseksi olisi hyvä kuulla mahdollisimman laajalti eri intressiryhmiä. Ravustuksen järjestäminen ekologisesti kestäväällä tavalla taas vaatii tietoa vesistön ravuntuottokyvystä ja eri menettelyjen vaikutuksesta rapukannan kehitykseen. Siksi tärkeintä olisi järjestää heti alun pitäen luotettava saalisseuranta, jonka avulla voidaan arvioida rapukannan vasteita pyyntipaineeseen tai muuttuneisiin kannansäätytoimiin. Saalisseurannan tulee perustua saalistiedusteluihin tai kattavaan saaliskirjanpitoon. Myös muutamien aktiivisten ravustajien kirjanpito yhdistettynä esim. joka 3.–5. vuosi tehtävään tiedusteluun on hyvä käytäntö. Saalistiedustelulla saadaan selville suuret linjat ja pitkäaikaiskehitys. Kirjanpitojen perusteella nähdään kannan rakenteessa tapahtuvat nopeat muutokset, jolloin on mahdollista reagoida muutoksiin ajoissa. Kirjanpidon tulee kattaa päiväsaaliit kokoluokittain vähintään 2 cm luokkaväleihin. Jos mahdollista, 1 cm luokkaväli on suositeltava. Jokaista pikkurapua ei välttämättä tarvitse mitata, sillä kokenut ravustaja osaa arvioida pituuden riittävällä tarkkuudella. Jos käytetään 2 cm luokkaväliä, olisi hyvä tehdä 2–3 kertaa pyyntikaudessa otosmittaus, jossa valikoimattomasta noin 100 ravun otoksesta määritetään kaikkien rapujen pituus mittaamalla. Hyödyllisin seurantajärjestelmä on sellainen, jossa ravustusluvat myydään erillään kalastusluvasta ja ravustusluvan saannin ehdoksi asetetaan edellisvuoden saaliskirjanpidon palauttaminen. Saaliskirjanpito on pieni vaiva, eikä tunnu kohtuuttomalta, kun siihen tottuu alun pitäen. Kattava saaliskirjanpito luo varmimman pohjan hoitotoimenpiteiden suunnittelulle. Jos ei haluta asettaa saaliskirjanpitoa ehdottomaksi vaatimukseksi, kannattaa kuitenkin palkita kirjanpidon palauttaneita esim. muita suuremmalla lupamäärällä, sillä ravustuskirjanpito on edullinen ja luotettava menetelmä arvioida saalismäärää ja rapukannan kehitystä. Jos saaliskirjanpidon palauttavien ravustajien määrä jää pieneksi suhteessa kaikkiin luvan lunastaneisiin, kirjanpidosta saatu kuva voi jäädä virheelliseksi. Saalistiedustelut eivät anna yhtä tarkkaa kuvaa kuin kattava saaliskirjanpito, mutta suurilla vesialueilla, jossa on paljon ravustajia, saalistiedustelu on usein helpommin toteutettavissa.” Laadukkaan seurannan järjestämistä ja seurantatiedon keräämistä tulevaa pyynnin mitoitus varten voidaan pitää yhtenä tämän suunnitelmakauden keskeistä tehtävistä. Myös muut ravustuksen järjestämiseen liittyvät asiat, kuten lupien myöntämisen perusteet, lupien hinnoittelu ja ravustuksen mitoitus, on syytä suunnitella huolellisesti. Ravuille ei ole säädetty pyyntimittaa kalastusasetuksessa. Sekä täplärapu että jokirapu kestävät melko hyvin

pyyntipainetta, eikä niiden kantoja ole helppo pyytämällä hävittää, jos lisääntymisolosuhteet ovat kunnossa. Kotiutus- tai palautusistutuksen jälkeen kannattaa asettaa ravustuskielto ja jatkaa sitä, kunnes kanta on valmis hyödynnettäväksi.

7.1. Ravustusoikeuksien jakaminen

Vesialueen ravustuksesta päättävät osakaskunnat. Oikeus ravustamiseen on osakaskunnan osakkaalla. Kylässä asuvalla on ehdollinen oikeus saada ravustaa hänelle osoitetulla alueella ja tavalla, vaikka hän ei ole osakaskunnan jäsen. Joillakin vesialueilla ravustuslupia myydään myös paikkakuntalaisille, mökkiläisille ja muille halukkaille. Pyydyskiintiö on määritettävä vesialueen rapukannan arvioidun tuottavuuden perusteella ja kiintiö jaetaan halutulla tavalla ravustajaryhmien kesken. Pyytäjää kohden myydään mertalupia vesialueen koon, rapukannan tuoton ja ravustajien määrän perusteella. Pienvesiin voidaan lupa myöntää yleensä 5–10 rapumerralle. Mertaluvan hinta kannattaa sovittaa sellaiseksi, että rapukannan tuottoon perustuva mertakiintiö saadaan kokonaisuudessaan käyttöön. Luvat kannattaa myydä jokikohtaisesti. Tämä vähentää pyydysten siirtelyä alueelta toiseen, jolloin rapuruton ja täpläravun leviämiskasvu vähentyy. Uusissa tai elvytetyissä jokirapuvesissä ravustuslupien myynti samoin kuin pyyntioikeuksien myöntäminen osakaskunnan jäsenille kannattaa aloittaa vasta, kun yksikkösaaliit ovat laajalla alueella vähintään kaksi rapua mertayötä kohden. Yleensä tämä on pienimmissä vesissä mahdollista jo 8–10 vuoden kuluttua ensi istutuksesta. Liian harvaa kantaa ei pidä pyytää, sillä pyynti hidastaa oleellisesti kannan kasvua. Pyynti myös kasvattaa rapuruton riskiä.

7.2. Pyyntin mitoitus

Ravunpyynnin mitoittamisen tueksi on saatavilla erittäin niukasti Suomen oloihin soveltuvaa tietoa. Kattavia ravustuskirjanpitoja ja kalastustiedusteluja on toteutettu vain vähän, tai niiden tietoja ei ole julkaistu. Tietoon perustuva kannan säätely on mahdollista vasta, kun tunnetaan ainakin kokonaisuudella ja pyyntiponnistus pitkähkoltä ajanjaksolta. Eduksi on, jos on saatavilla vertailutietoa erityyppisistä vesistä suunnilleen samoilta leveysasteilta, vastaavista lämpöoloista. Luonnonvarakeskuksen aineistojen perusteella (Erkamo ja Tulonen 2018) Etelä-Suomen tehokkaasti pyydytyissä vesissä täplärapurapusaaliin pitkäaikaiskeskiarvo on vaihdellut välillä 13–54 rapua hehtaarilta, eikä liikapyynnin merkkejä ole havaittu. Ainakin tällainen pyyntiteho on siis osoittautunut kestäväksi. Jos poistettujen täplärapujen keskipituus on 11 senttimetriä ja keskipaino 45 grammaa, keskisaalis on ollut 0,6–2,4 kilogrammaa vesialuehehtaarilta. Ekologisesti kestävä jokirapusaaliit ovat samaa luokkaa tai hieman suuremmat, sillä jokirapuja pyydetään keskimäärin pienemmistä vesistä, joissa tuottavan rantavyöhykkeen osuus kokonaisvesialasta on suhteellisesti suurempi kuin isommissa vesissä. Optimaalisissa oloissa lampien ja pikkujärvien kestävä rapusaalis voi olla jopa toistakymmentä kiloa rapuja koko vesipinta-alaa kohden laskettuna ja virtavesissä jopa useita kymmeniä kiloja hehtaarilta. Pääosassa latvavesiä veden ja pohjan laatu ovat kuitenkin heikentyneitä, eikä näin korkeaan saalistason päästä kuin harvoissa vesissä. Vaikka muilta vesiltä saatujen saalistietojen perusteella ja vesistöistä aiemmin saatujen rapusaaliiden perusteella voidaan arvioida saalistopotentialin suuruusluokkaa, käytännössä kullekin vesialueelle kulloinkin sopiva pyynti-intensiteetti joudutaan hakemaan vesistökohtaisen pitkäaikaisseurannan avulla. Useimmiten ei ole tarpeen rajoittaa pyynnin määrää kovin voimakkaasti eikä asettaa rapuille alamittaa. Pyyntin vaikutuksia arvioidessa tulee huomata, että osa vaikutuksesta näkyy vasta vuosien päästä. Jos esimerkiksi rapujen määrää vähennetään tehokkaalla pyynnillä, pienempien rapujen kasvu ja eloonjäanti paranevat ja tulevina vuosina saadaan ehkä enemmän ja suurempia rapuja. Tästä syystä

etenkin kovin tiheissä kannoissa tehopyynti näyttäisi yleensä lisäävän suurten rapujen saalismäärää tulevana vuosina. Ranta (2016) esittää seuraavat rapujen yksikkösaaliista riippuvat suositukset ravustuksen ohjaamiseen. Niitä voidaan hyvin pitää suuntaa antavana toimintaohjeena. Ohje soveltuu molemmille rapulajeillemme. Suositukset ravustuksen säätelyyn koekalastuksen perusteella:

- 2 rapua/merta/yö -> alle 10 cm kannattaa laskea takaisin. Voidaan aloittaa laajamittaisempi ravustus.
- 3–5 rapua/merta/yö -> alle 10 cm kannattaa laskea takaisin. Ravustusta voidaan edelleen lisätä.
- 5–10 rapua/merta/yö -> lisätään pyyntiä ja myös alle 10 cm rapuja voidaan ottaa saaliiksi jonkin verran. Rapuja ei tule siirtää uusille alueille (kiellettyä).
- >10 rapua -> Alle 9 cm rapuja voidaan poistaa voimakkaastikin. 9–10 cm ravut kannattaa vapauttaa pyyntipaikalle kasvamaan seuraavaa vuotta varten.

8. Kirjallisuus

Banha, F. ja Anastacio, P.M. 2014. Desiccation survival capacities of two invasive crayfish species. Knowledge and management of aquatic ecosystems 413, 01.

Erkamo, E. ja Rajala, J. 2012. Raputalouden elinkeinopotentiaalit Etelä-Savossa. RKTL:n työraportteja 6/2012. 39 s. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos.

Erkamo, E. ja Tulonen, J. 2018. Rapukantojen hoito. Teoksessa Salminen, M. ja Böhling, P. (toim.) Kalavarojen käyttö ja hoito. Luonnonvarakeskus 608 s. 541–580.

Erkamo, E., Ruokonen, T., Sjövik, R. & Keskinen, T. 2019. Luonnon Pohjois-Päijänteen kalatalousalueen raputaloudelliseksi käyttö- ja hoitosuunnitelmaksi vuosille 2019–2024. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 62/2019. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 47 s.

Erkamo, E., Tulonen, J. ja Kirjavainen, J. (toim.) 2019. Kansallinen rapustrategia 2019–2022. Maa- ja metsätalousministeriö. 80 s. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-453-999-9>

Huusela-Veistola, E., Erkamo, E., Holmala, K., Hyvönen, T., Juhanoja, S., Kauhala, K., Koikkalainen, K., Lehtiniemi, M., Miettinen, A., Pouta, E., Rytteri, T., Räikkönen, N., Teeriaho, J., Tulonen, J., Tuhkanen, E.-M. ja Urho L. 2017. Ehdotus haitallisten vieraslajien hallintasuunnitelmaksi. Valtioneuvoston kanslia. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisu 43/2017. 154 s.

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kempainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Mannonen, A., Halonen T., Nylund, V., Westman, K. & Westman, P. 2006. Raputautirekisteri. Raputautien esiintyminen Suomessa 1893–2000. 44 s. + 642 liitesivua. Maa- ja metsätalousministeriö. Helsinki.

Ranta, T. 2016. Etelä- ja Keski-Päijänteen kalastusalueen raputalouden käyttö- ja hoitosuunnitelma v. 2017–2020. Hämeen kalatalouskeskuksen raportti nro 10/2016. 26 s.

Väinölä, R., Könönen, K., Lakka H.-K., Uddström, A., Mannerkoski, I., Erkamo, E., Arponen, H., Keskinen, E., Lanki, M. & Laine A.O. 2019. Äyriäiset. s. 344–348. Teoksessa: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.). Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

LIITE 8.

Suunnittelukauden aikana toimeenpantavat kalakantoihin, kalastukseen ja yhteistoimintaan liittyvät tehtävät.

Tehtävä	Aikataulu	Vastuutaho	Yhteistyötaho	Huomioitavaa
Kalakannat				
Kalastuksensääntelytoimien voimaansaattaminen, tarvittavat hakemukset ELY-keskukseen.	2022	Kalatalousalue	Vesialueiden omistajat, ELY-keskus	
Tiedotetaan voimaan tulevista kalastuksensääntelytoimista. Tarvittaessa maastomerkinnot.	2022	Kalatalousalue	Vesialueiden omistajat, ELY-keskus	
Selvitys mahdollisten rauhoitusalueiden perustamisesta.	2022	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat	
Kunnostussuunnitelman laatiminen.	2022, toteutukset 2023–2031	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat, ELY-keskus, konsultit	Toteutukset ostopalveluna & talkootyönä
Taimenkantojen hoitosuunnitelman laatiminen.	2022–2023	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat, LUKE, ELY-keskus, konsultit	Ulkopuolinen rahoitus, laatiminen ostopalveluna tai viranomaistyönä
Istutukset toteutetaan suunnitelmassa mainittuja periaatteita noudatellen.	Vuosittain	Kalatalousalue, ELY-keskus, vesialueen omistajat		
Seurantojen ja selvitysten toteuttaminen.	2022→	Kalatalousalue	Konsultit, ELY-keskus, LUKE	Ulkopuolinen rahoitus, toteutus ostopalveluna tai viranomaistyönä
Arvioidaan kalastuksen säätelyn toimivuus ja tarve päivittää säätelyä.	2025	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat, kaupalliset kalastajat, vapaa-ajankalastajat	
Kalastus				
Jokialueen yhteisten kalastussääntöjen käyttöönotto.	2022	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat	
Kalastusinfraan kehittäminen, tulipaikat, opasteet, parkkipaikat jne.	2022–2031	Kalatalousalue	Maa- ja vesialueiden omistajat	Ulkopuolinen rahoitus, talkootyö
Kalatalousalueen kotisivujen luonti. Tiedot luvanmyynnistä, säännöistä, rajoituksista, kalastuspaikoista, tulipaikoista, parkkipaikoista jne. sivuille ja tietojen aktiivinen päivitys.	2022–2031	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat	Ostopalveluna

Koululaisille, nuorille ja erityisryhmille suunnatut kalastustapahtumat.	Vuosittain	Järjestöt	Kalatalousalue, vesialueiden omistajat	
Koko jokialueen kattava kalastustiedustelu.	2022 (koskien vuoden 2021 kalastusta) ja 2027 (koskien vuoden 2026 kalastusta)	Kalatalousalue	Työn laatija, esim. konsultti	Ostopalveluna
Saalispalautejärjestelmän kehittäminen. Seurataan vapaa-ajankalastuksen saalistietojen keruujärjestelmien kehittymistä ja käyttöönottoa.	2022–2031	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vapaa-ajankalastajat	
Yhteistoiminta				
Osakaskuntien (ja yksityisten vesien) yhteystietojen päivittäminen, kartta osakaskunnista ja yhteystiedot kalatalousalueen kotisivuille.	2022	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat	
Kannustetaan osakaskuntia järjestäytymiseen ja yhdistymiseen.	2022–2023	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat	
Selvitetään vesialueiden omistajien halukkuutta yhtenäislupa-alueiden muodostamiseksi potentiaalisilla alueilla.	2022–2023	Kalatalousalue	Osakaskunnat, vesialueiden omistajat	
Osakaskuntien lupajärjestelmien yhdenmukaistaminen sekä kehittäminen.	2022–2023	Kalatalousalue	Vesialueiden omistajat	